

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK CEZA KANUNUNDA İNSAN TİCARETİ SUÇU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğba SEÇKİN

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı

KASIM 2025
İSTANBUL

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK CEZA KANUNUNDA İNSAN TİCARETİ SUÇU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğba SEÇKİN
(241231002)

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Gürkan ÖZOCAK

İstanbul 2025

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Jüri Tez Onay Formu

07.11.2025

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Bu çalışma 07.11.2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Kamu Hukuku (Tezli Yüksek Lisans) Programı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Gürkan ÖZOCAK

Danışman

İstanbul Gedik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Erdi YETKİN

Üye (İmza)

İstanbul Gedik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Merve DUYSAK

Üye (İmza)

İstanbul Okan Üniversitesi

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Türk Ceza Kanununda İnsan Ticareti Suçu” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını, patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. (07/11/2025)

Tuğba SEÇKİN

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, eski tarihlerde kölelik olarak karşımıza çıkan kurumun günümüz dünyasında devamı niteliğinde olan insan ticareti suçu tüm yönleri ile ele alınmaya çalışılmıştır. İnsan ticareti kavramının tarihsel süreçteki gelişimi, kölelik kurumunun ilerleyişi ve son buluşu ile insan ticareti suçunun uluslararası ve ulusal mevzuattaki düzenlemeleri irdelenmiştir.

İnsan ticareti, bir suç tipinden öte, dünyada eski çağlardan bu yana süregelen insan sömürsüdür. Günümüzde “modern kölelik” olarak adlandırılan insan ticareti sınıraşan özellikte olup, insan haklarının temeli niteliğinde bulunan insan onuruna son derece aykırıdır. Aydınlanma döneminden sonra insan hakları kavramının ve doğal haklar teorisinin gelişmesiyle kölelik ve insan ticareti ile ilgili çalışmalar hız kazanarak, suçun önlenmesi adına birçok çalışmalar yapılmıştır.

Bu çalışma, İstanbul Gedik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde devam eden Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans eğitimi kapsamında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Tez danışmanlığımı üstlenen, tezimin hazırlandığı süreçte ve yapmış olduğum tüm çalışmalarda desteğini esirgemeyen, bana yol gösteren, beni teşvik eden Dr. Gürkan Özocak’a yürekten teşekkür ederim. Yüksek lisans tez savunma jürimde yer alarak değerli eleştirileri, görüşleri ve önerileri vasıtasıyla yüksek lisans tezimin daha nitelikli hale gelmesine katkı sağlayan Dr. Erdi Yetkin ve Dr. Merve Duysak’a da teşekkürü borç bilirim. Her daim yanımda olan ve yardımlarını esirgemeyen ailem ve akademik çalışmalarım esnasında yaşına rağmen anlayışımı gördüğüm biricik oğlum Ali Uraz’a sonsuz sevgilerimi sunarım.

Kasım 2025

Tuğba SEÇKİN

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	ix
ÖZET.....	x
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ	1
2. İNSAN TİCARETİ KAVRAMI, TARİHÇE VE ULUSLARARASI DÜZENLEMELER.....	4
2.1. İnsan Ticareti Kavramı.....	4
2.1.1. Genel olarak.....	4
2.1.2. Tanım.....	5
2.1.3. İnsan ticareti ve insan kaçakçılığı kavramları	6
2.1.4. İnsan ticaretinin ortaya çıkış biçimleri	8
2.2. İnsan Ticaretinin Tarihçesi.....	11
2.2.1. Tarihte kölelik ve insan ticareti	11
2.2.2. Eski çağda kölelik.....	14
2.2.2.1. Çin Medeniyeti	14
2.2.2.2 Hint Medeniyeti	14
2.2.2.3 Mezopotamya uygarlığında kölelik	15
2.2.2.3.1. Sümerler	15
2.2.2.3.2. Akatlar.....	16
2.2.2.3.3. Babil	16
2.2.2.3.4 Asurlar.....	17
2.2.2.4. Eski Mısır.....	18
2.2.2.5. İbraniler.....	18
2.2.2.6. Hititler.....	18
2.2.2.7. Eski Yunan.....	19

2.2.2.8. Roma Devleti	20
2.2.2.9. Orta çağda kölelik.....	20
2.2.2.10. Türk ve İslam hukukunda kölelik	22
2.2.3. İnsan ticaretinin ortaya çıkış biçimi olarak seks işçiliğinin tarihçesi	24
2.3. Uluslararası Düzenlemelerde İnsan Ticareti	25
2.3.1. Genel olarak.....	25
2.3.2. Birleşmiş Milletler öncesi dönem.....	25
2.3.2.1. 18. ve 19. Yüzyılda yapılan çalışmalar	25
2.3.2.2. 18 Mayıs 1904 Tarihli Beyaz Kadın Ticaretinin Engellenmesi Sözleşmesi	26
2.3.2.3. 4 Mayıs 1910 Tarihli Beyaz Kadın Ticaretinin Engellenmesi Sözleşmesi	27
2.3.2.4. 30 Eylül 1921 Tarihli Kadın ve Çocuk Ticaretinin Engellenmesi Sözleşmesi	27
2.3.2.5. 11 Ekim 1933 Tarihli Kadın Ticaretinin Engellenmesi Sözleşmesi..	28
2.3.3. Birleşmiş Milletler nezdinde yapılan çalışmalar	28
2.3.3.1. 2 Aralık 1949 Tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin ve Fuhuş Amacıyla İstismarın Önlenmesi Sözleşmesi.....	28
2.3.3.2. 7 Eylül 1956 Tarihli Kölelik, Köle Ticareti ve Köleliğe Benzer Kurum ve Uygulamaların Kaldırılmasına Dair Ek Sözleşme.....	29
2.3.3.3. 2 Eylül 1990 Tarihli Çocuk Hakları Sözleşmesi	29
2.3.3.4. Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi İle İlgili İhtiyari Protokol.....	30
2.3.3.5. Sınırı Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol.....	30
2.3.4. Avrupa Konseyi nezdinde yapılan çalışmalar	32
2.3.4.1. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Cinsel Sömürü Amacıyla İnsan Ticaretine Karşı Eylem Konulu 19 Mayıs 2000 Tarih ve Rec (2000) 11 Sayılı Tavsiye Kararı.....	33
2.3.4.2. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Ülkelere Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin 30.04.2002 Tarih ve Rec (2002)/5 Sayılı Tavsiye Kararı.....	34

2.3.4.3. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Ülkelere Cinsel İstismara Karşı Çocukların Korunmasına İlişkin Rec (2001)/16 Sayılı Tavsiye Kararı	34
2.3.4.4. 16 Mayıs 2005 Tarihli İnsan Ticaretine Karşı Avrupa Sözleşmesi ...	35
2.3.5. Avrupa Birliği nezdinde yapılan çalışmalar	35
3. 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNUNDA İNSAN TİCARETİ SUÇU	37
3.1. Genel Olarak	37
3.2. Suçun Kanuni Tanımı.....	38
3.3. Korunan Hukuki Değer	40
3.4. Suçun Maddi Unsuru.....	43
3.4.1. Fail	43
3.4.2. Mağdur	43
3.4.3. Suçun Maddi Konusu	45
3.4.4. Fiil.....	45
3.4.4.1. Genel Olarak	45
3.4.4.2. Hareket.....	46
3.4.4.2.1. Suçu Oluşturan Araç Hareketler	49
3.4.4.2.2. Tehdit, Baskı, Cebir veya Şiddet	51
3.4.4.2.3. Nüfuzu Kötüye Kullanma	52
3.4.4.2.4. Kandırmak.....	53
3.4.4.2.5. Kişiler Üzerindeki Denetim Olanaklarından Yararlanmak.....	55
3.4.4.2.6. Kişilerin Çaresizliklerinden Yararlanmak	56
3.4.4.2.7. Suçu Oluşturan Asıl Hareketler	57
3.4.4.2.8. Ülkeye Sokmak veya Ülke Dışına Çıkarmak	60
3.4.4.2.9. Tedarik Etmek.....	61
3.4.4.2.10. Kaçırarak.....	61
3.4.4.2.11. Bir Yerden Başka Bir Yere Götmek.....	62
3.4.4.2.12. Sevk Etmek	64
3.4.4.2.13. Barındırmak	64
3.4.4.3. Netice	65
3.5. Suçun Manevi Unsuru	67
3.5.1. Zorla Çalıştırmak ve Hizmet Ettirmek	71
3.5.2. Fuhuş Yaptırmak	72
3.5.3. Esarete Tabi Kılmak	72

3.5.4. Vücut Organlarının Verilmesini Sağlamak	73
3.6. Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru	74
3.7. Suçun Özel Görünüş Şekilleri	75
3.7.1. Teşebbüs	75
3.7.2. İştirak	80
3.7.3. İçtima	81
3.8. Soruşturma ve Kovuşturma Usulü	94
3.9. İnsan Ticareti Suçunun Benzer Suçlar İle Karşılaştırması	95
3.9.1. Genel Olarak	95
3.9.2 Göçmen Kaçakçılığı Suçu	96
3.9.3. Fuhuş Suçu	100
3.9.4. Cebir, Tehdit ve Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma Suçu	101
3.9.5. Organ ve Doku Ticareti Suçu	104
3.9.6. İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu	105
3.9.7. Cinsel Saldırı, Cinsel İstismar ve Cinsel Taciz Suçu	106
4. SONUÇ	109
KAYNAKÇA	111
ÖZGEÇMİŞ	117

KISALTMALAR

ABD.	: Amerika Birleşik Devletleri
AİHS.	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
B.A.M.	: Bölge Adliye Mahkemesi
BM.	: Birleşmiş Milletler
C.D.	: Ceza Dairesi
CMK.	: Ceza Muhakemesi Kanunu
E.	: Esas
İHEB.	: İnsan Hakları Evrensel Bildirisi
K.	: Karar
Protokol.	: Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK.	: Türk Ceza Kanunu

TÜRK CEZA KANUNUNDA İNSAN TİCARETİ SUÇU

ÖZET

İnsan ticareti, eski çağlardan günümüze insanlık tarihinin en kapsamlı meselelerinden biri olarak süregelmiştir. Özellikle 1990'lı yılların başında küreselleşme ile birlikte, gelişmiş ülkelerdeki iş imkânlarının cazipliği, insanların sınırları aşarak başka yaşam şartları aramasına sebebiyet vermiş ve bu şekilde de insan ticaretinin yaygınlaşmasında çok büyük faktör olmuştur.

İnsan ticareti, kişinin bir meta olarak ele alınıp sömürülmesidir. Bu nedenle, insan ticareti, bireyin onurunu ve haysiyetini yok sayan bir uygulamadır. Kişinin yalnızca insan olmasından kaynaklanan ve doğuştan kazandığı en temel haklarını dahi kullanmadığı bir eylem olarak insan ticareti modern anlamda kölelik olup hiçbir medeni toplumda kabul görmeyen bir kurumdur.

Tarihsel süreç içerisinde doğal haklardan bahseden Antik Çağ filozofları, Stoacılar hatta Aristo ve Platon dahi kölelik kurumunu eleştiren görüşler öne sürmemiştir. Kölelik kurumu, Aydınlanma döneminde insan hakları öğretisinin gelişmesi ile tartışılmaya başlanmıştır. Çok uzun yıllar süren mücadeleler sonucunda köle ticaretinin engellenmeye çalışıldığı, ancak kölelik kurumunun varlığının sürdüğü görülmüştür.

Günümüzde ise farklı sömürü şekilleri ile kölelik esasında devam etmektedir. Dünyada organize suçlar arasında, uyuşturucu ticareti ve silah kaçakçılığında sonra en fazla maddi kazanç sağlayan suçlardan biri insan ticaretidir. Bu nedenle, insan ticareti konusunda ulusal ve uluslararası alanda birçok çalışma yapılarak suç ile mücadele edilmeye çalışılmaktadır.

Bu çalışmada, insan ticareti suçunun kavramsal olarak tanımlanması akabinde, tarihsel süreçte insan ticaretinin boyutları ele alınmıştır. Geçmiş dönemlerde yer alan kölelik kurumunun kaldırılmasına ilişkin uluslararası düzenlemeler kronolojik olarak ele alınmış ve “Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’ne Ek Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol” hükümleri gereğince Türk Ceza Kanununda da bir suç tipi olarak düzenlenen insan ticareti suçunun Türk hukukunda yeri, uygulama şartları, unsurları ile benzer suç tipleri ile ilişkisi irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *İnsan ticareti, Kölelik, İnsan onuru, Fuhuş, Zorla çalıştırma*

HUMAN TRADE CRIME IN TURKISH CRIMINAL LAW

ABSTRACT

Human trafficking has continued to exist as one of the biggest issues in human history since ancient times. Especially in the early 1990s, with globalization, the attractiveness of job opportunities in developed countries caused people to cross borders to seek other living conditions, and thus became a major factor in the spread of human trafficking.

Human trafficking is the exploitation of a person as a commodity. Therefore, human trafficking is a practice that denies the honor and dignity of the individual. Human trafficking, which is an act that arises only from being a human and cannot use even the most basic rights gained from birth, is slavery in the modern sense and is an institution that is not accepted in any civilized society.

Ancient philosophers, Stoics, even Aristotle and Plato, who talked about natural rights in the historical process, did not put forward views criticizing the institution of slavery. The institution of slavery began to be discussed with the development of the doctrine of human rights in the Enlightenment period. As a result of many years of struggle, it was seen that the slave trade was tried to be prevented, but the existence of the slavery institution continued.

Today, it continues on the basis of slavery with different forms of exploitation. Human trafficking is considered as one of the most profitable organized crimes in the world after drug trade and arms smuggling. For this reason, many studies on human trafficking are carried out in the national and international arena and it is tried to fight crime.

In this study, after the conceptual definition of human trafficking crime, the dimensions of human trafficking in the historical process are discussed. The international regulations regarding the abolition of the institution of slavery in the past were handled chronologically and in accordance with the provisions of the Protocol on the Prevention, Suppression and Punishment of Trafficking in Women and Children, Supplementary to the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime, which is regulated as a type of crime in the Turkish Penal Code. The place of human trafficking crime in Turkish law, its application conditions, its elements and its relation with similar crime types have been examined.

Keywords: *Human trafficking, Slavery, Human dignity, Prostitution, Forced labor*

1. GİRİŞ

İnsan ticareti, günümüz dünyasında insanın bir meta olarak kabul edilip istismar edilmesinin yöntemidir. Yakın tarihe kadar dünyanın birçok yerinde kölelik ve köle ticareti meşru kabul edilmekteyken, uzun uğraşlar ve uluslararası çabalar sayesinde kölelik kurumu kaldırılmıştır. Ancak, kölelik kurumunun yaşanan yüzyılda yalnızca adı değişmiştir: insan ticareti. Günümüzde de insanlar, çeşitli sebeplerle alınıp satılmakta, tıpkı bir eşya gibi ticaret konusu edilmektedir. İnsan ticareti “*insan satışı*” içeren bir eylem olarak adlandırılmıştır (Morgan, 2014: 129). Bireyin hür iradesi yok sayılarak ya da iradesi fesada uğratarak maddi ve manevi varlığı ticaretin konusu haline getirilmiş, bir nevi bireyler, ticari ilişkinin konusu edilerek “*meta*” veya “*eşya*” niteliğine indirgenmiştir.

Önceleri beyaz kadın ticareti olarak algılanan insan ticareti, 19. yy. sonlarından itibaren küreselleşme ile yayılarak cinsiyet, ırk ve yaş fark etmeksizin her bir bireyin karşısına çıkan bir tehdit haline gelmiştir. İnsan tacirleri, fuhuş, ucuz işgücü ve organ nakli gibi amaçlarla genellikle savaşın yaşandığı, yoksul veya sosyo-ekonomik eşitsizliklerin yaygın olduğu bölgelerdeki kadın ve çocukları sömürü malzemesi haline getirmiştir. Küreselleşmenin bir sonucu olarak, insanlar farklı ülkelerde daha iyi bir yaşam ve iş imkânları umuduyla yaşadıkları ülkeleri terk ederek insan tacirlerinin eline düşmüştür. Özellikle günümüzde teknolojinin gelişmesi ile iletişim daha ucuz, basit, yaygın ve erişilebilir hale gelmiştir. Bu durum, internet üzerinden sahte ilanlar, işe alım vaatleri ve sahte eğitim fırsatları gibi yöntemlerle mağdurların tacirler tarafından avlanmasını kolaylaştırmaktadır.

İnsan tacirleri organize suçluluğun en büyük örneklerinden biridir. Mağdurların tespiti ve temini konusunda oldukça profesyonel olan bu suç örgütleri ile terör örgütleri, insan ticaretini finansal bir kaynak olarak kullanmaktadır (Morgan, 2014:123). Bu suç örgütleri, insan ticaretini yalnızca finansman sağlamak için değil, aynı zamanda başka suçları gerçekleştirebilmek amacıyla da kullanmaktadır. İnsan ticareti suçu ile örgütlü suçluluk arasında çok sıkı bir bağ vardır. Suç, istisnalar dışında bizatihi örgütlü şekilde gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle son yüzyılda,

insan ticaretiyle mücadele için ulusal ve uluslararası alanda önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan en kapsamlı olanı Palermo Protokolü olarak adlandırılan Sınırşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek 15 Kasım 2000 tarihli Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol'dür. Bu protokol, taraf devletlerin işbirliği içinde çalışarak insan ticaretine karşı ulusal mevzuatlarında suç düzenlemesi yapmalarını zorunlu hale getirmiştir. Türk ceza hukukunda da, insan ticareti suçu 765 sayılı mülga TCK'nın 201/b maddesinde ve daha sonra yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nın 80. maddesinde düzenlenmiştir. 5237 sayılı TCK'da suç sınırşan özelliğinden dolayı uluslararası suçlar başlığı altında düzenlenmiştir. Ancak, insan ticareti suçu sınırşan özelliğinden çok bireyi hedef alıp zarara uğratması, onun kişiliğini ve iradesini yok sayması yönünden Kanunda yer edindiği nokta konusunda tartışmaya açıktır. İnsan ticareti suçu, failin sömürü amacıyla mağdurun iradesini araç hareketlerle etkileyerek amaç hareketleri icra etmesiyle gerçekleşmektedir. Fail, mağduru belli amaçlar doğrultusunda kullanmak adına, mağdurun iradesini "*tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanmak*" şeklinde araç hareketler ile etkileyerek mağduru amaç hareketler olan "*ülkeye sokma, ülke dışına çıkarma, tedarik etme, bir yerden başka bir yere götürme, kaçırma, sevk etme ya da barındırma*" ile bu suçu işlemektedir. Failin bu eylemde güttüğü amaçlar ise "*zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak*"tır.

İnsan ticareti suçu ülke sınırları içerisinde işlenebileceği gibi farklı ülkeler arasında da eylem gerçekleştirilebilir. Bu noktada göçmen kaçakçılığı suçundan da ayrılmaktadır. İnsan ticareti suçunun göçmen kaçakçılığı ve fuhuş gibi benzer suçlarla arasındaki ayrım bazı noktalarda kesin şekilde çizilememektedir. Yine bu suç tipi ve benzer suçlar ile içtima problemleri görülmektedir. İnsan ticareti suçu Türk hukukunda olduğu gibi birçok ülke hukukuna da Palermo Protokolü ile girmiştir. Ancak, uluslararası alanda insan ticareti suçunun kesin bir kavramsal çizgisi bulunmamaktadır. Bu nedenle suçla mücadele kimi noktalarda yetersiz kalmaktadır. Ülkemiz dahil diğer birçok ülkede insan ticareti suçu Palermo

Protokolünün gereklerinin yerine getirilmesi noktasında eksik kalarak, yalnızca Protokol kapsamında ele alınmıştır.

Bu kapsamda, suçun tarihsel kökeni, insanların yaşadığı dramın incelenmesi, insan onurunun ve haysiyetinin geçmiş dönemlerden bu yana ne denli alçaltıldığına tespitinin yapılması durumunda suç ile mücadele daha çok anlam kazanacaktır. Kavramsal açıdan ya da belli uluslararası metinler çerçevesine suçu indirgemek, tarihi bir kenara bırakmak, geleceği yönlendirme noktasında yanlışa sevk edecektir. Bu çerçevede, yapılan çalışmanın birinci bölümünde insan ticareti, kavramsal ve tarihsel boyutuyla ve uluslararası alanda yapılan çalışmalar ile ele alınmıştır. İkinci bölümde ise, insan ticareti suçunun benzer suçlar ile karşılaştırması yapılmış ve Palermo Protokolü esaslarını uygulamak adına hukukumuzda yer edinen insan ticareti suçunun TCK kapsamındaki boyutu ele alınmıştır.

2. İNSAN TİCARETİ KAVRAMI, TARİHÇE VE ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

2.1. İnsan Ticareti Kavramı

2.1.1. Genel olarak

Önceleri kadınların fuhuş maksatlı ticareti olarak adlandırılan “*beyaz kadın ticareti*” ile sınırlı görülen insan ticareti, sonrasında her yaş, cinsiyet ve ırktan insanın ticari amaçlarla sömürülmesi faaliyetini kapsayan çok daha geniş bir eylem olarak kabul görmüştür.

İnsan ticareti, insan onurunun en büyük ihlallerinden biri olarak, tarih boyunca süregeldiği gibi, günümüzde de farklı biçimlerle varlığını sürdürmektedir. Özellikle 21. yüzyılda küreselleşme ile birlikte insan ticareti “*modern kölelik*” olarak anılmış ve insan hakları alanında üzerinde çalışılması gereken en büyük konulardan biri haline gelmiştir. İnsanın ticari bir nesne olarak görülüp sömürülmesi, kişinin temel haklarının ve varlığının tamamen yok sayılması insan hakları alanında çok büyük sorun olarak kabul görmüş ve suçla mücadele noktasında, uluslararası kamu düzeninin tesisi adına birçok çalışmanın konusu olmuştur. İnsan ticareti suçu, uluslararası organize suçluluğun faaliyet alanına girmesi (Kocasakal, 2002:143) ve insanın adeta esarete tabi tutulması nedeniyle uluslararası alanda insanın varlığını ve haklarını koruma noktasında büyük bir tehdit olarak öngörülmüştür.

Gerçekten de; insanın kendini serbestçe geliştirmesi ve özgür iradesi ile hareket etmesinin engellenmesi, maddi ve manevi varlığını koruyup gelişmesinin sınırlandırılması, insanın çeşitli araçlarla sömürülmesi, ticari meta formuna sokulması insanın salt insan olması nedeniyle sahip olduğu temel haklarının kaynağı olan insan onurunun alçaltılması, yok sayılması anlamına gelmektedir. Bu nedenle, insan ticareti, insan bağımsızlığının en büyük engellerinden biridir.

Uluslararası alanda insan ticareti suçu ile ilgili en yaygın kabul gören belge Türkiye'nin de 2000 yılında imzalayıp T.C. Resmi Gazete'de 18 Mart 2003 tarihinde 25052 sayı ile yayımlanıp yürürlüğe giren “*Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı*

Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol’dür. Bu Protokol uyarınca insan ticareti suçu 765 sayılı Mülga TCK’da hüküm altına alınmıştır. 765 Sayılı Mülga TCK’nın yürürlükten kalkması ile 1 Haziran 2005 tarihinde 5237 Sayılı TCK yürürlüğe girmiş ve insan ticareti suçu TCK'nın 80. maddesinde hüküm altına alınmıştır.

2.1.2. Tanım

İnsan ticareti ile mücadele 19. yüzyılın sonlarına kadar götürülebilecek olsa da, etkin uluslararası çalışmalar ve çalışmalardan alınan karşılık son yüzyılda gerçekleşmiştir. Önceleri yalnızca kadın ve çocukların ticareti olarak kabul gören insan ticaretine dair tanımlamalar 1933 tarihli Yetişkin Kadın Ticaretinin Cezalandırılmasına İlişkin Sözleşme, Birleşmiş Milletler 23 Aralık 1994 tarihli 49/166 sayılı Çözüm Önerisi, Avrupa Konseyi tarafından üretilen Tavsiye Kararları, Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989), Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi İle İlgili İhtiyari Protokol (2000) gibi metinlerde yer almıştır. Ancak bu metinlerde yalnızca kadın ve çocukların ticarete konu edilmesi, sömürülmesi, pornografi amaçlı kullanılması yasaklanmıştır.

İnsan ticareti suçunun en yaygın ve kabul gören tanımı ise, Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin 15 Kasım 2000 tarihli Protokol’ün 3. maddesinde yer alan tanımlamadır. Bu tanımlama, İnsan Ticaretine Karşı Eyleme İlişkin 2005 tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesinde de aynen kabul edilmiştir.

Protokol’ün 3. maddesinde insan ticareti, “...(a) *“İnsan ticareti”, kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması*” olarak tanımlanmıştır.

Türk hukukunda ise insan ticareti suçunun yazarlarca farklı tanımlamaları yapılmıştır. *Koca*, suçu insan yağması (sömürüsü) şeklinde tanımlamıştır. Zira; suçun

fail tarafından maddi menfaat temin etmek için yapılması unsur olarak öngörülmediğinden, failin cezalandırılmasındaki esas sebep insanın varlığının yok sayılarak alçaltılması ve eşya gibi yağmalanmasıdır (Koca, 2003:142). *Kocasakal* ise suçu, insanların özgür bir birey olarak kendi geleceklerini belirleme haklarının kaldırıldığı, temel hak ve hürriyetlerinin kısıtlanıp yok edildiği, bir nesne gibi görüldükleri durum olarak tanımlamaktadır (Kocasakal, 2003:29). *Yenidünya*, insan ticareti suçunu, “*eylemin insanı bir eşya olarak nitelemesi ve ticaretin konusu haline getirmesi*” (Yenidünya (2007):6) şeklinde, *Sever ve Arslan* ise “*insan ticareti, tehdit, güç kullanma, şiddet uygulama, zorlama, kandırma, çaresizliğinden faydalanma vb. yaptırımlarla bir kişinin sömürülmek, çalıştırılmak, hizmet ettirmek, bedeninden faydalanmak veya organlarını alarak üzerinden menfaat sağlamak amacıyla kişinin taşınması, aktarılması, saklanması, hürriyetinden yoksun bırakılması ve esarete bağlanması gibi durumlar*” şeklinde tanımlamıştır (Sever ve Arslan, 2008:14).

Uluslararası belgelerde yer alan eylem, araç ve amaç unsurlarını barındıran üçlü yapı ile Türk ceza hukuku doktrininde yer alan, suçu “insan onuruna saldırı” ve “insan yağması” olarak gören yaklaşım sentezlendiğinde, insan ticareti suçu; “*kuvvet kullanma, tehdit, hile, nüfuz veya kişinin çaresizliğinden yararlanma gibi araç hareketlerle bir bireyin özgür iradesini sakatlayarak, failin kendisine kanun metninde belirtilen sömürü amaçlarından (fuhuş yaptırma, zorla çalıştırma vb.) birine ulaşmak maksadıyla temin, sevk, nakil veya kabul etmesi suretiyle, mağduru eşya veya metaya indirgeyen, insanın varoluşsal onuruna ve hürriyetine karşı işlenen çok hareketli bir suç*” şeklinde tanımlamak mümkündür. Kanaatimizce de, insan ticareti, bireyin hür iradesinin ve insan onurunun yok sayılarak ticari metaya dönüştürülüp sömürülmesidir.

2.1.3. İnsan ticareti ve insan kaçakçılığı kavramları

İnsan ticareti suçunun tanımı noktasında Palermo Protokol’deki tanımlama uluslararası alanda genel kabul görmüş ise de, insan ticareti suçunu ifade etmek için “*yabancı ticareti*”, “*yasadışı göçmen kaçakçılığı*”, “*insan kaçakçılığı*”, “*yabancı kaçakçılığı*”, “*göçmen kaçakçılığı*” gibi farklı kavramlar uluslararası hukukta ve Türk hukukunda kullanılmaktadır. Bunlardan en çok kabul gören terimler ise “*insan kaçakçılığı*” ile “*insan ticareti*”dir. Protokol’ün 3. maddesinde yer alan tanımlamanın özgün İngilizce metninde “*trafficking in person*” terimi, resmi çeviride ise “*insan ticareti*” kavramı kullanılmıştır. Uluslararası hukukta “*trafficking*

in person”, “*human trafficking*” ve insan kaçakçılığı anlamında “*human smuggling*” insan ticareti suçunu tanımlamakta kullanılmaktadır.

Palermo Protokol’ünün 3. maddesi incelendiğinde; bir kimsenin, başka bir kişinin iradesini belirli vasıtalar ile sakatlayarak ya da yok ederek kişiyi temin etmekle, teslim etmekle, devretmekle, taşımakla ve barındırmakla istismar etmesi şeklinde gerçekleşen, insanı ticaretin konusu haline getiren bir tanımlama yapmaktadır. Bu kapsamda, “*insan ticareti*” kavramının kullanılması suçun tanımına daha uygun olacaktır. Kaldı ki; “*insan kaçakçılığı*” kavramı, suçun göçmen kaçakçılığı suçu ile karışmasına neden olmakla birlikte suçu ifade etmekte de yetersiz kalacaktır. Kaçakçılık, yasadışı yollarla yurda sokulan ya da çıkarılan malı ifade etmekte kullanılmaktadır. Diğer bölümde ayrıntılı olarak bahsedileceği üzere, insan ticareti suçunun oluşması için bir kimsenin ülke dışına çıkarılması ya da ülke dışından yurda sokulması gerekmemektedir. İnsan ticareti suçunun konusu “*eşya konumuna indirgenen insan*” olup, insan tacirinin faaliyeti ise aracılıktır. Ancak insan kaçakçılığında, bir kimseyi ülkeye sokan ya da çıkararak kişi aracı değil bizatihi kaçakçıdır. Bu noktada, suç için insan ticareti kavramının kullanılması yerindedir.

İnsan tacirleri, suçun konusunu oluşturan mağdurları genelde başka yere göç etmek isteyen kişiler arasından seçtiklerinden ve göç sonrasında göç eden mağdurların kaçakçılarla ilişki kurmalarından dolayı her iki terim birbiri içine geçmiş durumdadır. Bu nedenle insan ticareti ve insan kaçakçılığı kavramlarının bazen birbiri yerine kullanıldığı ya da aynı anlamda kullanıldığı görülmektedir. Bu konuda uluslararası hukukta ve ülkemizde farklı görüşler bulunmaktadır. *Doğan* göçmen kaçakçılığı suçunu hatalı bir terim olarak kabul etmektedir. Zira; göçmen, ekonomik, dini, siyasi gibi sebepler ile bağlı olduğu ülkeyi terk ederek “*yerleşmek amacıyla*” başka bir ülkeye giden kişidir. Ancak insan ticareti suçunun maddi unsuru olan kişinin gittiği ülkeye yerleşme amacı taşıması zorunlu değildir. Kaldı ki; suçun konusunu oluşturan kişinin göçmen olması da şart olmayıp, insan olması yeterlidir. Bu nedenle suç için “*insan kaçakçılığı*” teriminin kullanılması daha uygun görülmektedir (*Doğan, 2008:24*).

Her ülkede ve uluslararası metinlerde farklı tanımlamaların yapılması elbette suçun önlenmesi ve suç ile mücadelede büyük sorunlar yaratmaktadır (*Bolat, 2005:45*). İnsan ticareti suçu uluslararası alanda tüm devletlerin mücadele etmesi gereken bir suç tipi olduğundan, genelde organize suç örgütleri tarafından kaynak,

transit ve hedef ülkeler arasında suç işlendiğinden ve en önemlisi insan onurunu alçaltan bir sonuç yarattığından kavramsal olarak uluslararası alanda yeknesaklığın sağlanabilmesi önem arz etmektedir.

Türk hukukunda ise kanun koyucu insan kaçakçılığı yerine “*göçmen kaçakçılığı*” ve “*insan ticareti*” terimlerini kabul etmiştir. Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçu, 765 sayılı Mülga TCK’da 201/a ve b fıkralarında, 5237 sayılı TCK’da ise 79 ve 80. maddelerinde düzenlenmiştir. Yargıtay da yerleşik içtihatlarında kanun ile aynı şekilde insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı kavramlarını kullanmaktadır.

2.1.4. İnsan ticaretinin ortaya çıkış biçimleri

İnsanların ticari olarak sömürülmesinin siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel birçok yönü bulunmaktadır. Yakın geçmişte küreselleşme ve doğu bloğunun yıkılması insan ticaretinin boyutunu genişletmiştir. Gerçekten de; küreselleşme ile sınırların kalkması, iletişimin gelişmesi ve komünist yönetimin sona ermesi ile insanların başka ülkelere gidebilmeleri tacirler için fırsat yaratmıştır (Klueber, 2003:6). Göç eden kişilerin göç ettikleri ülkede daha iyi standartta yaşayabilmek adına tacirler ile ilişki kurmalarının yolu açılmış ve tacirler tarafından sömürülmesinin önü açılmıştır. Bu, insan ticaretinin göç bağlamında ortaya çıkış biçimidir.

Cinsiyetçi yaklaşımlar kadınların ve çocukların sömürüsünü kolaylaştırmaktadır. Günümüzde Tayland gibi bazı ülkelerde fuhuş serbesttir. İnsan ticareti yapanlar genelde kadınları fuhşun yasal olduğu ülkelere götürmekte ya da yasa dışı fuhşa zorlamaktadır.

İnsan ticaretinin diğer ortaya çıkış biçimleri ise, kişinin işgücünün sömürülmesi, organ ve doku ticareti ve çocuk istismarı şeklinde gerçekleşmektedir. Çocuklar genelde emek sömürüsü, dilencilik, pornografi, organ ve doku ticareti, evlatlık gibi sebeplerle istismar edilmektedir¹.

¹Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için Operasyonel İşbirliği Ajansı (FRONTEX) Raporu, Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) Raporu, Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Uzmanlar Grubu (GRETA) Raporu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun 2023 İnsan Ticaretiyle Mücadele Ulusal Raporu, Göç İdaresi Başkanlığının İnsan Ticareti Raporları, kolluk birimlerinin çalışmalarında belirtilmektedir. Ayrıntılı bilgiler için bkz:

İnsan ticaretinin ortaya çıkış biçimlerinden biri de göçtür. Günümüzde göç olgusu, yalnızca gönüllü yer değiştirmelerle sınırlı olmayıp savaş, yoksulluk, iklim krizi, silahlı çatışma, cinsiyetçi yaklaşımlar ve siyasi baskılar gibi çok boyutlu nedenlerle şekillenerek artan bir ivme kazanmıştır.

Göç olgusunun daha açık anlaşılabilmesi için “kaynak ülke”, “transit ülke” ve “hedef ülke” kavramlarının açıklanması gerekmektedir. Kaynak ülke, mağdurların tedarik edildiği ülke; transit ülke, kaynak ülkeden tedarik edilen mağdurların hedef ülkeye götürülmesi sırasında geçtikleri ülke; hedef ülke de kaynak ülkeden tedarik edilen mağdurların ulaştırılmak istendiği ülkedir (Yenidünya, 2009:15-20). Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliğine göre transit göç, göçmenin hedefindeki ülkeye varıncaya kadar bir veya daha fazla ülkede geçici olarak konakladığı yerdir².

Dünyada ekonomik gerekçelerle göç edenlerin yanı sıra sığınmacı olarak göç etmek durumunda kalan insanlar da vardır (Sönmezoğlu, 1998:498). Dini, etnik ya da siyasi baskılar, savaş, nüfus dengesizliği, iklim krizi, iş imkânlarının yetersizliği ve açlık gibi gerilimler, toplulukların biyolojik varlıklarını sürdürebilecekleri ve geliştirebilecekleri yerlere hareket etmelerine neden olur (Sayın, 2010:133). Sosyo-politik sebepli göçler genellikle zorunlu ve kalıcı göçler olup, uluslararası alanda mülteci ve sığınmacı kavranmalarını da beraberinde getirir. Göçün siyasi sebeple olan boyutu göç literatüründe mültecilik ve sığınmacılık ekseninde değerlendirilmektedir. Mültecilik Hukuku, İkinci Dünya Savaşı sonrası Cenevre Sözleşmesi ile evrensel bir yapıya bürünmüştür. Türkiye, Anadolu coğrafyasının

https://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Risk_Analysis/ARA_2023.pdf
erişim tarihi: 23/07/2025.

https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2024/GLOTIP2024_BOOK.pdf erişim tarihi: 23/07/2025.

insan ticaretiyle mücadele türkiye ulusal raporu v06.pdf. erişim tarihi: 24/07/2025.

<https://www.jandarma.gov.tr/asayis/gocmen-kacakligi-ve-insan-ticaretiyle-mucadele-dairesi>

<https://www.magdur.gov.tr/>

https://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-insan-ticaretiyle-mucadelesi-.tr.mfa

<https://www.egm.gov.tr/gocmenhudut>

<https://www.goc.gov.tr/turkiyenin-insan-ticaretiyle-mucadelesi>

<https://www.icmpd.org/about-us/icmpd-regions/tuerkiye>

erişim tarihi: 25/07/2025.

[2https://www.ohchr.org/sites/default/files/2021-12/INT_CMW_INF_7940_E.pdf](https://www.ohchr.org/sites/default/files/2021-12/INT_CMW_INF_7940_E.pdf) erişim tarihi: 29/07/2025.

jeopolitik konumu, homojen nüfus arzusunun doğan zorunlu göçler ve nüfus politikaları ile önemli bir göç rotası olmuştur (Ceylan ve Uslu, 2019:200).

Ortadoğu ülkelerinde var olan siyasi çalkantılar, otoriter rejimler ile yabancı devletlerin baskıları, ülkemize gelen ve ülkemizi transit ülke olarak kullanarak Avrupa ülkelerine geçmeyi hedefleyen göçmenlerin ve mültecilerin sayısında büyük bir artışa sebep olmuştur (İçduygu, 2012:16). Türkiye coğrafi konumu, iş imkânları ve sınır ülkelerde yaşanan olumsuz gelişmeler dikkate alındığında Asya, Afrika ve Ortadoğu ülkeleri için hedef ülke konumunda olmakla birlikte Avrupa'ya geçmek isteyen bireyler için de transit ülke konumundadır. İç savaş ya da silahlı çatışmalardan dolayı zorunlu göçün söz konusu olduğu durumlarda genelde insanlar en yakındaki sınır ülkesini hedef ülke olarak belirlemektedir. Zira amaç öncelikli olarak hayatta kalmaktır. Bu durum elde edildikten sonra insanlar refah seviyesi yüksek ülkelere göçü hedef haline getirmektedir (Sayın, 2010:133).

Zorunlu göçün yaygınlaşması ve milyonlarca insanın sığınma, iş ve güvenlik arayışıyla ülke değiştirmesi göçmen bireyleri sosyal, ekonomik ve hukuki yönden savunmasız kılarak çeşitli sömürü biçimlerine açık hale getirmektedir. Bu sömürü biçimlerinin en başında insan ticareti suçu gelmektedir. Özellikle düzensiz göç yollarını kullanan bireyler, insan tacirleri için "kolay hedef" olmakta ve cinsel sömürü, zorla çalıştırma, çocuk yaşta evlendirme ve organ ticareti gibi uygulamalara maruz kalabilmektedir³. Nitekim Uluslararası Göç Örgütü'ne (IOM) göre, insan ticareti mağdurlarının büyük çoğunluğu ulusal sınırları aşarak başka ülkelere geçmiş kişilerdir ve bu mağdurların çoğu düzensiz göç yollarını kullanmak zorunda kalmıştır⁴. Dünyadaki olumsuz gelişmeler göç ile birlikte bireylerin insan ticaretine konu olmasına da neden olmuştur (Lee, 2007:7).

3 Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC)'nin raporu için bkz: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2024/GLOTIP2024_BOOK.pdf. erişim tarihi 22/07/2025.

4 IOM raporları için bkz: https://turkiye.iom.int/sites/g/files/tmzbd11061/files/documents/turkey_compilation_01_january_22.pdf, <https://turkiye.iom.int/tr/veri-ve-kaynaklar>. erişim tarihi:23/07/2025.

2.2. İnsan Ticaretinin Tarihçesi

2.2.1. Tarihte kölelik ve insan ticareti

Kölelik, insanların hürriyetlerinden yoksun kılınarak başkalarının malı sayılması olarak tanımlanmış (Bozkurt, 1981:65), insan ticareti ise, kölelik kurumuna benzetilerek “*modern kölelik*”, “*günümüz köleliği*”, “*yeni kölelik*” gibi adlandırmalar ile tarif edilmiş olmasından dolayı suçun tarihi boyutu irdelenirken kölelik kurumunu ele alma zaruri olmuştur. İnsan ticareti suçu irdelenirken birçok araştırmada kölelik kurumu tartışılmıştır. Gerçekten, insan ticareti, bireyin temel haklarından yoksun bırakıldığı, başkasının hakimiyetine sokulduğu, sömürüldüğü, istismar edildiği, üzerinden kazanç elde edildiği bir suç tipi olarak köleliğe benzemektedir.

Kölelik kurumunun ortaya çıkış tarihi net olarak saptanamasa da insanların yerleşik düzene geçip tarım toplumu oluşturması ile başladığı söylenebilir. İnsanların avcı toplayıcı düzende yaşadıkları ilkel dönemde tüketim fazlası oluşturmadıklarından dolayı köleliğe ihtiyaç duyulmamış, sonrasında “*tüketim fazlası üretimin*” olduğu dönemde ve yerleşik hayat ile tarımın gelişmesi akabinde emek sömürüsüne ihtiyaç duyulması nedeniyle kölelik yaygınlaşmaya başlamıştır (Diakov ve Kovalev, 2014:53-54).

Tarihte Mezopotamya, Çin, Mısır, Hint gibi büyük medeniyetlerin çoğunda kölelik kurumu kabul edilmiştir (Değirmenci, 2006:62). Sümerler savaş esirlerini köle yapmış, doğuştan köle olgusunu kabul etmiş ve kölelerin hukuki statüleri, azat edilmeleri ile ilgili maddeleri Sümer tabletlerine işlemiştir (Bozkurt, 2008:69-70). Babiller, Hammurabi Yasalarında köleliğe dair hükümlere yer vermiştir. Ankara’da bulunan Anadolu Medeniyetler Müzesinde Kültepe kazıları esnasında bulunmuş olan ve İnar adında bir yerlinin, kendi kardeşi ve annesi tarafından Tarmana isimli başka bir yerliye satışının konu edildiği, satış bedelinin geri ödenmesi halinde kişinin serbest bırakılacağına açıkça yazılı olduğu köle satışını içeren bir tablet sergilenmektedir. Her ne kadar kölelik olgusu insanlık tarihi kadar eski olsa da, köleci toplum yapısı daha sonraki dönemlerde ortaya çıkmıştır.

Kölelik, insanlık tarihinde savaşlar ile daha net görülmeye başlamıştır. Savaşlar sonucunda kazanılan toprak ve malların yanı sıra işgal edilen yerlerin askerleri ve sivilleri de ganimet olarak alınmaktaydı. Bu şekilde esir alınan insanlar

her türlü ağır işte kullanılarak, iradeleri yok sayılarak insanlık dışı muameleyle maruz kalmaktaydı. Üstelik bu durum siyasi ve dini liderlerin desteği ile “normal” kabul ediliyordu. Köleliğin kabulünün asıl amacı coğrafi keşifler ile kendini göstermiştir. Zira, toprak ağalığı sisteminde güçlenmek isteyen kilise ve krallık kölelik kurumunu adeta “meşru” hale getirmiştir (Sever ve Arslan, 2008:7).

Antik çağda Aristo ve Platon’un da içinde bulunduğu düşünürler dahi kölelik kurumunu eleştirmeyip aksine eşitlikçi bir düzenden yana olmadıklarını göstermişlerdir (Aybay ve Çelik, 2022:26, Bakırezer, 2008:36). İnsan hakları öğretisi ile doğal haklar kavramları Aydınlanma Döneminde geliştirilmiştir. Kölelik kavramı da ilk kez o zaman tartışılmaya başlanmıştır.

Öncesinde, tüm dünyada kölelik ve köle ticareti kabul görmekte hatta bu konuda yasal düzenlemeler ile kurum meşru hale getirilmekteydi. Emperyalist düşünceler ve dini kaygılar ile kölelik kurumu gündem güne yaygınlaşmaktaydı. Afrikalı insanlar Amerika’da çalıştırılmak üzere köleleştirilmekteydi. Katolik Kilisesi 1452 yılında Portekiz Kralına “dinsizlerin köleleştirilmesi” yetkisini vermişti. İngiltere kolonilerini genişletmek adına işgal ettikleri topraklarda yaşayan insanları köleleştirmekteydi. (Aybay ve Çelik, 2022: 28).

Katolik Kilisesi köleliğin utanç verici bir kurum olduğunu 1965 yılında, 21. Ekümenik Konsey toplantısında alınan karar ile kabul edebilmiştir (Aybay ve Çelik, 2022:28).

1492 yılında Amerika’nın keşfi üzerine Afrika’dan insanlar gemilerle Amerika kıtasına köle olarak taşınmıştır. Transatlantik/Atlantik köle ticareti denilen bu sömürde Amerika, Afrikalı siyahi insanları üçyüz yıl boyunca ağır işlerde çalıştırmıştır. Köleliğin en trajik hali olarak nitelendirilen transatlantik köle ticareti nedeniyle Amerika’da kölelik kurumsal bir hal almıştır. 18. yüzyıldan itibaren kölelik karşıtı hareketler başlamış, 19. yüzyılda insan hakları konusunda çalışmaların hız kazanması ile birlikte birtakım ulusal ve uluslararası belgeler kabul edilmiştir. Ancak bu belgeler köle ticaretini önlemeye dair belgeler olup, kölelik kurumunu ortadan kaldıran belgeler değildir.

Osmanlı Devletinde de kölelik kurumu kabul görmüştür. Osmanlı’da 20. yüzyılın başına kadar varlığını sürdüren kölelik bir gelenek olarak görülüp genelde ev işlerinde kullanıma yönelik meşru kabul edilmiş ve yasal düzenlenmelere bağlı

kılmak yerine geleneksel kurallarla devam etmiştir (Alpkaya, 1990:6). Osmanlı'da en önemli kölelik kaynaklarından biri savaş olmuştur. Savaşta alınan esirler kapıkulu ocağına gönderilmekte ya da esir pazarlarında satılmaktaydı. Akıncıların zaferleri ile kazanılan esirler iç veya dış piyasaya arz edilerek ülke zenginleştirilmiştir (Öksüz, 2020:34). Osmanlı'da da 1800'lü yıllarda köle ticaretine karşı yasaklamalar başlamıştır. Ancak o dönemde de tıpkı diğer ülkelerde olduğu gibi kölelik kurumu değil köle ticareti yasaklanmaya çalışılmıştır (Aybay ve Çelik, 2022:30).

Günümüzde İHEB, AİHS, BM Köleliğin, Köle Ticaretinin ve Kölelik Benzeri Kurum ve Uygulamaların Kaldırılmasına İlişkin Ek Sözleşme, Milletler Cemiyeti Köleliğin ve Köle Ticaretinin Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi, Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi, BM Deniz Hukuku Sözleşmesi gibi genel kabul gören uluslararası düzenlemelerde kölelik ve köle ticaretinin önlenmesine yönelik adımlar atılmıştır.

Köleci toplum yapısının, insanlık tarihi akışına kıyasla yerleşik düzene geçildikten sonra ortaya çıkmasına rağmen, köleliğin (veya kölelik benzeri sömürünün) yakın geçmişte ve günümüzde de sömürülen devletlerin vatandaşları esir alınarak, insanların zorla çalıştırılarak, özgürlükleri yok sayılarak insan hakları ihlalleri ile birlikte insan ticareti suçu "*modern kölelik*" olarak karşımıza çıkmıştır.

Köleliğin tarihsel bir kurum olarak incelenmesinin ötesinde, günümüzdeki insan ticareti suçunun temelini insan onurunun mutlak korunması ilkesi oluşturur. Ceza hukukunun bu alandaki yaptırımı, esasen uluslararası hukukta jus cogens (mutlak ve üstün kural) niteliğindeki kölelik yasağının ulusal hukuka yansımadır (Koca, 2022:41 vd.).

Bu bağlamda, köleliği ortadan kaldıran uluslararası belgeler (1926 Kölelik Sözleşmesi, 1956 Ek Sözleşme, vb.) yalnızca tarihsel birer belge değil; aynı zamanda insan hakları hukukunun ve uluslararası kamu düzeninin (ordre public) temelini oluşturan hukuki metinlerdir.

Kölelik yasağı; zorla çalıştırma, kulluk ve esaret yasağı ile birlikte bireyin varoluşsal onuruna karşı yöneltilmiş eylemleri mutlak surette yasaklar. Bu yasak, bireyin bir meta veya eşya gibi alınıp satılmasını yasaklar ve insan hakları ihlallerinin en ağır biçimi olarak kabul edilir. İnsan ticareti, Akgün'ün de belirttiği gibi, "*modern kölelik*" olarak tanımlanmakta ve toplumların manevi değerlerine

aykırı, yasa dışı kazanç yollarından biri olarak görülmektedir (Akgün, 2017: 1). TCK 80. madde ile düzenlenen insan ticareti suçu da, bu mutlak yasağın bir kişiyi eşya ya da metaya indirgeme çabasına karşı Türk ceza hukuku tarafından verilmeye çalışılan somut bir cevaptır. Suçun hukuki dayanağı, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 4. maddesi ve AİHS 4. madde gibi temel belgelerde vücut bulan mutlak yasaklara dayanmaktadır.

2.2.2. Eski çağda kölelik

2.2.2.1. Çin Medeniyeti

Milattan önce 12. yüzyılın sonlarına doğru Çin’de toplumsal sınıfın üç gruptan oluştuğu, bunların ise, Köylüler (Nong’lar), Asiller (Şe’ler) ve Köleler olduğu, köylülerin hiçbir hak ve yetkisinin bulunmadığı, çalıştıkları toprak sahibi olan asillere tabi oldukları görülmüştür. Köylüler, araziyi toprak sahibinin nam ve hesabına ekip, kendi iaşeleri dışında kalan kısmı toprak sahibine vermekte, idari ve siyasi anlamda herhangi bir hak ve yetkileri bulunmamaktaydı (Yenidünya, 2007:71). Devlet kademesinde görev alabilecek olanlar ve toprak sahibi olabilecekler yalnızca asil sınıftan olanlardı. Çin medeniyetinde kendilerini bizzat satan fakirler bulunduğu gibi, fakirlikten anne babaları tarafından satılan çocuklar, borç ödemediği acze düşerek köle olan kimseler de bulunmaktaydı (Okandan, 1951:30). Çin uygarlığında, savaş köleliği, mahkûmiyet nedeniyle kölelik, borç köleliği gibi kölelik çeşitleri bulunmaktaydı. Farklı imparatorluklarda (Şanglar, Çeu, Ts, Han dönemleri gibi) köleliğin çeşitliliği ve köleliğe karşı yaklaşım değişmekle birlikte Çin medeniyetinde kölelik hep var olmuştur. Buna ilişkin tarihsel bulgular da bulunmaktadır. Keza, Çin medeniyetine dair yapılan araştırma ve kazılarda ele geçen vazolar üzerindeki yazılarda kölelerin hediye verildiği, Çin Seddi’nin yapımında kölelerin çalıştırıldığına dair veriler elde edilmiştir (Diakov ve Kovalev, 2011: 222).

2.2.2.2 Hint Medeniyeti

Eski Hindistan’da toplum sistemi içerisinde kişiler “*hizmet edenler*” ve “*hizmete mecbur olanlar*” şeklinde iki gruba ayrılmıştı. Hizmete mecbur olanların, “*hizmetkâr*” ve “*köle*” olarak ayrıldığı, bu durumun Brahman Kanunları ile kanunlaştığı görülmektedir (Güngör, 2005:6).

Hindistan'da toplum dört temel kasta (varnalara) ayrılmıştır. Varnalar ise “*jati*” adı verilen gruplara ayrılmıştır. Kast sisteminin en üstünde Brahmanlar (rahipler, din adamları) bulunmaktadır. Sonrasında ise sırayla Ksatriyalar (yöneticiler), Vaishiyalar (esnaf, çiftçi ve zanaatkârlar) ile Sudralar (işçiler, hizmetçiler ve köleler) yer almaktadır (Çatlı, 2016:62).

Bu sınıflar dışında beşinci sınıf olarak ise Pariyalar bulunmaktadır. Pariyalar, mevki sahibi olmayan, kasaba ve köylerin dışına yerleşmek durumunda bırakılan kimselerdir (Okandan, 1951:47).

Manu mecellesi uyarınca kölelik, savaşta esir düşmek, bir insanın kendini satması, esir anne veya babadan olmak, borcunu ödeyememek, iflas etmek, bir hür kadının esirle gayrimeşru münasebette bulunması, dini vecibeleri ihlal etmek suretiyle ortaya çıkmaktaydı (Arsal, 1948:40).

Hintliler dini inançları uyarınca kölenin Puruşa adında bir tanrıçanın ayağından yaratıldığını kabul etmiş, ayak da hizmet etmeyi belirttiği için köleler de hizmet etmek için yaratılan, aşağı varlıklar olarak görülmüş ve azatlansalar dahi efendilerine hizmetten kurtulamayacakları kabul edilmiştir (Bozkurt, 1981:68).

2.2.2.3 Mezopotamya uygarlığında kölelik

2.2.2.3.1. Sümerler

Sümerlerde toplumsal yapıda hür ve köle ayrımı bulunmaktaydı. Köleliğin asıl kaynağı savaşlardı. Savaşta yenilen tarafın askerleri ve sivilleri esir olarak alınmaktaydı.

Sümerlerde hür olarak doğan bir kişi sonradan çeşitli nedenlerle köle olabilmekteydi. Örneğin; babaya karşı gelmek, borçtan acze düşmek, belli suçları işlemek, evlatlığın evlat edinen aileyi reddetmesi gibi durumlarda kişi köle statüsüne düşmekteydi. Bu hususlar Sümer tabletlerinde yer almaktaydı. Sümerlerin diğer pek çok uygarlıkta karşılaştığı gibi kölelerini damgaladıkları görülmüştür (Bozkurt, 1981:70).

Sümerlerin kanunlarında kölelere yer verildiği, ancak kölelerin hakları değil sahiplerin haklarının vurgulandığı görülmüştür. (Akkuş, 2007:23). Sümerlerde de diğer medeniyetlerde olduğu gibi köleler eşya-mal vasfında kabul edilmiştir.

Sümerlerde diğer çağdaşı olduğu medeniyetlerin aksine kölelerin evlenme, mülk edinme, para biriktirerek hür olabilme gibi hakları bulunmaktaydı. Sümerler, kölelere karşı daha ılımlı politika sergilemiştir. Hatta en eski kanun koyucu olarak tanımlanan Kral Urugakine ve sonrasında Kral Ensi-Gudea köleliğin kaldırılmasına dair adımlar atmıştır. Bu durum M.Ö. 2350. yıllara kadar dayanmaktadır (Bozkurt, 1981:73). Sümer toplumu, hukuk alanında büyük adımlar atmış, ilk hukuki düzenlemeleri yapmış, hukuk alanında toplumsal farkındalık oluşmuş ve hukuki düşünceyi yaygınlaştırmıştır. Kralların talimatnameleri, fermanları ya da reform adını verdikleri yazılı tabletleri ile bu husus açıkça anlaşılmıştır.

2.2.2.3.2. Akatlar

Mezopotamya uygarlıkları içinde önemli bir yere sahip olan Akadlarda da kölelik kurumu, Sümerlerden devralınan yapısal özelliklerle birlikte toplumsal ve ekonomik hayatın ayrılmaz bir parçası olarak yer almaktaydı. Bu dönemde köleliğin temel kaynakları, çağdaşı diğer Mezopotamya devletlerinde olduğu gibi, iki ana başlıkta toplanıyordu: Savaş esirleri ve borç yükümlülükleri.

Özellikle Akad İmparatorluğu'nun genişleme dönemlerinde, savaşlarda mağlup edilen orduların askerleri ve sivil halkı önemli bir köle kaynağı haline gelmekteydi. Bu durum kölelerin çoğunlukla yabancı kökenli olmasına yol açıyor böylece köleler üzerindeki sosyal ve hukuki baskı meşrulaştırılıyordu. İkinci ana kaynak ise borçtu. Borçlu kimselerin borcunu ödeyememesi nedeniyle köle durumuna düşmeleri yaygındı. Bu borç köleliğinin en çarpıcı ve ağır yönü borçlu kişinin yalnızca kendisini değil, aynı zamanda çocuklarını da (Bozkurt, 1981:73) köle olarak borç sahibine vermek zorunda kalmasıydı. Bu durum köleliği tek bir bireyin geçici statüsü olmaktan çıkarıp, kuşaklar boyunca süren kalıcı bir sömürü biçimine dönüştürmekteydi. Akadlardaki bu borç köleliği uygulaması, insanın varoluşsal hürriyetini ekonomik çıkar karşısında tamamen yok sayan, modern insan ticareti suçunun kökenindeki sömürü mantığına işaret eden en erken tarihi örneklerden biridir.

2.2.2.3.3. Babil

Babil Devleti'nin hukuk alanında en birincil kaynağı M.Ö. 2123-2081 yılları arasında hükümdarlık yapan Hamurabi tarafından yaptırılan 282 maddelik Hamurabi Mecellesi'dir (Okandan, 1951:118).

Hamurabi Mecellesinde hür kişiler, hükümdarın hizmetçileri olan “*Maşenkak*” veya “*Maşkinu*” diye tabir edilenler ile köleler yer almaktaydı. Hamurabi Kanunlarına göre her türlü hak ve yetki yalnızca hür kişilere aitti (Yenidünya, 2007:74).

Hammurabi Yasasının sonsözünde kral, güçsüzlerin ezilmesini engellemek, toplumu yüceltmek ve hizmet etmek amacıyla tanrı Şamaş’tan yetki aldığını vurgulamıştır. (Akkuş, 2007: 40). Kral güçlülerin güçsüzleri ezmesini engellemeyi hedeflediğini vurgulasa da Babil’de kölelik kurumu yaygın bir şekilde evlerde ve tarımda kullanılan, eşya gibi alınıp satılabilen insan olarak kabul edilmiştir. Hammurabi Yasasının birçok maddesinde köleler ile ilgili düzenlemeler yer almış, savaş, borç, haciz köleliği gibi türlere yer verilmiş, kölelerin evlenme ve hür olabilme hakları belli çerçeveler içerisinde kabul edilmiştir. Cezai konularda ise, köleler ile hürler arasında ayırım yapılarak kölelerin işledikleri suçlar daha ağır müeyyidelere tabi tutulmuştur.

Hammurabi Yasalarının 7. maddesinde köleler öküz, koyun ve eşek gibi sahiplenilen bir eşya biçiminde tanımlanmıştır (Akkuş, 2007:41).

2.2.2.3.4 Asurlar

Asurlarda da kölelik kurumu mevcut olup, toplumsal yapı hürler ve köleler olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Asurluların hukuki yapısı ile ilgili bilgilere mukavelenamelerden ulaşılmaktadır. Asurlarda köleliğin en önemli kaynakları Akatlardaki gibi savaş ve borç ödeyememe durumudur. Halkın borç nedeniyle köleliğe düştüğünü gösteren birçok belge günümüze kadar ulaşmıştır. Asurlarda toprağa bağlı kölelik de bulunmaktaydı. Asurlarda diğer medeniyetlerdeki gibi köleler eşya sayılmakta ve aileleri ile birlikte alınıp satılmaktaydı. Cezai konularda Sümerlerde olduğu gibi hür ve köleler arasında ayırım bulunmaktaydı (Bozkurt, 1981:79-80).

Asurlular döneminde köleler toplum içerisinde sayı olarak çok fazlaydı. Hatta Asur devletinin yıkılmasında kölelerin isyanlarının da etkili olduğu birçok tarihçi tarafından belirtilmiştir (Diakov ve Kovalev, 2011:180-184).

2.2.2.4. Eski Mısır

Eski Mısır'da firavunlar otoritelerini güçlendirmek adına sürekli savaşmış ve elde edilen tutsaklar köle haline getirilmiştir. İlkçağda Mısır'da toplumsal yapıda köylüler ve şehirliler ile birlikte köleler de bulunmaktaydı. Kölelik Mısır'da son derece yaygındı. Hatta arazi sahibine bağlı yarı köleler ve kölelerden olmak üzere kölelik kurumu da iki türdendi (Bozkurt, 1981:80).

Eski Mısır'da kölelik M.Ö. 4.bin yıllarında başlamış ve savaşta esir alınma, borcu ödeyememe ile başka ülkelerden esir pazarlarından alınma olmak üzere üç kaynaktan oluşmuştur (Engin, 1998:73).

Zamanla toplumun her kademesindeki vatandaşlar tarafından köle edinme hakkı tanınmıştır. Bu durum köle nüfusunu artırmıştır. Hal böyle olunca da; toplumda, zamanla kölelere yapılan muameleler yumuşayıp ve kölelere bazı haklar tanınmıştır (Yenidünya, 2007:73).

2.2.2.5. İbraniler

İbranilerde de kölelik kurumuna rastlanmaktadır. İbraniler kölelik kurumuna hukuk sistemlerinde de geniş yer vermiştir. Köleler, İbrani asıllı köleler ve yabancılar olmak üzere iki sınıftan oluşmaktadır. Yabancı kölelerin kölelik statüsü efendileri tarafından azat edilinceye kadar devam etmektedir. İbrani köleler ise borç ve fakirlik nedeniyle kölelik statüsüne giren kimseler olup altı yıllık hizmet süresi sonunda özgür birey olmaktadır (Bozkurt, 1981:81-82).

Eski medeniyetler içerisinde kölelik kurumuna en insancıl ve adil yaklaşımın İbranilerde olduğu bilinmektedir (Engin, 1998:19). Zira; Tevrat'ta ve Talmud Kanununda kölelere iyi davranılması emredilmiş, kölelere belli haklar verilmiştir. İbranilerde sahipleri tarafından kölelere şiddet uygulanması veya kölelerin sakat bırakılması durumunda kölelik sona ermekteydi.

2.2.2.6. Hititler

Hitit toplumunda sosyal yapı hürler ve köleler olmak üzere iki gruptan oluşmuştur. Hititlerde toplumsal sınıf ekonomik yapının göstergesi olarak oluşmuştur. Üst tabakayı saray, orta tabakayı çiftçiler ve zanaatkârlar, en alt tabakayı da köleler oluşturmaktaydı. Kral ve ailesinin içinde yer aldığı asiller dışında kalan

hür halkın neredeyse tamamı toprağa bağlı köylülerdi. Köle sınıfı da, köylüler arasında alınıp satılabilen insanlardı (Cesur, 2014:67).

Hititlerde bireylerin, kralların, tapınakların köleleri mevcuttu. Köleler çoğunlukla zanaatkâr veya çoban olarak çalıştırılmaktadır. Hür bir kimse borcunu ödeyemediği için alacaklısının kölesi olabileceği gibi, fakir kimseler de çocuklarını satarak köle yapabilmekteydi (Yenidünya, 2007:75). Köleler, ceza hukuku alanında hür kimselere oranla daha az korunurken, suç faili olarak da daha ağır müeyyidelere tabi tutulmuştur (Engin, 1998: 10-11).

2.2.2.7. Eski Yunan

Eski Yunan'da sosyal yapı, vatandaşlar, metekler ve köleler olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Eski Yunan'da vatandaş olan ana ve babadan doğma ile ya da halk meclisinin kararı ile vatandaşlık sıfatını kazanılmaktaydı. Metekler ise, Atina'ya yerleşen yabancılarıdır. Bu kimseler Atina'da oturabilmek için izin almak zorundadır (Okandan, 1951:271-373).

Kölelik ise Eski Yunan'da toplumsal hayatın ve devletin devamlılığı için vazgeçilmez bir unsur olarak kabul edilmekteydi. Aristo ve Platon'un aralarında bulunduğu ünlü düşünürler dahi kölelik kurumunu adalete aykırı bulmamaktaydı. Her iki düşünür de köleyi mülkiyet hakkı kapsamında ele almış ve toplumun hiyerarşik yapısı içinde var olduğunu belirtmiştir.

Eski Yunan'da hemen hemen her hür vatandaşın bir ya da birden fazla kölesi bulunmaktaydı. Köleler toprak ve ev işlerinin yanı sıra kâtiplik, hocalık, doktorluk gibi yüksek işler ile ayrıca işçi ve usta olarak çalışmaktaydı. Ayrıca Eski Yunan'da kölelerin uzmanlığı gerektiren kamu işleri de yaptıkları görülmüştür (Bozkurt, 1981:88). Bu kapsamda Antik Yunan'da kölelik kamusal ve özel kölelik olarak iki çeşitti. Antik Yunan'da köleliğin esas kaynağı savaş olmakla birlikte Homeros'un Odysseia destanında görüleceği üzere korsanlık yoluyla kölelerin de getirildiği ve satıldığı bilmektedir.

Köleler hukuki alanda eşya vasfındaydı. Herhangi bir hukuki hak ve yetkileri bulunmamaktayken, sahiplerin ise köleler üzerinde çok geniş hak ve yetkileri bulunmaktaydı. Köle sahipleri, köleleri sınırsız olarak cezalandırma, alıp satma, rehin verme, işkence yapma ve hatta haklı neden dahilinde öldürme yetkisine sahipti. Kölelere karşı bir suç işlenmesi durumunda vatandaşa oldukça düşük cezalar

verilirken, kölenin vatandaşa bir suç işlemesi durumunda çok yüksek cezalar verilmekteydi (Bozkurt, 1981:89). Köle, ancak sahibinin azad etmesi ile ya da vasiyetname yapması ile özgürlüğüne kavuşmakta (Yenidünya, 2007:79), bu durumda da vatandaş değil metek kabul edilmekteydi (Okandan, 1951:273). Eski Yunan'da köleler agora denilen pazarlarda alınıp satılmaktaydı.

2.2.2.8. Roma Devleti

Kölelik kurumu Roma Devletinde zirvesini yakalayarak çok kazançlı bir endüstri haline gelmiştir (Yenidünya, 2007:80).

Roma Devletinde eski medeniyetlerde olduğu gibi köleliğin esas kaynağı savaşlardır. Köleler borçlar hukuku ve eşya hukuku alanına girip eşya/mal niteliğindedir. Bu nedenle herhangi bir hakları bulunmamaktaydı (Bozkurt, 1981:93-94). Romada kölelik savaşlar, korsanlık, cezai kölelik, borç köleliği, doğuştan kölelik gibi kaynaklar ile elde edilmekteydi.

Köleler, “*manumissio*” denilen azat etme yoluyla özgür insan olmaktadır. Yine de bu tarz kimseler doğuştan özgür kimselere nazaran sınırlı ehliyetli idi (Okandan, 1951:399).

Romada köleler hakkın süjesi değil konusu olarak görüldüğünden mal vasfında kabul edilmiş, yine de insan olmaları nedeniyle “*persona*” kavramı içerisinde değerlendirilmiştir. Bu ikiliği gidermek adına köleler ile ilgili özel hukuki düzenlemelere yer verilmiştir (Çelebican, 2008: 131).

Roma'da başlarda kölelerin sayısının az olması ve aile bireyleri ile birlikte yaşamaları nedeniyle kölelerin durumu iyi sayılmakla birlikte savaşların artması akabinde köle sayısının artması, tarımda köleliğin yaygınlaşması, Romalıların lüks ve eğlenceye daha istekli hale gelmeleri ile kölelerin durumu ve hukuki statüleri kötüleşmiştir. Bunun üzerine köleler ile ilgili hukuk alanında birçok düzenleme yapılmıştır (Çelebican, 2008: 132-146).

2.2.2.9. Orta çağda kölelik

Tarihçiler arasında tam bir itilaf bulunmasa da genel kaniya göre orta çağ dönemi M.S. 5. yüzyıl ile 15. yüzyıl arasındaki dönemi kapsamaktadır. Merkezi otoritenin zayıfladığı, siyasal, ekonomik, sosyal ve hukuki alanda feodalizmin etkili

olduğu bir dönemdir. Bu nedenle bu başlık irdelenirken orta ağ döneminin belirleyici unsuru olan feodalizmin yapısına değinmek gerekmektedir.

Güçlü merkezi otoritenin yıkılması ve ticaretin zayıflaması nedeniyle insanlar şehirlerden köylere göç etmiş ve tarıma yönelmiştir. Şehirlerde barış ve güvenlik ortamı kalmadığından insanlar kırsal alanlara yönelmiş ve büyük malikaneler/şatolar etrafında güçlü buldukları senyörlerin himayesine girmiştir. Bu durumların yaşandığı Avrupa’da feodalizm ortaya çıkmıştır. Feodalizm örgütlenmesindeki temel sebep esasında güvenlidir. Zira; Germen, Norman ve Barbarların istilalarından kaçan insanlar senyörlerin malikanelerine sığınmıştır (Gül, 2009: 88). 500-1000 km² lik toprak üzerinde en güçlü ve önemli kişi daha az toprağı olanların koruyuculuğunu üstlenmiş, onlar da bağlılık ve emek sözü vermiş, böylece lord, vassal ve serf’ler ile feodalizm ortaya çıkmıştır (Sander, 2009:72). Feodalizm, Roma İmparatorluğunun köleci sistem ve düzenden miras kalmış olup Avrupa’ya özgü bir tanımlamadır (Ülgen, 2020:103).

Orta ağ döneminde, ticari hayatın sınırlı olması, arzın bulunmaması nedeniyle büyük malikane sahipleri kendine ve himayesindekilere yetecek kadar üretim yapmaktaydı. Bu nedenle, lordların kar amacı gütmemesinden (Pirenne, 2018:17) kaynaklı kölelere pek ihtiyaç kalmamıştı. Elbette orta çağda ev işlerinde ve tarımda kullanılmak için köleler bulunmaktaydı ancak bu yeni dönemde kölelerin yerini toprağa bağlı çalışan serf’ler almıştı ve kölelerin sayısı önceki dönemlere nazaran azdı. Köleler, eski dönemlerde olduğu gibi üzerinde mülkiyet hakkı bulunan mal/eşya vasfında görülmekteydi. İspanya’da 15. yüzyılda bir köle için sigorta poliçesi düzenlendiği ve bu poliçede kölenin değerinin belirlendiği kaynaklarda yer almaktadır (Pirenne, 2018:81). Roma uygarlığı döneminden kalan ve savaşlardan elde edilen köleler Orta ağ döneminin başlıca köle kaynaklarıydı. Ancak feodalizm, teknolojik gelişmelerin yetersizliği ve ticaretin zayıflığı nedenleriyle kölelere bu dönemde çok fazla ihtiyaç duyulmamış hatta bu nedenle 960 yılında Venedik’te kölelik yasaklanmış, 13. yüzyılda Fransa’da 326 köye özgürlük verilmiştir. Ancak 14. yüzyıldan sonra Avrupa’da Kara Veba’nın etkisiyle nüfusun azalıp kıtlığın başlaması ile işgücüne ihtiyaç artmış ve tekrar köleye ihtiyaç doğmuştur. Ticaret konusu edilen bu ithal köleler ise “*domestic enemies*” olarak adlandırılmıştır (Ülgen, 2020: 49-88).

Serfler, kölelerden oluştuğu kadar köylülerden de oluşmaktaydı. Serfler, buldukları toprağa bağlı konumda olup, toprağın el değiştirmesi durumunda serf de yeni senyöre tabi oluyordu. Orta Çağ döneminde bir kölenin azad edilmesi durumunda eski dönemlerdeki gibi özgürlüğünü kazanmıyor, serf statüsüne geçiyordu.

Orta Çağ döneminde feodalizm ile birlikte büyük toprak sahibi olan senyörler, kendilerine sığınan ve emeklerini sunan insanlarla topraklar üzerinde tüm idari, adli, mali konularda hükümdar olmuştur. Bu durum, senyörlerin altında çalışanlar için bağımlı, muhtaç ve köleleşmiş bir yaşantıya sebep olmuştur.

Özçelik, “*Feodal devirde esaretin eski Roma’daki şekli zail oldu. Esaret hafifledi. Nim esaret şeklini aldı.*” şeklinde belirleme yapması gayet yerinde olup, gerçekten Orta Çağ döneminde serfler, kölelerden biraz daha insani yaşam sürebilmiştir. Serfler ile köleler arasındaki farkların en önemlisini Özçelik “*orta zamanların nim esiri bir şahıstı, şey değildi*” şeklinde ifade etmiştir. Önceki dönemlerde köleler efendisine bağlı, efendisinin üzerinde mutlak hâkimiyete sahip olduğu bir maldı. Ancak serfler kişiye değil toprağa bağlı olup, bulunduğu toprağı terk etmeme ve senyörün talimatlarına uyup vergi ödeme gibi belli yükümlülükleri olan bir kişiydi. Senyörün, serfi topraktan ayırması mümkün değildi. Serfler evlenebilir, menkul ve gayrimenkul sahibi olabilirdi. (Özçelik, 1951:356).

Serfler, senyörü azad etmişse, bir seneden fazla şehirde özgür yaşamışsa, ruhani bir görev edinmiş veya rahip olmuşsa, kadın serf şehirli bir erkek ile ya da senyörü ile evlenmişse özgürlüğüne kavuşabilmekteydi (Özçelik, 1951:360).

Nihayetinde, serflik, önceki dönemlerin ilkel kölelik anlayışı ile özgür köylü arasında bir konum olup, Orta Çağ’ın kölelik biçimidir.

2.2.2.10. Türk ve İslam hukukunda kölelik

Hun, Göktürk, Uygur ve Oğuzlar’ın aralarında bulunduğu eski Türk Devletleri yaşayış olarak göçebe toplum olmaları nedeniyle köleliğin bu devletlerde var olup olmadığı hususu tartışmalıdır. Zamanla eski Türk Devletleri kısmi yerleşik hayata geçmişlerdir (Yenidünya, 2007:96-97).

Eski Türk devletlerinde kölelik kurumunun mevcudiyeti hakkında bilgi edinmek adına tarihçiler ve araştırmacılar Çin eserlerini incelemiştir. Bu

kaynaklarda, Çin'in kuzeyine yerleşmiş olan Türk, Moğol ve benzeri kavimlerde köleliğin var olduğu ve hatta bazılarında kadınların vergi olarak verildiği görülmüştür (Bozkurt, 1981:97).

Hun Devletinde hükümdar (Tanhu) savaş esirlerinden olanlara bir bardak şarap vermesi durumunda, o kimse köle sıfatını almaktaydı. Yine Hun Devletinde kölelerin boynuna simim denilen bir simge takılmaktaydı. Görüleceği üzere Hunlarda şarap ve simim gibi simgeler köleliğe aitti (Bozkurt, 1981:98).

Göktürk Devletinde, köleler genelde savaşta esir alınan kimselerdir. Yazıtlarında köle için "tigin" kelimesini kullanmışlardır. Yiğit köle için "*Alp Tigin*", uğurlu köle için ise "*Kutlug Tigin*" denilmiştir. Göktürkler aile büyüklerini yüceltmek adına onların yanında kendilerine tigin demişlerdir. Bu durum zamanla han soyundakiler için de kullanılmış ve kölelerden ayrılmak adına tigin kelimesinin yanına başka isimler eklemişlerdir (Bozkurt, 1981:99).

Uygurlarda da kölelik kurumuna rastlanılmakta ve köleliğin kaynağı savaşta esir alınmış kişiler ve onların çocukları ile torunlarıdır. Uygurlarda kölenin sahibi, köle üzerinde mutlak haklara sahiptir (Bozkurt, 1981:99).

Moğollarda da kölelik kurumuna rastlanmakta ve kölelere hiçbir hak ve yetkinin tanınmadığı, hatta kölelere zulmedildiği görülmüştür.

Arap Yarımadasında İslamiyet öncesi cahiliye döneminde köleliğin yer aldığı, köleliğin esas kaynağının savaşlar olduğu, ayrıca kişinin kendisini ya da çocuklarını satarak köle konumuna geldiği, borcunu ödeyemeden dolayı köle olduğu görülmüştür. Köleler o dönemde eşya hukuku alanındaki gibi bir mal olarak kabul edilmiştir.

Osmanlı Devletinde de kölelik yasal bir kurum olarak görülmüş ve köle ticareti serbest kabul edilmiştir. Hatta ticaret için esir pazarları kurulmuştur (Aybay ve Çelik, 2022:30). Osmanlı'da gayrimüslim çocuklar devşirilmiş, gulamlar-kullar/kapıkulları olarak sistem içerisinde yer almıştır.

Osmanlı Devletinde Amerika gibi ülkelerdekinin aksine tarımsal üretimden çok hane içerisinde hizmet amacıyla köleler kullanılmıştır. Bu kapsamda sarayda bulunan harem içerisinde ya da hür insanların evlerinde köleler hizmet için yer almış, üretimde köleler sınırlı kalmış, yine asker köle için gayrimüslim çocuklar devşirilmiştir.

Osmanlı Devletinde kölelerin hukuki durumu Şer'i hukuka göre belirlenmiştir. İslam hukukunda kölelik kurumu ayrıntılarıyla düzenlenmiş ve köle sahibine hak tanınmasının yanı sıra köleye insanca davranılması şeklinde birçok yükümlülükler de yüklenmiştir. Köle sahibinin yükümlülüklere uymaması durumunda kadı tarafından kölenin satılması ya da azad edilmesine hükmedilirdi. Eski dönemler içerisinde yapılan incelemede Osmanlı Devletinde kölelerin durumu diğer devletler ve Amerika'daki kölelere nazaran daha insancıl boyuttadır. Osmanlı Devletinde zamanla köle ticareti yasaklanmış, ancak tıpkı Amerika'da olduğu gibi kölelik kaldırılmamıştır (Bozkurt, 2020:97; Aybay ve Çelik 2022:30; Tahiroğlu, 1981:651).

Osmanlı'da Tanzimat döneminde kölelik eleştirilmeye başlanmıştır. 1856 yılında Paris Antlaşması ile Osmanlı Avrupa Devletler Cemiyetine girmiş ve köleliğin kaldırılacağına, ticaretinin engelleneceğine dair bir takım anlaşmalar yapmıştır. (Tahiroğlu, 1981:669-670). Sonrasında İngiltere'deki kölelik karşıtı hareketlerin ve baskıların etkisiyle Abdülmecit 1857 yılında köleliği yasaklayan ferman ilan etmiştir.

2.2.3. İnsan ticaretinin ortaya çıkış biçimi olarak seks işçiliğinin tarihçesi

Seks işçiliğinin tarihte kent uygarlıklarının ortaya çıkması ile başlamış olduğu görülmektedir. Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği yapmış olduğu çalışmada seks işçiliğinin “dünyanın en eski mesleği” olduğu tezini savunan bir görüşün yer aldığını ve bu görüşün nedeninin seks işçiliğinin bir meslek olduğunu vurgulamak olduğunu belirtmiştir⁵.

Ticari seksin, tarihte tapınaklar aracılığıyla ortaya çıktığı düşünülmektedir. Sümerlerde ve Babil'de fahişelik bir meslek olarak kabul edilmekte ve doğal görülmektedir. Hammurabi zamanında ve Eski Yunan'da tapınaklarda kutsal fahişeler bulunmaktaydı. Eski Yunan'da fahişelere “hetaria” denilmekte ve yalnızca erkeklerin cinsel ihtiyaçlarını karşılayan bir araç olarak kabul edilmekteydi.

Eski Roma'da fahişelik ve fahişelerle cinsel birliktelik oldukça yaygın olmakla birlikte, Hristiyanlığın kabulü ile fahişelik ölümcül günah olarak kabul

⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz: CETAD, Seks Ticareti Bilgilendirme Dosyası, <https://www.cetad.org.tr/CetadData/Books/46/8-bilgilendirme-dosyasi-basin-bulteni-19-nisan-2007-istanbul.pdf> erişim tarihi: 29/06/2025

edilmiştir. Fuhuş, reform sonrası dönemde Protestanlık ile birlikte kesin olarak yasaklanmıştır.

Genelevler, ilk kez Napolyon döneminde 1800'lü yılların başında ruhsatlandırılarak devlet denetiminde bir kurum haline gelmiştir. Akabinde bu durum tüm Avrupa'ya yayılmıştır. Sonraları Birleşmiş Milletler'in çalışmaları ile "*beyaz köle ticareti*"nin önlenmesi amacıyla genelevler kapatılarak genelev işletmek ve fuhşa zorlamak suç olarak kabul edilmiştir. Bu alt başlıktaki bilgiler CETAD'ın *Seks Ticareti Bilgilendirme Dosyası*'ndan alınmıştır.

2.3. Uluslararası Düzenlemelerde İnsan Ticareti

2.3.1. Genel olarak

İnsan hakları alanında bireysel ve toplumsal farkındalık oluştuktan sonra bu alanda çalışmaların hızlanması ile birlikte insan ticareti suçu açısından uluslararası belgelerde düzenlemeler yapılmıştır. Bu bölümde bu düzenlemeler Birleşmiş Milletler Öncesi Dönem, Birleşmiş Milletler Nezdinde Yapılan Çalışmalar, Avrupa Konseyi Nezdinde Yapılan Çalışmalar ve Avrupa Birliği Nezdinde Yapılan Çalışmalar olarak bölümlere ayrılıp incelenecektir.

2.3.2. Birleşmiş Milletler öncesi dönem

2.3.2.1. 18. ve 19. Yüzyılda yapılan çalışmalar

Tarihçi George Macalalay Traveyan 18. yüzyılın Batı dünyasının ekonomik işleyişini "*Bu dönem, 'Liverpool'dan kalkan köle gemilerinin, Lankeşayr'da imal edilen Pamuklu malları Afrika'ya götürüp, bunların karşılığında zenci köleler yüklendiği ve Amerika'ya taşındığı, bu kölelere karşılık olarak aldığı ham pamuk, tütün ve şekerle geri döndüğü' bir dönemdir.*" şeklinde özetlemiştir (Traveyan, "*Illustrated English Social History*"den aktaran: Aybay, 2012:34).

Tarihsel süreç içerisinde insan hakları kavramı üzerinde değerlendirmeler ve çalışmalar yapılırken, kölelik kurumu ve köle ticaretinin önlenmesine yönelik çalışmalar da aynı paralelde devam etmiştir.

Afrika kıtasında yaşayan insanların Amerika'ya köle olarak götürüldüğü dönemde, kölelere yapılan zulümler noktasında insanlık uyanışa geçmiş ve tepkiler doğmuştur. Köle ticaretinin önlenmesine yönelik girişimler ilk olarak Danimarka'da

1792 yılında, İngiltere’de ise 1807 yılında çıkarılan kanunlar ile olmuştur. Yine Amerika’da İngiliz Kolonilerinde 1774 yılında köle ticareti yasaklanmıştır. Ancak bu yasaklama insancıl duygularla yapılmamış, siyasi kaygılar ile yapılmıştır (Aybay ve Çelik, 2022:29).

Bu noktada uluslararası alanda köle ticareti konusunda hukuksal ilk düzenleme İngiltere ve Fransa arasında 1814 yılında imzalanan ve Paris Barış Antlaşmasına ek olarak getirilen köle ticaretini yasaklayan protokoldür (Bozkurt, 1990:51).

Dönemin en önemli ve en katılımlı anlaşması ise 1890 tarihinde kabul edilen Brüksel Genel Senedi’dir. Bu senede Avrupa devletleri, Kongo, Zanzibar ve Osmanlı Devleti imza atmıştır (Aybay ve Çelik, 2022:29).

Köle ticaretinin en yaygın görüldüğü ülke olan ABD’de ise 1865 yılında kabul edilen Anayasa eki ile kölelik kaldırılmıştır. Devamı yıllarda Amerika’da kölelik ticareti de kaldırılmıştır. Ancak, ABD’de kaldırılan yalnızca köle ticareti idi. Kölelik kurumu değişik uygulamalar ile fiili hayatta devam etmiştir. Bu durum, ABD’de köleliğin hukuken kaldırılması (de jure) ile köleliğin fiilen sona ermesi (de facto) arasındaki büyük uçurumu ve çelişkiyi vurgulamaktadır.

2.3.2.2. 18 Mayıs 1904 Tarihli Beyaz Kadın Ticaretinin Engellenmesi Sözleşmesi

Fransa, Almanya, İngiltere, İtalya, Rusya, İsveç, Danimarka, Belçika, Hollanda, İspanya, Portekiz, Norveç ve İsviçre’nin aralarında bulunduğu ülkeler ile 18 Mayıs 1904 tarihinde kabul edilen bu sözleşme, insan ticaretine ilişkin ilk uluslararası belgedir (Yenidünya ve Arslan, 2009:66).

Bu sözleşme ile taraf devletlere, insan ticaretine konu olmuş kadınların haklarının gözetilmesi noktasında bir kurum oluşturmaları ve insan ticaretine konu mağdurların ülkelerine gitmek istemeleri durumunda gerekli çalışmaları yapmaları konusunda yükümlülük getirilmiştir (Yenidünya, 2007:103). Bu noktada, sözleşmenin insan ticareti mağdurlarının haklarının gözetilmesine yönelik olduğu, insan ticaretini önleme noktasında yeterli girişiminin olmadığı söylenmektedir.

2.3.2.3. 4 Mayıs 1910 Tarihli Beyaz Kadın Ticaretinin Engellenmesi Sözleşmesi

Bu sözleşme 1904 tarihli sözleşmenin devamı niteliğinde olup, insan ticareti suçunun faillerinin cezalandırılmasını öngören ve ek olarak “*beyaz kadın ticaretinin*” yasaklandığı bir sözleşmedir.

Bu sözleşmede, “beyaz kadın ticareti” tanımlanmış ve Devletlere bu tanımlamaya uyan eylemleri cezalandırma yükümlülüğü öngörülmüştür. Sözleşmenin 1. maddesinde yer alan “...başkasının ihtiraslarını tatmin için, fuhuş maksadıyla, rızası ile olsa bile, reşit olmayan bir kadın yahut bir kızın fuhuş için hizmetlerini taahhüt eden (*embaucher*), fuhşa sevkeden veya böyle birisini fuhuş amacıyla bir yerden başka bir yere götüren kimseler...” şeklindeki hüküm ve Sözleşmenin 2. maddesinde; “...başkasının ihtiraslarını tatmin için, rızası ile de olsa, reşit olmayan bir kadın yahut bir kızın fuhuş maksadıyla hizmetlerini taahhüt etmek, böyle birisini bir yerden başka bir yere götürmek veya yoldan çıkarmak...” şeklinde hüküm ile kadın ticaretinin cezalandırılması kararlaştırılmıştır (Yücekul, 2011:43-76). Sözleşmenin 1. ve 2. maddesinde rızaları olsa bile kadınlar ve yaşlı küçük kızların başkalarının cinsel isteklerini tatmin etmek adına gayriahlaki saiklerle kandırılarak tedariki, nakli yahut sevki suç olarak düzenlenmiş ve suçun unsurları değişik ülkelerde işlense de cezalandırılması istenmiştir (Yenidünya, 2007:104). Bu sözleşme 1904 tarihli Sözleşmeye nazaran daha kapsamlıdır.

2.3.2.4. 30 Eylül 1921 Tarihli Kadın ve Çocuk Ticaretinin Engellenmesi Sözleşmesi

Bu Sözleşme ile ilk kez çocukların ticarete konu olması hususu bir uluslararası belgede açıkça yer almıştır.

Türkiye, 15.04.1937 tarihinde Sözleşmeye taraf olmuş, 12 Kasım 1947 tarihli Sözleşmeyi değiştiren Protokolü de imzalamıştır⁶.

⁶ Kadın ve Çocuk Ticaretinin Kaldırılmasına Mütedair 30.09.1921 tarihli Sözleşme ile Reşit Kadın Ticaretinin Kaldırılması Hakkında 11.10.1933 tarihli Sözleşmeyi Değiştiren Protokol ve Eki, T.C. Resmi Gazete, sayı: 7218, 28 Mayıs 1949.

Yine bu Sözleşme ile suça teşebbüs ile kanuni sınırlar içerisinde hazırlık hareketlerinin de cezalandırılacağı düzenlenmiştir (Yücekul, 2011:81).

1921 tarihli bu sözleşme ile koruma altına alınanlar yalnızca kadınlar olmamış, kız ve erkek çocuklar da kapsama alınmıştır. Sözleşmede “çocuk” 21 yaşın altındaki küçükler olarak tanımlanmıştır.

Bu Sözleşme ile suçun teşebbüs ve iştirak kurumlarından bahsedilerek taraf ülkelerin iç hukukunda yer alan düzenlemeye bağlı bırakılmayarak, suçun teşebbüs aşamasında kalması ya da iştirak halinde işlenmesi durumu cezalandırılacak eylemler arasına alınmıştır (Yenidünya, 2007:105).

2.3.2.5. 11 Ekim 1933 Tarihli Kadın Ticaretinin Engellenmesi Sözleşmesi

Bu Sözleşme, kadın ve çocuk ticareti ile uluslararası alanda daha etkin bir biçimde mücadele edebilmek adına kendinden önce hazırlanıp kabul edilen sözleşmelere ek olarak hazırlanmıştır (Yücekul, 2011:81).

Sözleşmenin 1. maddesiyle “...başkasının arzularını tatmin etmek için rüştiine ermiş kız ya da kadını, rızası olsa dahi, ahlak dışı amaçlar için tedarik eden, kandıran, veya buna izin veren kişinin, suçu oluşturan eylemler farklı ülkede işlense dahi cezalandırılacağı...” öngörülmüş ve suçun evrenselliği kabul edilmiştir. Yine bu Sözleşme ile suça teşebbüs ile kanuni sınırlar içerisinde hazırlık hareketlerinin de cezalandırılacağı düzenlenmiştir (Yücekul, 2011:81).

2.3.3. Birleşmiş Milletler nezdinde yapılan çalışmalar

2.3.3.1. 2 Aralık 1949 Tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin ve Fuhuş Amacıyla İstismarın Önlenmesi Sözleşmesi

Milletler Cemiyeti tarafından 1937 yılında taslağı hazırlanmış olan 2 Aralık 1949 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin ve Fuhuş Amacıyla İstismarın Önlenmesi Sözleşmesi, kendisinden önce hazırlanan sözleşmelerin (1904, 1910, 1921 ve 1933) devamı niteliğinde olup, diğer sözleşmelerin önemli hükümlerini bir araya getirmiştir (Yenidünya, 2007:106).

Sözleşmenin 1. maddesi taraf devletleri, “...başkalarının arzularını tatmin etmek amacıyla bir başka insanı, bu insanın rızası dâhilinde olsa dahi, fuhuş için temin eden, kandıran veya ayartan, bir başka insanın fuhuş yapmasını, bu insanın rızası dâhilinde olsa dahi, istismar eden...” kimseler ile 2. maddesine göre, “...genelev sahibi olan veya genelev işleten veya bilerek genelev finanse eden ya da

geneleve finansman sağlanmasına iştirak eden, fuhuş yaptırmak amacıyla bir bina veya başka bir yer yahut bunların bir bölümünü bilerek bir başkasına veren yahut kiralayan...” kimselerin cezalandırılmasını hüküm altına alınmıştır. Ayrıca, sözleşmenin 3. maddesi ile diğer sözleşmeler gibi 1. ve 2. maddelerde atıfta bulunulan suçlara teşebbüsler ile yapılan hazırlık hareketlerinin de cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır (Yücekul, 2011:84).

2.3.3.2. 7 Eylül 1956 Tarihli Kölelik, Köle Ticareti ve Köleliğe Benzer Kurum ve Uygulamaların Kaldırılmasına Dair Ek Sözleşme

1922 yılında Milletler Cemiyeti tarafından Kölelik Geçici Komisyonu kurulmuş, sonrasında Birleşmiş Milletler tarafından da benzer komisyon ihdas edilerek kölelik kurumu ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda köleliğin kaldırılmasının yeterli olmadığı, dünya üzerinde köleliğe benzer birçok insanlık dışı muamelenin yer aldığı kabul edilmiştir. Bu kapsamla 25 Eylül 1926 tarihinde imzalanan “*Köleliğe Karşı Sözleşme*”ye ek olarak 1956 tarihli Sözleşmede “*köleliğe benzer koşullar*” olarak borç karşılığı kölelik, serflik, bir kadının borç karşılığında ya da para veya mal olarak evlendirilmesi, çocukların sömürü amacıyla kullanımı gibi durumlar kabul edilmiştir (Yenidünya, 2007:110; Yücekul, 2011:38).

2.3.3.3. 2 Eylül 1990 Tarihli Çocuk Hakları Sözleşmesi

Sözleşmenin 1. maddesinde çocuk olarak 18 yaşın altındaki kişiler kabul edilmiş ve taraf devletlere “*...herhangi bir amaçla veya herhangi bir biçimde, çocukların kaçırılmaları, satılmaları veya fuhşa konu olmalarını önlemek için ulusal düzeyde ve ikili ve çok taraflı ilişkilerde gereken her türlü önlemi almak zorundadır.*” hükmü ile çocukların insan ticaretine konu edildiği eylemler belirtilmiş ve taraf ülkelere yükümlülük yüklenmiştir (Yenidünya, 2007:111, Yenidünya ve Arslan (2009):76).

Türkiye Sözleşmeyi 09.12.1994 tarihinde onaylamış, 4058 sayılı Kanun ile 11.12.1994 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanması akabinde 04.05.1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁷.

⁷ 4058 sayılı Kanun için bkz: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22138.pdf> (erişim tarihi:10.05.2025)

2.3.3.4. Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi İle İlgili İhtiyari Protokol

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 25 Mayıs 2000 tarih ve A/RES/54/263 sayılı kararıyla kabul edilen Protokol'ü Türkiye, 08.09.2000 tarihinde imzalamıştır.⁸

Protokol çocuk satışı, çocuk fahişeliği ve çocuk pornografisi tanımlamaları yaparak taraf devletlere bu eylemlerin yasaklanması yükümlülüğü getirmiştir. Protokol'ün 2. maddesinde de bahsi geçen bu eylemler açıklanmıştır. Maddede;

“... (a) Çocuk satışı, herhangi bir şahıs veya bir grup şahıs tarafından, ücret ya da başka herhangi bir şey karşılığında bir çocuğun başka birine devredildiği herhangi bir fiil veya işlem anlamına gelmektedir.

(b) Çocuk fahişeliği, bir çocuğun ücret veya başka herhangi bir şey karşılığında cinsel faaliyetlerde kullanılması demektir.

(c) Çocuk pornografisi, çocuğun gerçekte veya taklit suretiyle bariz cinsel faaliyetlerde bulunur şekilde herhangi bir yolla teşhir edilmesi veya çocuğun cinsel uzuvlarının, ağırlıklı olarak cinsel amaç güden bir şekilde gösterilmesi...” şeklinde düzenleme ile eylemler hüküm altına alınmıştır.

2.3.3.5. Sınırı Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol

1990'lı yıllarda insan ticaretinin uluslararası boyuta taşınarak organize suç örgütlerinin dâhiliyle gerçekleşmesi nedeniyle insan ticareti suçu alanında uluslararası çalışmalar daha da önem kazanmıştır. Bu bağlamda, ülkemizin de taraf olduğu ve insan ticareti suçunun önlenip suçla etkin mücadele edilebilmesi için hazırlanan Sözleşme'yi 147 ülke imzalamış, 56 ülke de onaylayarak 29 Eylül 2003 tarihinde yürürlüğe konulmuştur. TBMM'de ise 30 Ocak 2003 tarih ve 4800 sayılı

⁸Sözleşme metni için bkz:

https://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uamevzuat/cocukhaklarinadairsozlesmeyeeek.pdf Erişim tarihi 29.06.2025

Kanun ile sözleşmenin onaylanmasını uygun bulunmuş ve T.C. Resmi Gazete'nin 4 Şubat 2003 tarihli 25015 sayısı ile iç hukukumuza girmiştir.⁹

Bahsi geçen Protokol 20 madde ihtiva etmekte olup, birinci bölümde genel düzenlemeler, ikinci bölümde insan ticareti mağdurlarının korunması, üçüncü bölümde suçu önleme, işbirliği ve diğer önlemler ile dördüncü bölümde nihai hükümler yer almıştır.

Palermo Protokolü olarak adlandırılan “İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol”, Birleşmiş Milletler'in “Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”ne ek olarak hazırlanmıştır. Protokol'ün 1. maddesinde Sözleşmenin uygulama alanı insan ticareti suçunu da ihtiva edecek biçimde genişletilmiştir (Yenidünya, 2007:112).

Protokol insan ticareti suçunun mağdurlarının haklarının korunması, tacirlerin cezalandırılması, uluslararası alanda suçun önlenmesi ve alınacak tedbirler noktasında en ayrıntılı uluslararası belge niteliğindedir.

Protokolün 2. maddesinde amaçlar belirtilmiştir. Buna göre;

“Bu Protokol'un amaçları şunlardır:

(a) Kadın ve çocuklara özel önem verilerek, insan ticaretini önlemek ve mücadele etmek,

(b) Bu tür ticaretin mağdurlarını, onların insan haklarına bütünüyle saygı göstererek korumak ve onlara yardım etmek,

(c) Bu amaçlara erişebilmek için Taraf Devletler arasındaki işbirliğini geliştirmek.”¹⁰

Palermo Protokol'ü kapsamında ilk kez insan ticareti suçunun kapsamlı tanımı yapılmış ve farklı araçlarla, bireylerin istismar amacıyla yerlerinin değiştirilmesi insan ticareti olarak öngörülmüştür. Protokol ile insan ticareti suçu, geçmiş dönemlerdeki kölelik kavramının günümüze yansması niteliğinde kabul

⁹Resmi Gazete için bkz: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/02/20030204.htm#8> Erişim tarihi:29.06.2025.

¹⁰Bkz:<https://www.warnathgroup.com/wp-content/uploads/2018/05/Palermo-Protocol-Turkish-5.11.18.pdf>, erişim tarihi: 05.07.2025

edilerek insanın ticari bir mal olarak değerlendirilmesi yasaklanmıştır (Bakıcı, 2010:89).

Yine Protokol'e göre, insan ticareti mağdurlarının tedariki aşamasından istismar aşamasına kadar her aşamada bulunan failerin suçun şeriki değil, asli faili olduğu kabul edilmiştir (Yenidünya, 2007:113).

Bu hususlara Protokol'ün 3. maddesinden ulaşılmaktadır. Zira; madde metninde; "... (a) "İnsan ticareti", kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuhşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir.

(b) İnsan ticaretinin (a) bendinde belirtilen yöntemlerden herhangi biriyle yapılmış olması halinde, mağdurun bu istismara razı olup olmaması durumu değiştirmeyecektir.

(c) Bu maddenin (a) bendinde öngörülen yöntemlerden herhangi birini içermese bile, çocuğun istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması "insan ticareti" olarak kabul edilecektir.

(d) On sekiz yaşının altındaki herkes "çocuk" kabul edilecektir."¹¹ denilmektedir.

2.3.4. Avrupa Konseyi nezdinde yapılan çalışmalar

Avrupa Konseyi (Council of Europe); Belçika, Birleşik Krallık, Danimarka, Fransa, İsveç, Norveç, Hollanda, İrlanda, İtalya ve Lüksemburg ülkeleri tarafından 1949 yılında Londra Anlaşması ile kurulan ve Avrupa'da demokrasinin, insan haklarının ve hukukun üstünlüğünün geliştirilmesi, desteklenmesini ve korunmasını

¹¹Bkz: <https://www.warnathgroup.com/wp-content/uploads/2018/05/Palermo-Protocol-Turkish-5.11.18.pdf>, erişim tarihi 05.07.2025.

amaçlayan, uluslararası toplum nezdinde büyük sorunlara yol açan organize suçluluk, siber suçluluk, insan kaçakçılığı, kadın ve çocukların istismarı, terörizm gibi suçlar ile yakından ilgilenen, bağlı olan devletler arasında suç ve suçlulukla mücadele için işbirliği sağlayan uluslararası bir örgüttür. Türkiye 1949 yılında Konsey'e üye olmuştur.

Konsey, kuruluş amacına uygun şekilde suç ve suçlulukla mücadele ve insan haklarının korunması adına birçok uluslararası belge düzenlenmiş olmakla, bu başlık altında insan ticareti noktasında yapmış olduğu çalışmalar irdelenecektir.

Bu kapsamda; Avrupa Konseyi'nin tavsiye kararları, esasında üye ülkelere yol gösterme, ulusal mevzuatlarda yer alan düzenlemelerin üye ülkeler arasında benzer nitelikte olmasını sağlama niteliğinde olup, bağlayıcı nitelikte olmasalar da (Kocasakal, 2004:36); üye ülkeler tavsiye kararlarına uymak adına çoğunlukla gerekeni yapmaktadır.

2.3.4.1. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Cinsel Sömürü Amacıyla İnsan Ticaretine Karşı Eylem Konulu 19 Mayıs 2000 Tarih ve Rec (2000) 11 Sayılı Tavsiye Kararı

Tavsiye Kararı'nda, *"...bir veya daha fazla sayıda birey ya da tüzel kişi tarafından, yasal ya da yasa dışı yollardan, kendi rızalarıyla bile olsa, zor kullanarak, özellikle şiddet, tehdit ve yetkinin ya da hassas bir konunun kötüye kullanımı gibi yollara başvurarak cinsel sömürü amacıyla insan tedariki ve/veya insan sömürüsünün ve/veya ulaşımının veya göçünün organizasyonunu..."* şeklinde kabul ile cinsel sömürü kavramıyla insan ticareti tanımlaması yapılmıştır. (Yenidünya ve Arslan, 2009:78).

Bu tanım kapsamında üye ülkelere insan ticareti suçu ile etkin uğraşı gösterilmesi, ulusal ve uluslararası alanda insan ticareti faillerinin en caydırıcı şekilde cezalandırılması ve mağdurların korunması noktasında tavsiyelerde bulunulmuş, tüzel kişiler ile suç örgütlerine yaptırımlar uygulanması öngörülmüştür.

2.3.4.2. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Ülkelere Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin 30.04.2002 Tarih ve Rec (2002)/5 Sayılı Tavsiye Kararı¹²

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 30 Nisan 2002 yılında kabul ettiği tavsiye kararı ile kadına şiddetin tanımı yapılarak, kadınların şiddete karşı korunmasına yönelik tavsiyelerde bulunulmuştur.

Bu kapsamda; sınırlayıcı olmamak kaydıyla kadına yönelik şiddetin örnekleri gösterilmiş ve tanım ile örneklerde insan ticareti kavramlarına da değinilmiştir. Tavsiye Kararı'nda, kadınlara cinsel amaçla ya da gözdağı vermek adına dahi olsa diğer başka amaçlarla şiddet uygulamak, cinsel ve ekonomik sömürü amaçlı kadın ticareti yapmak, seks turizmi veya cinsel kölelik amacıyla kadınların ticareti, kurumlarda taciz veya şiddet kadına karşı şiddet kapsamında öngörülmüştür (Yenidünya ve Arslan, 2009:79; Yenidünya, 2007:117).

2.3.4.3. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Ülkelere Cinsel İstismara Karşı Çocukların Korunmasına İlişkin Rec (2001)/16 Sayılı Tavsiye Kararı

Tavsiye Kararlarının 2. maddesinde çocuk, cinsel istismar, çocuk fuhuşu ve çocuk ticareti kavramlarının tanımı yapılmıştır. Buna göre; çocuk, “... 18 yaşından küçük herhangi bir kimseyi”; cinsel istismar, “cinsel amaçlı çocuk ticaretinin yanı sıra seks köleliği, fuhuş ve çocuk pornografisini içeren kapsamlı bir kavramı”; çocuk fuhuşu, “bir ücret veya başka bir bedel karşılığında çocuğun cinsel eylemde bulunmak üzere kullanılması, tedarik edilmesi, teklif edilmesi veya elde edilmesini”; çocuk ticareti, “cinsel istismar amacıyla çocuğun tedarik edilmesini, bir yerden bir yere taşınmasını, devredilmesini, barındırılmasını, teslim edilmesini, teslim alınmasını veya satışını...” ifade etmektedir (Yücekul, 2011:113).

Tavsiye Kararı ile çocuğun ticaret konusu olmaması, cinsel sömürüden uzak tutulması adına üye devletlere tavsiyelerde bulunulmuş, üye devletlerin bu kapsamda işbirliği içerisinde suçu ve suçluluğu önleme, organize suç örgütleriyle mücadelede bulunması istenmiştir.

¹² Karar metni için bkz: https://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/461_1.pdf (erişim tarihi:10.05.2025)

2.3.4.4. 16 Mayıs 2005 Tarihli İnsan Ticaretine Karşı Avrupa Sözleşmesi

Sözleşme, 16 Mayıs 2005 tarihinde Varşova’da düzenlenen Avrupa Konseyi Devlet ve Hükümet Başkanları Üçüncü Zirvesinde imzaya açılmış, 1 Şubat 2008 tarihinde ise yürürlüğe girmiştir. Türkiye “İnsan Ticaretine Karşı Avrupa Konseyi Sözleşmesi”ni 19 Mart 2009 tarihinde Strazburg’ta imzalamıştır.¹³ Avrupa Konseyi üyesi olmayan devletlere de açık olan, “İnsan Ticaretine Karşı Avrupa Konseyi Sözleşmesi” Türkiye’nin de taraf olduğu Palermo Protokolü’nün de ötesine geçmeyi hedeflemekte, bir yandan da uluslararası karmaşıklığa yol açmamak adına Protokol’deki esasları da kabul etmektedir. Zira; insan ticareti kavramı konusunda Protokol’de yer alan tanımlama İnsan Ticaretine Karşı Avrupa Sözleşmesi’nde de kabul edilmiştir.

Sözleşmenin 1. maddesinde amaçlar belirtilmiş olup; insan ticaretinin engellenmesi ve kapsamlı mücadele edilmesi, suç konusunda etkin soruşturma ve kovuşturmanın sağlanması, mağdurlar ile tanıkların haklarının korunması ile suça karşı uluslararası işbirliğinin desteklenmesi noktasında üç ana hedef belirlenmiştir.

Sözleşme ile taraf devletlere yükümlülükler getirilmiştir. Bu noktada; taraf devletlerden sözleşme kapsamında insan ticareti tanımı doğrultusunda ulusal mevzuatlarını gözden geçirerek, eksiklikleri tamamlamaları ve uygun cezai müeyyideler öngörmeleri istenmiştir.

Avrupa Konseyi kararları tavsiye niteliğinde yer alsa da; İnsan Ticaretine Karşı Avrupa Sözleşmesi taraflar açısından bağlayıcı nitelikte olup, daha önceki tavsiye kararlarına da atıfta bulunmuştur (Yenidünya ve Arslan, 2009:77).

2.3.5. Avrupa Birliği nezdinde yapılan çalışmalar

Avrupa Birliği, özgürlük, demokrasi, insan hakları, eşitlik, temel hak ve özgürlükler, hukukun üstünlüğü gibi evrensel hukuk değerlerini benimseyip, geliştirmek adına kurulan ve bu kapsamda üye devletler ile işbirliği ile ilerleyen bir kuruluş olarak insan ticareti suçuna özel bir önem atfederek suçla mücadele, suçu önleme ve ortak payda altında bilinç oluşturmaya çalışmıştır. Bu kapsamda; Avrupa Birliği Antlaşmasının maddeleri de incelendiğinde¹⁴ özellikle insan ticareti, çocuk ve

¹³ Sözleşme metni için bkz: <https://rm.coe.int/1680492857>. Erişim tarihi:29.06.2025

¹⁴ Sözleşme metni için bkz: <https://www.ab.gov.tr/files/pub/antlasmalar.pdf>. Erişim tarihi:20.06.2025.

kadınların sömürüsü, organize suçluluk konularında özel düzenlemeler yaparak belirli hukuksal araçlar öngörmüştür. Nitekim;

- 24 Şubat 1997 tarih ve 97/154/JHA sayılı Eylem Kararı,
- 4 Aralık 2000 tarih ve 2001/87/EC sayılı Konsey Kararı,
- 19 Temmuz 2002 tarih ve 2002/629/JHA sayılı Konsey Direktifi,
- 19 Temmuz 2002 tarih ve 2002/629/JHA sayılı Çerçeve Kararı,
- 29 Nisan 2004 tarih ve 2004/81/EC sayılı Konsey Direktifi,

şeklinde kararları ile Avrupa Birliği, insan ticareti suçuna yönelik etkin mücadelede bulunulması ve suçun önlenmesi adına birçok başvuru aracı kullanmıştır.

Bu kararlardan en önemli ve kapsayıcı olanı, 19 Temmuz 2002 tarihli İnsan Ticareti ile Mücadele Konsey Çerçeve Kararı'dır. Kararda, emek ve cinsel yönden sömürü amacıyla insan ticareti yapılmasının engellenmesi, ülkelerin buna yönelik önlemleri alması adına yaptıkları düzenlemelerin uyumluluk arz etmesi ve suçla ilişkin asgari cezayı göstererek ülkelerin buna paralel davranmasının sağlanması amaçlanmaktadır (Erdem, 2004:219).

Bahsi geçen Çerçeve Kararda insan ticaretinin insan onurunu ve insan haklarını ciddi derecede ihlal ettiği vurgulanmıştır.

Avrupa Birliği Çerçeve Kararlarında üye devletler tarafından uygulanması istenen ilkeler belirlenmekte ve üye devletlere ulusal hukuka aktarımı salık verilmektedir. Bu kapsamda, bahsi geçen çerçeve kararında insan ticareti suçu uluslararası suçluluk açısından oldukça önemli görülmüş, üye devletlere yeknesak bir uygulama yapılabilmesi adına ilke ve kurallar belirtilmiş, insan ticaretinin yasaklanması ve caydırıcılığına dair gerekli önlemlerin alınması istenmiştir.

3. 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNUNDA İNSAN TİCARETİ SUÇU

3.1. Genel Olarak

İnsan ticareti suçu Anayasada bulunan birçok temel hak ve hürriyetle ilişkilidir. Anayasanın 17. maddesinde düzenlenen “kişinin dokunulmazlığı, maddi veya manevi varlığı”, 18. maddede düzenlenen “zorla çalıştırma yasağı”, 19. maddede yer alan “kişi hürriyeti ve güvenliği”, 20. maddede yer alan “özel hayatın gizliliği”, 23. maddede düzenlenen “yerleşme ve seyahat hürriyeti” gibi temel hakların ihlaline neden olan bir suç tipidir.

Anayasamızda yer edinen temel hak ve özgürlükler yanında insan ticareti uluslararası alanda üzerinde çalışılan ve engellenmek istenen bir suç olduğundan uluslararası belgelerde de yer edinmiştir. Bu kapsamda Anayasanın 90. maddesi gereği taraf olunan uluslararası antlaşmalar kanun hükmünde olup kanunlar ile uluslararası anlaşmalarda farklı düzenleme bulunması durumundan uluslararası anlaşma hükümleri uygulanmaktadır.

Bu bağlamda; insan ticareti suçunun uluslararası alanda en kapsamlı kabul edilen ve benimsenen tanımı 12-13 Aralık 2000 tarihinde Palermo’da düzenlenen konferansta kabul edilen “Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’ne Ek İnsan Ticaretinin Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol”de bulunmaktadır. Protokole göre insan ticareti, kuvvet kullanarak ya da kuvvet kullanma tehdidi ile yahut diğer bir şekilde zorlama, kaçırma, aldatma, hile, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye ya da başkalarına kazanç yahut çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temin edilmesi, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması ya da teslim alınması şeklinde belirtilmiştir (Taneri, 2015:11).

İnsan ticareti suçu ülkemizde öncelikle 4803 sayılı Kanunla, ardından 30.01.2003 tarihinde 4804 sayılı Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler

Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun'un (T.C. Resmi Gazete, sayı: 25015, 30 Ocak 2003) kabulü ve Resmi Gazete'de yayımlanması ile 765 sayılı Mülga TCK'nın 201/b maddesinde suç olarak kabul edilmiştir. 03 Ağustos 2002 tarihinde kabul edilen 4771 sayılı Yasayla eklenen 765 sayılı Mülga TCK'nın 201/b maddesinin yürürlüğe girdiği 09.08.2002 tarihinden önce işlenen ve daha sonradan insan ticareti suçu kapsamında değerlendirilen eylemler, bu tarihten önce 765 sayılı Mülga TCK'nın 179. maddesinde düzenlenen hürriyeti tahdit suçu kapsamında değerlendirilmiştir (Manav, 2010:224).

Hukukumuzda “Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi” ve “Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Öncelikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol” hükümlerine genel olarak paralel bir biçimde insan ticareti suçu düzenlenerek yaptırımlar belirlenmiştir (Manav, 2010:225). Zira; Protokoldeki suç tanımında yer alan eylem, araç ve amaç unsurlarını içeren bir düzenleme yapılmıştır.

İnsan ticareti suçu ülkemizde ve küreselleşen dünyada gün geçtikçe artan ve yayılan yasa dışı kazanç haline gelmiştir. “Modern kölelik” şeklinde de adlandırılan insan ticareti, çoğunlukla bireyi cinsel olarak sömürmek maksadıyla yapılmakta ve eylem ile ulaşılan sonuçtan failler maddi kazanç elde ederken mağdurlar ise büyük psikolojik ve fizyolojik yıkımlara uğramaktadır (Akgün, 2016:157).

3.2. Suçun Kanuni Tanımı

İnsan ticareti suçu 5237 sayılı TCK'nın özel hükümleri içeren ikinci kitap, birinci kısmında “Uluslararası Suçlar” başlığı ile 80. maddesinde düzenlenmiş olup;

“(1) Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçırılan, bir yerden

başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası verilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girişilen ve suçu oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası geçersizdir.

(3) Onsekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir.

(4) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükümlenir.” şeklindedir.

Madde, 1. fıkrasına 06/12/2006 tarihinde 5560 sayılı Kanun’un 3. maddesiyle yapılan değişik ile son halini almıştır¹⁵. Hükümün değişiklikten önceki halinde “fuhuş yaptırmak” ibaresi yer almamakta, dolayısıyla fuhuş amacıyla işlenen eylemler insan ticareti suçunu oluşturmayıp (Aydın (2013): 61) ancak diğer unsurların varlığı halinde suç tarihine göre 765 sayılı mülga TCK’da veya 5237 sayılı TCK’da düzenlenen fuhuş suçu oluşmaktaydı. Yargıtay 9. C.D.’nin 2013/11336 Esas, 2014/9711 Karar sayılı ilamında bu durum açıkça belirtilmiştir.

Ayrıca yapılan değişiklikle hükmünde bulunan “*esaret veya benzeri uygulamalara tabi kılmak*” ibaresindeki “*veya benzeri uygulamalar*” metinden çıkartılmış ve suçun sınır aşan özelliği dikkate alınarak “*ülkeye sokan, ülke dışına çıkararak*” ibareleri eklenmiştir.

765 sayılı mülga TCK 201/b maddesi ile düzenlenen insan ticareti suçu ise; “*Zorla çalıştırmak veya hizmet ettirmek, esarete veya benzeri uygulamalara tâbi kılmak, vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla, tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk*

¹⁵ Değişiklik öncesi metin:

“...*(1) Zorla çalıştırmak veya hizmet ettirmek, esarete veya benzeri uygulamalara tabi kılmak, vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla, tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden, barındıran kimseye sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası verilir...*”

eden, barındıran kimseye beş yıldan on yıla kadar ağır hapis ve bir milyar liradan az olmamak üzere ağır para cezası verilir.

Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girişilen ve suçu oluşturan eylemler var olduğu takdirde, mağdurun rızası yok sayılır.

Onsekiz yaşını doldurmamış çocukların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hâllerinde suça ait araç fillerden hiçbirisine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı suçlar örgütlü olarak işlendiği takdirde failere verilecek cezalar bir kat artırılarak hükmolunur.” şeklinde idi.

İnsan ticareti suçu hususunda 765 sayılı mülga TCK ile 5237 sayılı TCK arasında bazı farklar yer almaktadır. Zira; 765 sayılı mülga TCK’da insan ticareti suçu “Hürriyete Karşı Suçlar” başlığı altında düzenlenmişken, 5237 sayılı TCK’da “Uluslararası Suçlar” başlığı altında düzenlenmiştir. 765 sayılı mülga TCK’da suçun örgütlü olarak işlenmesi artırım nedeni kabul edilmiş iken, 5237 sayılı TCK’da bu artırım nedenine yer verilmemiş olup suçun örgütlü olarak işlenmesi halinde failin hem örgüt suçundan hem de insan ticareti suçundan cezalandırılmasının önü açılmıştır. 765 sayılı Mülga TCK’da insan ticareti suçunun tüzel kişilerin faaliyetleri kapsamında işlenmesi hali düzenlenmemiş iken 5237 sayılı TCK’da 80. maddenin son fıkrasında bu husus hükme bağlanmıştır. 5237 sayılı TCK’da suç tanımında “*fuhuş maksadı*” yer alırken 765 sayılı mülga TCK’da fuhuş yalnızca ayrı suç tipi olarak öngörülmüştür. 5237 sayılı TCK’da “*veya benzeri uygulamalar*” ibaresi madde metninden çıkarılarak kanunilik ilkesine uygun hareket edilmiştir. Aynı zamanda bu suçun ülkeler arasında da işlenebileceğini vurgulamak için “*kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkararak*” hükmü madde metnine işlenmiştir. Son olarak 5237 sayılı TCK ile cezanın alt ve üst sınırı arttırılmıştır (Yaşar ve diğerleri, 2014:2476-2477).

3.3. Korunan Hukuki Değer

“Suçun hukuki konusu”, “hukuksal yarar”, “hukuken korunan hak veya yarar”, “hukuki varlık”, “hukuksal değer” gibi farklı biçimlerde ifade edilen suçla korunan hukuki değerini *Toroslu*, “*suç tarafından ihlal edilen hukuki varlık yani*

menfaat” şeklinde (Toroslu (1979):87), *Dönmezer ve Erman* ise “*cezai norm ile korunan, diğer bir ifadeyle suçla ihlal olunan hak veya menfaat*” şeklinde tanımlamıştır (Dönmezer ve Erman (1997):333).

Doktrinde, tüm suçların hukuki bir menfaatin ihlali olduğu ve böylece her suçun hukuki bir konusunun olduğu kabul edilmektedir. Bu kapsamda, suçun hukuki konusu ya da hukuki değeri, ceza normunun ceza tehdidi ile ihtimaldeki saldırılardan korumayı amaçlamadığı “şey”dir (Hafizoğulları ve Özen: 2024:227). Suçun hukuki konusunu oluşturan varlık ya da menfaatler bireye, aileye, topluma veya devlete ait olabilmekte ve bu nedenle hukuki konu bireysel, toplumsal yahut kamusal nitelik taşıyabilmektedir (Toroslu ve Toroslu: 2023:109).

İnsan ticareti suçu günümüzde uluslararası işlenen bir suç olmasından dolayı sınıraşan nitelikte olup insan haklarının ihlaline neden olmasından dolayı suçla korunan hukuki değer kamu düzeni, insan onuru, vücut bütünlüğü, genel ahlak, genel sağlık, kişi güvenliği gibi birçok değerdir (Özbek ve diğerleri, 2022:94-95). Doktrinde yer alan genel kabule göre, insan ticareti suçu ile korunan hukuki değerler kamu düzeni, uluslararası toplum düzeni ve kişinin temel hak

Özgürlükçü demokrasilerde, en üstün ve öncelikli değer elbette insan onurudur. İnsan onuru, kişinin maddi ve manevi bütünlüğünü simgeleyen, kişinin özgür iradesi ile kendi geleceğini tayin hakkını içeren bir kavramdır (Öztürk ve Erdem (2008):167). İnsan ticareti suçu temel hak ve hürriyetlerin temeli olan insan onurunu ve haysiyetini tamamen yok sayan bir suç tipidir (Hakeri, 2004: 12; Tezcan ve diğerleri, 2022:116; Kaboğlu, 2002:2).

İnsan ticareti suçu ile kişinin hem iç hürriyeti (baskı, tehdit, nüfuzu kötüye kullanma, kandırma fiilleri yönünden) hem de dış hürriyeti (zorla çalıştırma, hizmet ettirme, fuhuş yaptırma, esarete tabi kılma, cebir uygulama fiilleri yönünden) korunmaktadır (Yaşar ve diğerleri, 2014:2477).

İnsan ticareti suçu ile korunan bir diğer hukuki değer ise uluslararası toplum düzenidir. Mağdurların sömürü amacıyla kaynak ülkelerden tedariki ile genelde başka ülke sınırlarından geçirilerek (transit ülke), hedef ülkeye götürülmeleri biçiminde gerçekleşen insan ticareti suçu, uluslararası topluma ve ilişkilere zarar vermektedir (Doğan, 2008:95). Yine, insan ticareti suçunda, değinildiği üzere insan meta olarak görülüp ticaret konusu yapılarak değersizleştirilip, insan onurunu ve

haysiyetini yıkıcı muameleye maruz kaldığından önemli insan hakkı ihlallerine yol açmaktadır. Bu nedenle de suç uluslararası toplumu ve düzenini ilgilendirmektedir. İnsan ticareti suçunun cezasız kalmasının engellenmesi amacıyla TCK'nın 13. maddesi ile de suç nerede, kim tarafından ve kime karşı işlenirse işlensin Türk Ceza Kanununun uygulanacağı kabul edilmiştir (Yenidünya, 2007:166).

İnsan ticareti suçu TCK'da uluslararası suçlar başlığı altında düzenlense de, suçun kanuni tipinde kişinin temel hak ve hürriyetleri, kişi onuru, kendi geleceğini tayin gibi en temel hakların korunduğu dikkate alındığında "kişi" kavramı ön plana çıkmaktadır. Toplum, uluslararası düzen ve kamu düzeni esasen ikincil niteliktedir. Bu nedenle doktrinde de birçok yazar tarafından belirtildiği üzere insan ticareti suçunun kişilere karşı suçlar yahut hürriyete karşı suçlar arasında yer alması suçla korunan özel hukuki menfaat göz önüne alındığında daha isabetli olacaktır.

Bu noktada, Ulrich Beck'in 1986 yılında ilk kez öne sürdüğü "risk toplumu" kuramı ile ceza hukukunda tartışılan uluslararasılaşma kavramına değinmekte fayda vardır. Beck, sorunların ülkesel sınırları aştığına dikkat çekerek, risk toplumu kuramını, modernleşme ile oluşan yeni bir toplum yapısı üzerinden inşa etmiş ve sanayi toplumunun günümüze yansıyan çevresel, kültürel, toplumsal, bilimsel ve teknolojik yan etkileri ile tehlike, tehdit ve risk unsurlarını kapsadığını belirtmiştir (Çuhacı, 2012:130-132). Toplumların karşılaştığı riskler, zaman ve mekan sınırından bağımsızlaşmış ve hem niteliksel hem de niceliksel olarak değişip dönüşmüştür (Yetkin, 2024:29). Risk toplumunda yer ve zamandan bağımsız, sınıraşan bir yapı bulunduğundan (Keçelioğlu, 2015:629) uluslararasılaşma ortaya çıkmıştır. Bu durum ceza hukukunu da etkilemiş, özellikle terör, uyuşturucu ticareti, cinsel suçlar, organize suçlar gibi sınıraşan yapıda bulunan suçlarda uluslararasılaşma eğilimi artarak cezalandırılabilirliğin öne alınması savunulmuştur (Yetkin, 2024:42-43). Tez konumuz olan insan ticareti suçunda korunan en önemli hukuki değer kişi hak ve hürriyetleri olarak kabul edilse de; insan ticareti, risk toplumunun uluslararasılaştırdığı ve tüm toplumları ilgilendiren bir tehdittir. Bu nedenle, suçun sınıraşan yapısı, uluslararasılaşma ve korunan hukuki değer gözetilerek, uluslararası yeknesaklık ve suçla mücadele adına ortak hareket ve uluslararası mekanizmaların işlevsel hale getirilmesi, cezalandırılabilirliğin öne alınması önem arz etmektedir.

3.4. Suçun Maddi Unsuru

3.4.1. Fail

Fail ceza hukuku bağlamında, hukuka aykırı fiili gerçekleştirendir (Toroslu ve Toroslu, 2023:107). İnsan ticareti suçunun faili, bu suç özgü suç niteliğinde olmadığından, herhangi bir kimse olabilir. Zira; TCK'nın 80. maddesinde “...kimseye ... cezası verilir.” şeklindeki düzenleme ile insan ticareti suçunun failinin herkes olabileceği öngörülmüştür (Aydın, 2009:161).

İnsan ticareti suçu genellikle sınıraşan niteliğinden dolayı örgütlü biçimde işlense de örgüt unsuru suçun zorunlu bir unsuru değildir. İnsan ticareti suçunu fail tek başına da işleyebilir (Arslan ve Azizağaoğlu, 2004:332).

İnsan ticareti suçunda fail, mağduru “ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçıran, bir yerden başka bir yere götüren ya da sevk eden yahut barındıran” kimsedir.

5237 sayılı TCK'nın 20. maddesi Anayasa'nın 38. maddesine uyumlu biçimde ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesini benimsemiş ve TCK'nın 20. maddesinin 2. fıkrasında ceza yaptırımının tüzel kişiler hakkında uygulanamayacağı hususu öngörülmüştür. Anayasa'nın 38. maddesi ile TCK'nın 20. maddesi dikkate alındığında insan ticareti suçunun faili yalnızca gerçek kişi olabilecektir. Ayrıca, TCK 80/4 maddesinde de aynı kabul ile tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

3.4.2. Mağdur

Pasif süje veya mağdur, ceza normuyla korunan varlık ya da menfaatin sahibi veya hamilidir (Toroslu ve Toroslu, 2023:115). Mağdur, suçun hukuki konusunu oluşturup suç ile ihlal edilen hukuki varlık ya da menfaatin sahibi olan kimsedir (Katoğlu, 2012:661).

Çağdaş ceza hukuku sistemi dışsallamış insan davranışı ile ilgilenmekte ve “davranışsız suç olmaz (*nullum crimen sine actione*)” ve “suçun ihlal ediciliği (*nullum crimen sine iniuria*)” ilkelerini kabul etmektedir. Bu ilkelerden hareketle, bir suçun oluşması için dışsallaşmış insan davranışı ile birlikte ihlalin de mevcudiyeti gerekmektedir. Bu bağlamda mağdur, cezai korumanın konusunu oluşturan ve suç ile ihlal olunan varlık veya menfaatlerin sahibidir (Katoğlu, 2012:661-662). Diğer bir

ifade ile suç teşkil eden fiille menfaati ihlal edilen, haksızlığa uğrayandır (Özgenç, 2022:223). Mağdur, ceza normunun koruduğu değer veya menfaatin sahibi, normun ihlalden bizzat etkilenen ve ihlal ile muhatap olan kimsedir (Hafizoğulları ve Özen, 2024:231).

Suçun mağdurunun belirlenmesi için anlatımı yapıldığı üzere hukuki korumanın esasını oluşturan varlık veya menfaatin belirlenmesi, suçun hukuki konusunun belirlenmesi önem arz etmektedir. İnsan ticareti suçu ile korunan birincil hukuki değer yukarıda değinildiği üzere kişinin özgür iradesi, kendi geleceğini belirleme yetkisi ve insanın sırf insan olması sebebiyle sahip olduğu haklarının temelini oluşturan insan onuru olduğuna göre suçun mağduru da bahsedilen hakların süjesi olan, suç ile menfaati ihlal edilen kişi, yani insandır.

Türk Medeni Kanununa göre kişiliğin başlangıcı tam ve sağ doğum anıdır. TCK bakımından insan olma niteliği, ceninin ana rahminden ayrılarak canlı olarak doğması anında kazanılmaktadır (Hafizoğulları ve Özen, 2024:35).

İnsan ticareti suçunun mağduru, cinsiyet, yaş, ırk, yurttaşlık, temyiz kudreti gibi hiçbir şarta tabi tutulmaksızın “*insan*”dır.

İnsan ticareti suçunun mağduru kanuni düzenlemeden hareketle, “*Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliğinden yararlanarak rızasını elde etmek suretiyle, tedarik edilen, ülkeye sokulan veya ülke dışına çıkarılan, kaçırılan, bir yerden başka bir yere götürülen, sevk edilen veya barındırılan herhangi bir kimsedir.*” (Artuk ve diğerleri, 2014:2793).

Ceza hukuku bağlamında tüzel kişilerin suçun mağduru olması mümkündür. Ancak insan ticareti suçu, tüzel kişiye karşı işlenebilecek bir suç türü değildir. Her ne kadar insan ticareti suçunda korunan hukuki değer kişi hak ve hürriyetlerinin yanı sıra kamu düzeni ve uluslararası toplum düzeni olsa da, bu düzenlerin taşıyıcısı konumunda bulunan devletlerin bizatihi suçun mağduru olduğu kabul edilemez. Kamu düzeni ve uluslararası toplum, insan ticareti suçunda bireyden sonra korunması amaçlanan hukuki varlıklardır. Tüzel kişi, kendini oluşturan gerçek kişilerden bağımsız olduğundan kendine özgü hak ve manfaatlere sahip olmasına

rağmen (Toroslu ve Toroslu, 2023:116) serbestçe irade oluşturup hareket etme gibi bir yeteneği olmadığından insan ticareti suçunda mağdur serbest irade yeteneğine sahip olan insandır. Ayrıca, kanuni düzenleme dikkate alındığında, suçun tipikliği yalnızca gerçek kişilerin mağdur olarak kabul edilmesine imkân tanımıştır.

3.4.3. Suçun Maddi Konusu

Suçun maddi konusu, suçun üzerinde işlendiği ‘şahıs’ yahut ‘şey’dir (Toroslu, 1979:185). Bir diğer ifadeyle, hareketin yöneldiği kişi ya da şey ya da objedir. Bu bakımdan failin hareketi bir eşyaya veya bir şahsın fiziki, maddi yapısına ya da bünyesine yönelmektedir (Yenidünya, 2007:167). Bununla beraber, maddi konu, suç yaratan ceza normunda bulunan, failin davranışının üzerinde gerçekleşmesi gereken insan veya şeydir (Toroslu ve Toroslu, 2023:111).

Suçun maddi konusu ve mağdur farklı kavramları ifade etmektedir. Ancak insan ticareti suçu burada istisna teşkil etmektedir. Zira, insan ticareti suçunda hareket bir kişinin maddi ve manevi varlığına yönelmektedir. Kişi, bir nesne kabul edilerek belirli amaçlar için alınıp satılmakta, sevk ve nakledilmekte, barındırılmaktadır. Bu nedenle insan ticareti suçunda suçun mağduru ve maddi konusu canlı olan herhangi bir insandır. Aşağıda, fiil başlığı altında irdeleneceği üzere insan ticareti suçu, “*tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanmak*” şeklinde mağdurun iradesini etkileyip ortadan kaldıracak nitelikte “*araç*” hareketler ile gerçekleştirilebileceği için bu suç tipinde maddi konu “*canlı*” olan bir insandır. Aksi durumda kişinin hatırasına hakaret ya da oluşa göre başka suçlar var olabilecektir.

3.4.4. Fiil

3.4.4.1. Genel Olarak

Modern ceza hukuku doktrininde suçun, öncelikle kaynağını insandan alan bir fiilden ibaret olduğu kabul edilmektedir (Toroslu ve Toroslu, 2023:133). Fiil ise ceza hukukunda, hareket, sonuç ve nedensellik bağımlı bir kavramdır. Hareket (davranış), insanın dış dünyada açığa çıkardığı bir faaliyet olup; sonuç ise, hareketin dış dünyada neden olduğu ve nedensellik bağı ile insan davranışına bağlanan değişikliktir (Demirbaş, 2009:207; Toroslu ve Toroslu, 2023:134-143).

Ceza hukukunda hareketin iki değişik görünüşü bulunmaktadır. Bunlar, “yapmak” şeklinde icrai hareket, “yapmamak” şeklinde ihmali harekettir. Yine, suçun maddi unsurlarından olan fiil, pozitif ve negatif olmak üzere iki unsur içermektedir. Pozitif unsur, davranış, sonuç ve nedensellik bağıdır. Negatif unsur ise, bulunmaması gerekenleri ifade etmektedir. Bulunmaması gerekenler de hukuka uygunluk sebepleri olan meşru savunma, zorunluluk hali ve benzeri durumlardır (Toroslu ve Toroslu, 2023:133).

İnsan ticareti suçunun oluşabilmesi için kanundaki düzenleme ışığında hareketin iki grup hareket birleşiminden meydana geldiği görülmektedir. Gerçekten de, TCK 80. maddede “*tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak*” şeklinde mağdurun iradesini etkileyip ortadan kaldıracak nitelikte “*araç*” hareketler ile “*ülkeye sokma, ülke dışına çıkarma, tedarik etme, kaçırma, bir yerden başka bir yere götürme veya sevk etme ya da barındırma*” şeklinde “*asıl*” hareketler bulunmaktadır. Fail öncelikle araç hareketi yapacak, sonrasında ya da araç hareketle hemzamanlı asıl hareketleri gerçekleştirecektir. Failin insan ticareti suçundan sorumlu olabilmesi için kanuni tipte yer alan bu iki hareketi de gerçekleştirmesi gerekmektedir. Failin araç hareketler akabinde, asıl hareketlere yönelik icrai faaliye başladıktan sonra elinde olmayan nedenler ile asıl hareketleri tamamlayamaması durumunda teşebbüsten bahsedilecektir. Bunun tek istisnası TCK 80/3 maddesinde yer aldığı şekilde çocuğa karşı gerçekleştirilen insan ticareti suçudur. Zira, çocuğa yönelik işlenen insan ticareti suçunda yalnızca asıl hareketin gerçekleştirilmesi ile suç oluşmaktadır. Çocuklar açısından, araç hareketlerin varlığı aranmadığından, asıl hareketler esnasında failin elinde olmayan sebeplerle eylemin tamamlanamaması durumunda teşebbüs hükümleri uygulanacaktır (Gökcan ve Artuç, 2021:2736).

3.4.4.2. Hareket

İnsan ticareti suçunda hareket, “*tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etme suretiyle, kişilerin ülkeye sokulması, ülke dışına çıkarılması, tedarik edilmesi, kaçırılması, bir yerden başka bir yere götürülmesi, sevk edilmesi ya da barındırılması*”dır. Madde metninden yola çıkarak, hareket, baskı araçları ile mağdurun iradesine aykırı davranışa zorlanarak

(Koca, 2003:147) asıl hedeflenen hareketin gerçekleştirilmesi biçimindedir. Suçun hareket ögesini iki ayrı hareket oluşturmaktadır. Bu nedenle kanunkoyucu hem madde metninde hem de gerekçesinde araç fiilden¹⁶ bahsetmiş, yine suçun incelendiği eserlerde hareket iki parçaya bölünerek, araç hareket ve amaç hareket şeklinde ayırım yapılmıştır. Biz de çalışmamızda hareket ögesini araç ve asıl (amaç) hareket biçiminde ele alacağız.

İnsan ticareti suçu, iki hareketi içerdiğinden birden fazla hareketli suç olup, failin hem araç hareketi hem de asıl hareketi ayrı ayrı gerçekleştirmesi ve suçun tamamlanması için bu iki hareketin de somut olayda fail tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Gökcan ve Artuk, 2021:2713; Tezcan ve diğerleri, 2022:117).

İnsan ticareti suçu hareketin önemi bakımından ise bağlı hareketli suç, hareketin sayısı yönünden birden fazla hareketli suç ve seçimlik hareketli suçtur (Tezcan ve diğerleri, 2022:118). Suçların netice bakımından ayırımı yönünden ise insan ticareti suçu sırf hareket suçu olup, hareketin yapılması ile netice de gerçekleşmiş olur (Hakeri, 2023:158).

Hareketin şekline göre suçlar doktrinde icrai, ihmali ve ihmal suretiyle icrai suçlar şeklinde ayrılmıştır. İnsan ticareti suçunun icrai suç olduğu kuşkusuzdur. Ancak ihmal suretiyle icrai suç olup olamayacağı hususunda doktrinde farklı görüşler yer almaktadır. *Tezcan ve diğerlerine* göre, TCK'da ihmal suretiyle icrai suça ilişkin genel bir hükme yer verilmediği, yalnızca TCK 83. maddesinde kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi ve 88. maddesinde kasten yaralamanın ihmali davranışla işlenmesi halinin düzenleme altına alındığı, bu nedenle ceza kanunu sistematigi içerisinde bir suçun ihmali hareket ile gerçekleştirilmesi durumunda cezalandırabilme için açık hüküm bulunması gerektiği belirtilmiştir (Tezcan ve diğerleri, 2022:145). Bu belirlemeden yola çıkarak *Bayraktar ve Kurt*, insan ticareti suçunun neticeye ancak kanunun belirttiği hareketler ile ulaşılabilen bağlı hareketli bir suç tipi olması nedeniyle ihmal suretiyle icrai suç şeklinde işlenemeyeceğini belirtilmiştir (Bayraktar diğerleri, 2016:180). Ancak *Yenidünya*, insan ticareti suçunun ihmal suretiyle icrai şekilde işlenebileceğini kabul etmiştir.

¹⁶ TCK 80. maddenin 3.fıkrasında “araç fiillerden hiçbirine başvurulmamış olsa bile” demek suretiyle suçta aranan hareketleri ikiye bölmüştür. Gerekçe kısmında da, “araç fiil” ve “yardımcı fiil” ifadelerini kullanarak suçun hareket ögesinin ikili olduğunu belirtmiştir. Kanun metni ve gerekçede yer alan fiil ve yardımcı fiil kelimeleri doğru olarak kullanılsa da insan ticareti suçunda asıl-amaç hareket ayırımının neden yapıldığını izah noktasında aydınlatıcı mahiyettedir.

Örnek olarak ise, kolluk görevlisinin insan ticareti suçunun işlenmesine göz yummasını vermiştir. (Yenidünya, 2009:98). Yine *Hakeri* ise, belirli bir süre hipnotize edilmek için anlaşılan kişinin, uyandırılmayarak insan ticareti suçuna konu edilmesini örnek olarak göstermiştir (Hakeri, 2004:12). *Dönmezer*, ihmal suretiyle icra suçlarında hukuki sebebiyet alakasını kabul ederek, bir kimsenin kanun veya sözleşmeden kaynaklı yükümlülük altında bulunduğu hallerde gerekli harekete geçmeyip kötü neticenin meydana gelmesi durumunda hareketinden sorumlu olduğunu belirtmiştir (Dönmezer, 1944:493).

İhmal suretiyle icrai suç, esasen aktif (icrai) bir hareketle işlenen suçun ihmali (pasif) bir hareketle işlenmesi halidir. Bunun için failin yasadan, sözleşmeden ya da daha önce yapılan bir hareketten kaynaklı bir hukuksal yükümlülük altında bulunması, bu yükümlülüğe (garantör) ve sonucun gerçekleşmesini önleme imkânı olmasına rağmen ihmali davranış göstermesi gerekmektedir. İnsan ticareti suçunda verilen örneklerden yola çıkılarak, bir kolluk görevlisinin kanuni yükümlülüğünün olduğu, hipnotize eden şahsın özel hukuk sözleşmesi ile garantör olduğu bir gerçektir. Buna rağmen, bu kişiler ihmali bir davranış ile insan ticareti suçunun işlenmesine olanak sağlar ise ihmal suretiyle icrai suçtan sorumlu olacak mıdır? Anayasamızın 38. maddesi ile TCK'nın 2. maddesinde yer edinen kıyas yasağı ve kanunilik ilkesi uyarınca, insan ticareti suçunun kanunda ihmal suretiyle icrai şekilde işlenmesi öngörülmediğinden failin bu suçu ihmal suretiyle icrai bir biçimde işlemesi halinde cezalandırılması mümkün değildir. Ne var ki kanaatimizce, insan ticareti suçunun koruduğu hukuki değer, suçun çok failli bir yapıya sahip olması ve uluslararası düzenlemelerdeki önleyici ruh da dikkate alınarak suçun ihmal suretiyle icrai suç şeklinde işlenmesi durumunda faili cezalandırmanın yolu açılmalıdır.

TCK'nın 80. maddesinin 3. fıkrasında özel düzenleme bulunmaktadır. Buna göre, insan ticareti suçu çocuklara karşı işlenmiş ise TCK 80/1 maddesinde yer alan araç hareketler kullanılmamış olsa da suçun oluştuğu kabul edilmiştir. Değinilen araç hareketlere kanun gerekçesinde yardımcı fiiler denilmiştir. Bu noktada insan ticareti suçunu oluşturan ilk grup hareket araç hareketler ve yardımcı hareketler olarak tanımlanırsa, ikinci grupta yer alan hareketler asıl hareket ya da amaç hareket olarak tanımlanmalıdır.

TCK 80. maddenin gerekçesinde, düzenleme altına alınan suçun Palermo Protokolü'nün gereklerinin yerine getirilmesi adına kaleme alındığı vurgulansa da,

Protokol'den ayrılan yönleri bulunmaktadır. Zira, Protokol'ün 3. maddesinde “...(a) “İnsan ticareti”, kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir...” denilmekle, “başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla” araç hareket TCK'da yer almamaktadır. Yine, Protokolde bulunan “kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma” şeklindeki ifade biçimi TCK'da “tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak” şeklinde yer edinmiştir. Ayrıca, “kaçırmak” şeklinde gerçekleşen hareket Protokolde araç hareket olarak yer almaktayken, TCK'da amaç hareket olarak öngörülmüştür. “Devretmek, teslim almak” şeklinde amaç hareket Protokol'de yer almaktayken TCK'da yer almamaktadır. Tüm bunlara rağmen, TCK'nın Protokol gerekleriyle büyük ölçüde örtüştüğü görülmektedir. Protokol'de yer alan eylem, araç ve maksat şeklinde belirtilen tanımlamalar ile TCK sistematığının uyuştugu kanaatindeyiz.

3.4.4.2.1. Suçu Oluşturan Araç Hareketler

Genel kısımda belirtildiği üzere insan ticareti suçunun mağduru yetişkin olduğunda failde aranan araç hareketler “tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek” şeklindedir. Mağdurun çocuk olması durumunda ise, TCK 80/3 maddesi uyarınca araç hareketlerin bulunması gerekmemektedir.

Yargıtay 9. C.D.'nin 2012/9681 Esas, 2012/14568 Karar sayılı ilamında “tehdit, baskı, cebir veya şiddet” şeklindeki araç hareketlerin yetişkinler yönünden suçun oluşumu için zorunlu olduğu belirtilmiştir.

Yargıtay 18. C.D.'nin 2019/7660 Esas, 2019/14136 Karar sayılı ilamında, suçun oluşması için araç hareketlerin gerekli olduğu, bunun istisnasının ise TCK'nın 80/3 fıkrasında düzenlenen hal olduğunu belirtmiştir.

Yargıtay 9. C.D.'nin 2013/18150 Esas, 2014/11788 Karar sayılı ilamında da TCK 80/3. fıkrada tanımlı bulunan suçun oluşabilmesi için araç hareketlerin zorunlu olmadığı vurgulanmıştır.

Yine, Yargıtay 8. C.D.'nin 2010/1440 Esas, 2010/5953 Karar sayılı ilamı ile Yargıtay 18. C.D.'nin 2019/7660 Esas, 2019/14136 Karar sayılı ilamında mağdurun iradesinin araç hareketler ile kırılıp görünüşte rıza elde edilmesi akabinde asıl hareketlerin yapılması, araç hareketlerin asıl hareketlerden önce veya en geç asıl hareketlerle eş zamanlı yapılması gerektiği belirtilmiş ve suçun oluşumu için araç hareketlerin zorunlu olduğu vurgulanmıştır.

TCK m. 80/3 hükmü, onsekiz yaşını doldurmamış çocukların ticareti söz konusu olduğunda, suçun ciddiyeti ve mağdurun korunmaya muhtaçlığı nedeniyle, birinci fıkrada sayılan araç hareketlerin (cebir, tehdit, baskı, şiddet, aldatma vb.) varlığını aramaz. Kanunkoyucu, çocukların iradelerinin yetişkinlere göre daha kolay sakatlanabileceği ve mağduriyetlerinin derinliği göz önüne alınarak, suçun oluşması için sadece asıl hareketlerin (temin, nakletme, barındırma vb.) sömürü amacıyla gerçekleştirilmesini yeterli kabul etmiştir.

Kanunda sayılan araç hareketler, mağdurun iradesinde hukuka aykırı bir etki doğuran baskı oluşturmaktadır (Yenidünya, 2007:188). Araç hareketler, insanın irade serbestisini zorlayıcı bir etkiyle kişinin kararını değiştirmeye yöneliktir (Üzülmez, 2007:33).

İnsan ticareti suçu, Yargıtay kararları, doktrin ve kanunun lafzından anlaşılacağı üzere araç hareketler ile asıl hareketin icra edilmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Araç hareketler, asıl hareketten önce veya aynı anda gerçekleşebilmektedir. Araç hareketler ile asıl hedeflenen mağdurun iradesini bertaraf etmek ve asıl hareketin gerçekleşmesini kolaylaştırmaktır. Bu kapsamda araç hareket ile asıl hareket arasında bir nedensellik bağı da bulunmaktadır (Yenidünya, 2007:39).

Palermo Protokol'ün 3. maddesinde “...(a) “İnsan ticareti”, kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini,

bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir.” şeklinde insan ticareti tanımından yola çıkarak Protokol’e göre araç hareketler “güç kullanma ve güç kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama” olarak kabul edilmiştir.

Çalışmanın bundan sonraki kısmında TCK 80. maddede yer alan araç hareketler tek tek irdelenecektir.

3.4.4.2.2. Tehdit, Baskı, Cebir veya Şiddet

Bu araç hareketlerin ortak yanı kişi üzerinde zorlayıcı etkide bulunmasıdır.

Tehdit, kişi üzerinde psikolojik etkide bulunarak irade serbestisinin ortadan kaldırılmasına yönelik eylemdir (Çınar, 2002:63).

Cebir, “*bir kimsenin isteğinin aksine bir hareketi yapmaya veya yapmamaya zorlanması*” olarak tanımlanmaktadır. (Yılmaz, 2002:193, Koca, 2003:131). TCK 108. maddede düzenlenen cebir suçunda Kanunkoyucu cebirin kişiye karşı maddi ya da manevi bir kuvvet kullanma olduğunu kabul etmiştir. Doktrinde yer alan kabule göre, “*cebiri*”in genel bir ifade olduğu, maddi cebirin “*şiddet*”, manevi cebirin ise “*tehdit*” olduğu belirtilmiştir (Ersoy, 1973:114; Dönmezer, 1983:61; Koca, 2003:131).

765 sayılı mülga TCK’da yer alan maddi cebir ve manevi cebir ayrımı, 5237 sayılı yeni TCK döneminde terk edilmiştir. Bu bağlamda, TCK’nın cebir suçunu düzenleyen 108. maddesinden hareketle, insan ticareti suçunda araç hareket olan cebir kavramından, bir şeyi yapması ya da yapmaması veya kendinin yapmasına izin vermesi adına bir kişiye karşı zorlama kullanımını anlaşılmalıdır.

Cebir kavramı, kanunun sistematüğinden yola çıkılarak şiddet kavramı ile eş anlamda kullanıldığı, bu nedenle de pekiştirme olarak yer aldığı ifade edilmektedir (Özgenç, 2022:486; Yenidünya, 2007:192). Buna karşılık cebirin tehdit ve şiddetin üst kavramı niteliğinde olduğu ve tam karşılığının zorlama olduğu da kabul edilmiştir (Küçüktaşdemir, 2011:50).

Kanaatimizce, kanunkoyucu, TCK 80. maddede cebir ve şiddeti ayrı araç hareketler olarak sayarak, cebiri şiddet seviyesine ulaşmayan fiziksel zorlama ile

sınırlandırma iradesini göstermiştir. Bu nedenle, insan ticareti suçu bağlamında cebir, mağdurun iradesini kırmaya yönelik fiziksel zorlama şeklinde anlaşılmalıdır.

Değinildiği üzere doktrinde bazı yazarlar şiddetin TCK m. 108'deki cebir kavramı ile eş anlamlı olduğunu savunsa da, TCK 80. maddede her ikisi de ayrı sayıldığından, şiddetin de cebirden daha yoğun ve ağır bir fiziksel baskı ya da kuvvet şeklinde anlaşılması gerektiği kanaatindeyiz.

Baskı ise, tehdit dışında kalan ve mağdurun iradesini etkileme gücüne sahip bulunan her türlü harekettir (Yaşar ve diğerleri, 2014:2484). Mağduru rahatsız etmek ya da bir işin yapılması için ikna etmeye çalışmak baskı olarak nitelendirilmektedir (Gökcan ve Artuç, 2021:2718.).

İnsan ticareti suçunun oluşabilmesi için mağdurun iradesinin belirtilen yöntemlerle zorlanması, ortadan kaldırılması gerekmektedir. Mağdurun kararı hukuka aykırı yöntemlerle etkilenmelidir. Bu yöntemler mağdurun iradesini belirli bir yöne itecek yeterlilikte ve elverişlilikte olmalıdır. Cebir, tehdit, şiddet veya baskı araç hareketi ile kişinin iradesi bertaraf edilmelidir. Yine bu araç hareketler mağdurun bizzat kendisine yöneltilebileceği gibi mağdurun iradesini etkileyecek şekilde üçüncü kişilere de yöneltilmesi mümkündür.

3.4.4.2.3. Nüfuzu Kötüye Kullanma

Nüfuz, bir kimsenin başkalarına sözünü geçirme ve dilediğini yaptırma gücüdür (Yılmaz, 2002:925).

İnsan ticareti suçu açısından, nüfuzu kötüye kullanma araç hareketi mağdur üzerinde söz geçirme yetkisi ve gücü bulunan kimse tarafından icra edilmelidir (Koca, 2003:153). Bu kapsamda fail, herhangi bir akrabalık ilişkisinden, görevden, hizmetten, gelenek ve göreneklerden, aynı yerde yaşamaktan dolayı mağdur üzerinde nüfuz sahibi olabilir (Önder, 1994:475; Yenidünya, 2007:194-195). Nüfuz icrası konusunda Yargıtay 5. C.D.'nin 12/05/1982 tarih 1982/1397 Esas, 1982/1663 Karar sayılı ilamında nüfuz icrasını kişinin, aile, sözleşmesel veya diğer bağlarla kazandığı

hak ve yetkileri kullanarak etki etmesi olarak tanımlamış, bu noktada doktrinde yapılan tanımlamaları kapsayamayacak kadar dar bir görüş benimsemiştir¹⁷.

Nüfuz sahibi olan kişi, mağduru etki altına alacak, onu ikna edebilecek, sözünü geçirebilecek kimsedir. Ancak nüfuz kavramı, otorite kavramını da içermektedir (Kocasakal, 2003:64). Bu kapsamda nüfuz sahibi kişi, mağdurun iradesini yönlendirecek şekilde gücünü ve etkisini kötüye kullanarak mağdurun rıza göstermesini sağlayacaktır.

Bu kapsamda; mağdur üzerinde etkiye sahip failin nüfuzunu kötüye kullanmak suretiyle, kanunda yer alan amaçlara ulaşmak adına mağdurun ülkeye sokulmasını, ülke dışına çıkarılmasını, tedarik edilmesini, kaçırılmasını, bir yerden başka bir yere götürülmesini veya sevk edilmesini ya da barındırılmasını sağlaması halinde TCK 80. maddede tanımlanan suç oluşacaktır.

3.4.4.2.4. Kandırmak

Palermo Protokolünde esas olarak “*hile ve aldatma*” şeklinde yer edinen araç hareket TCK’da kandırmak olarak yer almaktadır. Kandırma eylemi içerisinde, hile, aldatma ve hataya sevk etme bulunmaktadır (Yaşar ve diğerleri, 2014:2485).

Yargıtay içtihatlarında hilenin basit bir yalandan ibaret olamayacağı, belirli ölçüde ağır, yoğun, ustaca ve aldatmaya elverişli olması gerektiği ve mağdurun denetleme imkânını ortadan kaldırması gerektiği belirtilmiş ve hileyi maddi olmayan yollarla karşısındakini aldatan, hataya düşüren, düzen, dolap, oyun, entrika ve bunun gibi her türlü eylem olarak kabul etmiştir¹⁸.

Yargıtay 5. C.D.’nin 16/12/1998 tarih 1998/4093 Esas, 1998/4861 sayılı ilamında ise, “*hilenin, suçun kurbanını eylem hakkında hataya düşürerek kaçırma veya alıkoymayı mümkün kılan veya kolaylaştıran her türlü iddia, entrika veya desise biçiminde tanımlanmış olması...*” şeklinde hükmü ile hilenin tanımı yapılmıştır.

Doktrinde ise hile ile ilgili; “*olaylara ilişkin yalan açıklamaların ve sarf edilen sözlerin doğruluğunu kuvvetlendirecek ve böylece muhatabın inceleme*

¹⁷ “... "nüfuz icrası", sanığın aile, sözleşme ve diğer bağlarla elde ettiği diğer hak ve yetkilerden yararlanmak suretiyle, mağdur üzerinde etki yapmasıdır. Ana babanın kızı, kocanın karısı üzerinde nüfuz sahibi olduğundan şüphe yoktur.”

¹⁸ Bkz: Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 07/05/2019 tarihli ve 2017/13-4 Esas, 2019/383 Karar sayılı ilamı.

eğilimini etkileyebilecek yoğunluk ve güçte olması, bu bakımdan gerektiğinde birtakım dış hareketler ekleyerek veya böylece var olan hâlden ve koşullardan yararlanarak, almayacağı bir kararı bir kimseye verdirmek suretiyle onu aldatması, bu suretle başkasının zihin, fikir ve eylemlerinde bir hata meydana getirmesi” (Dönmezer, 2004:453); *“hile, oyun, aldatma, düzen demektir. Objektif olarak hataya düşürücü ve başkasının tasavvuru üzerinde etki doğurucu her davranış hiledir.”* (Centel ve diğerleri, 2011:456) biçiminde tanımlamalara yer verilmiştir.

İnsan ticareti suçunun oluşması için kandırma şeklinde gerçekleşecek olan araç hareketin, mağduru kandırıcı nitelikte ve elverişlilikte bulunması gerekmektedir. Bu kapsamda failin, mağduru yanıltacak şekilde eylemini gerçekleştirmesi, bu eylemin basit bir yalandan ibaret olmaması ve bu nedenle de esasen planlı olması gerekmektedir.

İnsan ticareti suçu, günümüzde çoğunlukla teknolojik gelişmelerin de getirdiği etki ile sanal ortamlarda yapılan ilanlar ile mağdurların kandırılması şeklinde gerçekleşmektedir. Bu sebeple kandırma araç hareketi insan ticareti suçunda failin en çok kullandığı araç hareketlerden biridir. Zira bireylerin daha iyi imkânlarda yaşama, yüksek refah seviyesinde yaşama, eğitim alma, evlenme, iş bulma/kurma, seyahat etme gibi istek ve iradeleri suç failleri tarafından verilen ilanlar ya da direkt etkileşimler ile fesada uğratılmaktadır. Kaynak ülkedeki mağdurlar kandırılmak suretiyle insan ticareti suçuna konu olmaktadır.

Yargıtay 8. C.D.’nin 2010/11504 Esas, 2010/12720 Karar sayılı ilamında kandırma eylemi üzerinde durulmuş ve failin eylemini mağdurun iradesini etkileyecek nitelikte, basit olmayan şekilde gerçekleşmesini zorunlu kılmıştır¹⁹.

Aynı yönde kabul Yargıtay 8. C.D.’nin 2010/1440 Esas, 2010/5953 Karar sayılı ilamında mevcut olup kandırma araç hareketinin oluşumunda mağdurun sosyal durumu, gittiği ülkeye daha önce giriş çıkış yapıp yapmadığı gibi hususlar her olay

¹⁹ “... Somut olayda kandırma fiilinin gerçekleştiği söylenemez. Sanığın mağdurlardan F. takma adlı R.M. ile önce gayri resmi daha sonra resmi olarak evlendiği, mağdurun ülkesindeki ekonomik sorunlar nedeniyle ülkemize bir çok kez gelerek farklı illerde fuhuş yaptığı 2004 yılında sanıkla tanıştıktan sonra onunla birlikte yaşamaya başladığı ve Yozgat ilinde fuhuşa devam ettiği, sanığın kendisine müşteriler bulmaya aracılık ettiği, mağdure Aygün takma isimli A. H.’nin ise sanığın eşinin kız kardeşi olup olay tarihinden öncede Yozgat’a bir kaç kez gelerek kendi isteği ile fuhuş yaptığının anlaşılması karşısında, kandırma unsurunun gerçekleşmediği gibi, çaresizliğinden yararlanılarak rızasının elde edildiği de söylenemeyeceğinden sanığın atılı suçlardan beraatine hükmedilmesi gerektiği gözetilmeden mahkumiyetine karar verilmesi” ...bozmayı gerektirmiştir.”

özelinde irdelenmektedir. Gerçekten de bahsi geçen kararda vurgulandığı üzere, mağdurun hedef ülkede fail dışında kalabileceği bir yakını olmasına rağmen fail ile kalmayı tercih etmesi ve hedef ülkeye daha önce birçok kez girip çıkması durumunda kandırmak ya da çaresizlikten faydalanmak şeklinde araç hareketin gerçekleşip gerçekleşmediği şüphelidir.

Doktrinde de, Yargıtay ile paralel biçimde hilenin her somut olaya ve muhataba göre ayrıca değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Özbek ve diğerleri, 2022:727; Centel ve diğerleri, 2011:462). Esasen, hangi davranışların hile olarak nitelendirilmesi gerektiği hususunda genel bir kriter belirlemek güç olsa da; somut olayın özelliği, mağdurun durumu, mağdurun failce gerçekleştirilen fiil ile olan ilişkisi, gizlenen durum, sıfat veya belge varsa bunların nitelikleri ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

Ayrıca, Yargıtay 8. C.D.'nin 11/06/2007 tarih ve 2007/4540 Esas, 2007/4618 Karar sayılı ilamı²⁰ gibi birçok ilamında insan ticareti suçunda mağdurların genellikle başka ülkelerde istihdam olanağının mevcudiyetine inanarak sömürüldüğü vurgulanmıştır.

3.4.4.2.5. Kişiler Üzerindeki Denetim Olanaklarından Yararlanmak

Palermo Protokolünde yer alan “başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla” araç hareketine TCK’da yer verilmediğine yukarıda değinilmişti. Bu araç hareket yerine TCK’da “kişiler üzerindeki denetim olanaklarından yararlanmak” şeklinde bir araç hareket öngörülmüş, ancak bu araç hareket Protokolde yer alan araç hareketin karşılığı olamamıştır. Protokol’de yer alan araç hareket, mağdurun velisi, vasisi ya da mağdur üzerinde denetim ve gözetim yetkisinde bulunan kimselerin rızasının menfaat karşılığında sağlanmasıdır. TCK’da yer alan araç hareket ile kastedilen ise, ast-üst, amir-memur, zabıta-esnaf, müfettiş-memur arasındaki ilişki gibi denetleyen ile denetlenen arasındaki ilişkidir (Özbek ve diğerleri, 2022:98). Kanaatimizce, bu hususun kanunkoyucu tarafından düzeltilmesi gerekmektedir.

²⁰ “Ukrayna uyruklu mağdure O. N.’nin gazetede aşçı arandığına ilişkin ilan verilmesi üzerine kurduğu irtibat nedeniyle İstanbul’a geldiği ve sanık M.’nin ilanı veren kişiye 1700 dolar vererek mağdureyi alıp Nevşehir iline getirdiği ve sanık Y. ile birlikte cebir, şiddet, tehdit, hile ile fuhuşa yönettiklerinin anlaşılması karşısında...”

“Kişiler üzerinde denetim olanaklarından yararlanma” araç hareketi ile “nüfuzun kötüye kullanılması” araç hareketinde ilişki bulursa da genel olarak ailesel ilişkilerde daha çok nüfuzun kötüye kullanılmasının söz konusu olduğu söylenebilir. Nüfuz sahibi kişinin mağdur üzerinde denetim yetkisi olduğu, ancak denetim olanağına sahip kişinin her hal ve şartta nüfuz sahibi olduğunun kabul edilemeyeceği gerçektir (Koca, 2003:154). Örneğin, çocuğun geçici olarak komşuya bırakılması durumunda bir denetim yetkisinin bulunduğu, yine yabancılar şubesinde çalışan kolluk memurunun yabancı üzerinde denetim yetkisinin bulunduğu ve hatta yurttan kalma süresi dolmuş birisine göz yumması karşılığında organlarından birini aldırması durumunda ise bu olanaktan yararlanmasının söz konusu olduğu söylenebilir (Yaşar ve diğerleri, 2014:2485-2486).

Denetim yetkisinin gözetim anlamındaki kontrolü de içerdiği kabul edilmiştir (Kurt, 2016:194). Bu kapsamda örneğin, bir kolluk görevlisinin yabancı bir şahsın kaçak olarak ülkede çalıştığını tespit etmesi akabinde, bu mevzuata aykırı durumu düzeltmesi karşılığında mağdurun çıplak fotoğraflarının ya da görüntülerinin çekilmesi için pornografi sitesi işletmecisine gönderilmesi şeklinde gerçekleşen olayda denetim olanaklarından yararlanmak araç hareketi bulunmaktadır (Tezcan ve diğerleri, 2022:121).

3.4.4.2.6. Kişilerin Çaresizliklerinden Yararlanmak

Kişilerin çaresizliğinden yararlanma, muhtaç durumda bulunan kişilerin bu ihtiyaçlarından yararlanarak sömürülmesidir (Koca, 2003:154). Yüksek yargı kararlarında insan ticareti suçunda yer alan çaresizlikten, yeme, içme, barınma, seyahat gibi hayatın devamı için bulunması zorunlu olan konularda mağdurun üstesinden gelemeyeceği bir muhtaçlık durumunun olmasının anlaşıldığını ifade edilmiştir²¹.

Palermo Protokolüne hazırlık esnasında kişilerin çaresizliğinden yararlanmanın, “*kişinin bu çaresizliğin kötüye kullanılmasına boyun eğmek dışında hiçbir gerçek ya da kabul edilebilir seçeneğinin bulunmaması durumu*” olarak belirtilmiştir (Bayraktar ve diğerleri, 2016:194-195, Kurt, 2016:194-195).

²¹ Bkz: Gaziantep B.A.M. 17. C.D.’nin 2019/1021 Esas, 2019/566 Karar sayılı ilanı

Mağdurun içinde bulunduğu çaresizlik, sosyal, ekonomik, ailevi nedenlerden kaynaklanabileceği gibi, mağdurun fiziksel ve zihinsel engelinden de kaynaklanabilir. Yine mağdurun bu zor duruma kendi hatası ile girmiş olmasının da suçun oluşumuna bir etkisi bulunmamaktadır (Yenidünya, 2009:111). Bu noktada kanaatimizce, somut olayda mağdurun özel durumu ve olayın oluşu nazara alınarak çaresizlik hususu değerlendirilmelidir.

TCK 80/1. maddesinde, “*kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle*” suçun işlenmesinden bahsedilmektedir. Burada yer alan “*rıza*” yalnızca denetim olanaklarından ve çaresizlikten yararlanarak elde edilen bir rıza olup, tehdit, baskı gibi diğer araç hareketler ile elde edilen rıza olmadığı belirtilmelidir. Burada yer alan rıza elbette mağdurun hür iradesine dayalı bir rıza olmayıp, fail tarafından mağdurun iradesi fesada uğratarak elde edilmiş bir rızadır (Yaşar ve diğerleri, 2014:2486; Kocasakal, 2003:66).

Yargıtay 8. C.D.’nin 2011/10424 Esas, 2012/21505 Karar sayılı ilamında mağdurun çocuğunun tedavi masraflarını karşılamak amacıyla paraya ihtiyacı olması durumunu çaresizlik olarak kabul etmiştir.

Yargıtay 8. C.D.’nin 2009/3498 Esas, 2009/6704 Karar sayılı ilamı ile²² de yasa değişikliğinden önce suçun “*fuhuş yapmak amacıyla*” işlenmesi suç tanımında yer almadığından insan ticareti suçunun suç tarihi itibarıyla oluşmayacağı kabul edilmiş, ancak olayda mağdurun çaresizliğinden faydalandığı açıkça belirtilmiştir.

3.4.4.2.7. Suçu Oluşturan Asıl Hareketler

TCK’nın 80. maddesinde asıl veya amaç hareket olarak adlandırılan hareketler “*kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçırılan bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran*” şeklinde belirtilmiştir. Fail tarafından yukarıda değinilen araç hareketler ile mağdurun iradesi

²² “*Fuhuş yaptırmak maksadıyla insan ticareti suçunun 19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5560 sayılı Yasanın 3. maddesiyle 5237 sayılı TCK’nın 80. maddesi kapsamına alındığı ve 30.11.2005 olan suç tarihine göre uygulanması olanaksız olmakla; ailesiyle yaşadığı sorunlar nedeniyle evden kaçan yaşı küçük mağdureyi çaresizliğinden faydalanarak başkalarıyla fuhuş yaptırmak maksadıyla akrabaları ile beraber kaldıkları eve götürüp burada zor kullanmak suretiyle barındırıp fuhuş yapması için baskı ve cebir kullanarak hürriyetinden yoksun bırakan sanık hakkında fuhuş yaptırmak ve hürriyetinden yoksun kılmak suçlarından kurulan hükümde bir isabetsizlik görülmediğinden tebliğnamedeki bozma düşüncesine katılmamıştır.*”

ortadan kaldırılarak ya da mağdurun görünüşte rızası elde edilerek kanuni tanımda yer alan amaçlara ulaşmak adına asıl hareketlerin gerçekleştirilmesi suretiyle insan ticareti suçu işlenmektedir.

Ülkeye sokma, ülke dışına çıkarma, tedarik etme, kaçırma, bir yerden başka bir yere götürme veya sevk etme ya da barındırma biçiminde gerçekleşen asıl hareketler esasen aracılık faaliyetidir. Hüküm ile cezalandırılmak istenen insanın eşya gibi alım satım konu olmasını sağlayacak şekilde ülkeye sokmak, ülke dışına çıkarmak, tedarik etmek, kaçırmak, bir yerden başka bir yere götürmek ya da sevk etmek yahut barındırmaktır. Kişinin ticari bir meta olarak, alım satım şeklinde istismarı önlenmek istenmektedir.

Palermo Protokolünde ise asıl hareketler “*temin etmek, bir yerden bir yere taşımak, devretmek, barındırmak veya teslim almak*” şeklinde kabul edilmiştir. Bu noktada TCK 80. madde ile Protokol arasında farklar bulunsa da bu iki düzenleme genel olarak birbiriyle uyumludur. TCK’da asıl hareketler “*ülkeye sokmak, ülke dışına çıkarmak, tedarik etmek, kaçırmak, bir yerden başka bir yere götürmek veya sevk etmek ya da barındırmak*”tır. Bu kapsamda TCK’da belirtilen asıl hareketler daha fazla ve daha kapsamlıdır. Protokolde “*kaçırmak*” araç hareket olarak belirlenmişken TCK’da asıl hareketler arasındadır. “*Sevk etmek, ülkeye sokmak, ülke dışına çıkarmak*” Protokolde yer almazken, TCK’da yer almaktadır. Protokolde “*devretmek, teslim almak*” şeklinde asıl hareketler bulunmasına rağmen bunlara TCK’da yer verilmemiştir. Bu hareketlere yer verilmemesi TCK’nın eksikliğidir ve bu hareketleri karşılayan bir hareket de belirtilmemiştir. İnsan ticareti suçunda teslim almak, devretmek hareketleri en çok kullanılan hareketlerdir. Buna rağmen TCK’da bu hareketlerin suçun maddi unsurları arasında yer almaması eksiklidir.

Failin, mağdurun iradesini araç hareketler ile ele geçirmeden yalnızca amaç hareketleri gerçekleştirmesi halinde insan ticareti suçundan söz edilemez. Bu husus Yargıtay tarafından da benimsenmiştir²³.

²³ Yargıtay 8. C.D’nin 2008/17969 Esas, 2010/12928 Karar sayılı ilamı: “*insan ticareti suçuna teşebbüs suçuna ilişkin olarak tüm dosya kapsamına göre, sanıkların fuhuş maksadıyla yurt dışından kadın tedarik etmeye çalışması eyleminin TCK’nın 80. maddesinde belirtilen araç fiilleri içermemesi nedeniyle ... insan ticareti suçuna teşebbüs suçuna ilişkin sanıklar hakkında verilen beraat kararı usul ve yasaya uygun bulunduğundan hükmün onanmasına karar verilmiştir.*”

İnsan ticareti suçu, amaç hareketler açısından seçimlik hareketli suçtur. Failin amaç hareketlerden yalnızca birini gerçekleştirmesi durumunda suç oluşacaktır. Ancak fail amaç hareketlerden birden fazlasını gerçekleştiriyorsa, suçun nitelenmesinde bir değişiklik olmamakla birlikte TCK 61. madde kapsamında cezanın belirlenmesinde hakim takdire ve teşdiden cezanın alt sınırından uzaklaşabilecektir. Aynı olayda, iştirak iradesinin bulunması ve araç hareketlerin de en az birinin gerçekleştirilmiş olması şartıyla amaç hareketlerin farklı failer tarafından gerçekleştirilmesi durumunda her birinin suçtan sorumlu olduğu kabul edilmelidir. Örneğin; bir failin tedarik ettiği mağduru, diğer failin ülkeye sokması ya da çıkarması ve başka failin de barındırması durumunda her bir fail suçtan ayrı ayrı sorumlu olacak ve cezalandırılacaktır (Staberock, 2003'ten aktaran: Yenidünya, 2009:111).

Suçun kanuni tanımı başlığı altında değinildiği üzere 5560 sayılı Yasa ile madde metnine suçun sınır aşan özelliği dikkate alınarak, *“kişileri ülkeye sokma, ülke dışına çıkarma”* amaç hareketleri eklenmiştir. Bu kapsamda yasanın yürürlüğe girdiği 19.12.2006 tarihinden önce işlenen *“kişileri ülkeye sokma, ülke dışına çıkarma”* eylemleri, yasa metninde önceden yer alan *“bir yerden başka bir yere gitme, sevk etme”* hareketi olarak değerlendirilebilecektir (Manav, 2010:243-244). Ancak değişiklik ile yalnızca birinci fıkrada yer alan mağdur yetişkinler üzerinde gerçekleştirilen suçta ekleme yapılmıştır. TCK 80/3.maddesinde yer alan mağdur çocuklara yönelik insan ticareti suçuna *“kişileri ülkeye sokma, ülke dışına çıkarma”* amaç hareketleri eklenmemiştir. Düzenleme bu şekilde de olsa, *“bir yerden başka bir yere götürmek”* amaç hareketi *“kişileri ülkeye sokma, ülke dışına çıkarma”* hareketini de kapsadığından, çocuklara yönelik insan ticareti suçu ülkeye sokma ve/veya ülkeden çıkarma şeklinde de işleneceği kabul edilmelidir. Zira; suç ile korunan hukuki değer ve suçun niteliği uyarınca bu kabul daha evrensel ve daha korumacı olacaktır. Kanaatimizce, kanunkoyucu tarafından birinci fıkraya ekleme yapılıp üçüncü fıkraya ekleme yapılmaması bilinçli bir tercihten ziyade maalesef dikkatsizliktir.

Suçun kanuni tanımında yer alan amaç hareketler aşağıda tek tek irdelenecektir.

3.4.4.2.8. Ülkeye Sokmak veya Ülke Dışına Çıkarmak

Ülkeye sokmak veya ülkeden çıkarmak şeklindeki amaç hareketi açıklamak için öncelikle “ülke” kavramının ne olduğu üzerinde durmak gerekmektedir. Devletin ülkesi, coğrafi açıdan kara, hava ve deniz ülkesi olmak üzere üç kısımdan meydana gelmektedir (Pazarıcı, 2004:143; Toluner, 1996:31). Ülkeden anlaşılması gereken devletin egemenliğine tabi kılınmış olan yeryüzü parçasıdır.

TCK'nın 8. maddesi, Türk Ceza Kanununun yer bakımından uygulama alanını belirlerken, ülkeyi hem gerçek hem de farazi anlamda tanımlamaktadır. Maddenin metninde geçen “*Türk kara ve hava sahaları ile Türk karasuları*” kısmı, gerçek anlamda ülkeyi ifade eden temel coğrafi unsurlardır. Ancak Kanun koyucu, bu hükmün devamında 8. maddenin 2. fıkrasında “*Türk kara ve hava sahaları ile Türk karasularında, açık denizde ve bunun üzerindeki hava sahasında, Türk deniz ve hava araçlarında veya bu araçlarla, Türk deniz ve hava savaş araçlarında veya bu araçlarla, Türkiye'nin kıt'a sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgesinde tesis edilmiş sabit platformlarda veya bunlara karşı işlendiğinde suç Türkiye'de işlenmiş sayılır.*” ifadesi ile farazi (varsayımsal) anlamda ülkeyi tanımlayan unsurlara da yer vermiştir. Bu düzenleme ile uluslararası hukukun tanıdığı yetki alanları, Türk ceza kanununun uygulama alanına dahil edilmiştir.

Farazi anlamda ülke, devletin tam egemenlik yetkilerine sahip olmadığı, yalnızca yargılama yetkisi gibi bir takım yetkilere sahip olduğu kavramı ifade etmektedir (Bayraktar ve diğerleri, 2016:199). Farazi anlamda ülke, açık denizlerde bunların üzerinde yer alan hava sahalarında devletin ticaret gemileri ve sivil uçaklarını, ayrıca nerede bulunursa bulunsun devletin savaş gemileri ve askeri uçaklarını içermektedir (Demirbaş, 2009:140).

İnsan ticareti suçunda yer alan ülke ifadesinden gerçek anlamda ülkenin anlaşılması gerekmektedir (Yenidünya, 2003:203; Kurt, 2016:200). Bu kapsamda, failin mağduru Türk kara, deniz ve hava sahasına sokması durumunda suç oluşmaktadır.

Bu bağlamda, maddede belirtilen amaçlarla araç hareketleri gerçekleştirerek bir kimsenin Türkiye'nin siyasi sınırlarından içeri sokulması ya da dışarı çıkarılması durumunda suç oluşacaktır. Bunun için ülkeye giriş çıkışın yasal ya da yasadışı

olması veya ülkeye sokulan yahut çıkarılan kişinin yabancı ya da Türk vatandaşı olması yahut vatansız olmasının önemi yoktur (Gökcan ve Artuç, 2021:2724.).

TCK'ya 5560 sayılı Kanun ile bu asıl hareket eklenmiştir. Ancak daha önce değinildiği üzere bu asıl fiil çocukların mağduru olduğu suç için özel düzenlenen TCK 80/3 maddesine eklenmemiştir. Ancak “bir yerden başka bir yere götürmek” amaç hareketi “ülkeye sokmak veya ülke dışına çıkarmak” amaç hareketini kapsadığından bu hususu eksiklik olarak görmek mümkün değildir. Daha önce de izah edildiği üzere bu eklemenin yapılmaması dikkatsizlik ve unutkanlık sonucudur. Ancak, kanunilik ilkesi gereği madde metninin yeniden düzenlenmesi isabetli olacaktır.

3.4.4.2.9. Tedarik Etmek

Tedarik etme, araştırıp bulma, tespit etme, sağlama, elde etme, hazır bulundurma, temin etme gibi anlamlara gelmektedir (Koca, 2003:245; Püsküllüoğlu, 2007:1675). İnsan ticareti suçu açısından tedarik etmek ise, maddede yer alan amaçlara yönelik olarak, araç hareketlerin icrası ile mağdurların araştırılıp tespiti ile bu suretle teminini ifade etmektedir (Yenidünya, 2007:205; Koca, 2003:155; Değirmenci, 2006:83; Dönmezer, 1983:376).

Örneğin, failin ihtiyacı olan kimselere organını vermesi için çaresizliğinden yararlandığı mağduru bulup tespit etmesi durumunda tedarik etme söz konusudur. İnsan ticareti suçu, “tedarik etme” amaç hareketi ile işlenmesi durumunda tedarik etme fiilinin gerçekleşmesi ile suç tamamlanmakta olup fiilin sürekliliği aranmadığından, suç ani suç niteliğine bürünmektedir (Yaşar ve diğerleri, 2014:2489).

Yargıtay 8. C.D.'nin 11/06/2007 tarih ve 2007/4540 Esas, 2007/4618 Karar sayılı ilamında gazeteye verilen aşçı arandığına dair ilan sonucu mağdurun tespit edilmesi durumunu tedarik olarak kabul etmiştir.

3.4.4.2.10. Kaçırma

Kaçırma, zor kullanarak götürmek anlamına gelmektedir (Püsküllüoğlu, 2007:969). Mağdurun rızası bulunmaksızın, kendi egemenlik alanından çıkarılıp failin egemenlik alanına dahil edilecek başka bir yere götürülmesi olarak da tanımlanmaktadır (Evik, 2007:408; Manav, 2010:245).

Kaçırmak, genelde zor kullanmak suretiyle gerçekleşmekte ve bu nedenle icrai bir hareketi kapsamaktadır. Eylem zor kullanma içerdiğinden, mağdurun hiçbir surette rızası bulunmamaktadır. Mağdurun rızasının varlığı ya da rızasının sakatlandığı durumlarda kaçırma amaç hareket değil, bir yerden başka bir yere götürmek şeklindeki hareket mevcuttur.

Kaçırma amaç hareketi yönünden insan ticareti suçu, kesintisiz (mütemadi) suç niteliğindedir. Zira mağdurun kanunda yer alan amaçlarla zor kullanılmak suretiyle kaçırılması durumunda suç tamamlanmakla birlikte sona ermemekte ve mağdurun özgürlüğüne kavuşması anına kadar devam etmektedir (Özbek, 2008:185).

“Kaçırma” şeklinde hareket TCK’da amaç hareket, Protokol’de ise araç hareket olarak belirlenmiştir. Kaçırma, mağdurun rızasına aykırı şekilde zor kullanma suretiyle başka bir yere götürülmesidir. Fiilin tanımlamasından yola çıkıldığında, mağdurun iradesini kırıcı etkiye sahip araç hareketler arasında yer alması kanaatimizce daha uygundur.

3.4.4.2.11. Bir Yerden Başka Bir Yere Götürmek

İnsan ticareti suçunun asıl hareketlerinden biri olan bu seçimlik harekette, fail ya da fail adına hareket eden başka bir kimsenin mağduru bir yerden başka bir yere götürmesi söz konusudur (Yenidünya, 2007:207).

Yukarıda değinildiği üzere bu seçimlik hareket Protokol’de de yer almaktadır. Ancak TCK’da 5560 Sayılı Kanun ile 2006 yılında yapılan değişiklik ile “*kişileri ülkeye sokma ve ülke dışına çıkarma*” seçimlik hareketi eklendiğinden, “*bir yerden başka bir yere götürme*” şeklinde tezahür edilen hareket yönünden, mağdurun ülke içerisinde taşınması ve naklinin anlaşılması gerekmektedir (Bayraktar ve diğerleri, 2016:205).

Suçun tamamlanma anı noktasında doktrinde farklı görüşler yer almaktadır. *Yenidünya*’ya göre; suçun tamamlanması için failin mağduru götürmek istediği yere ulaştırması gerekmektedir (Yenidünya, 2009:116). *Koca*’ya göre ise; götürülmek istenen yere gidilmiş olması gerekmemektedir (Koca, 2003:156).

Kanaatimizce, suçun oluşması için mağdurun başka bir yere ulaştırılması gerekmektedir. Zira kanundaki ifade “*bir yerden başka bir yere götürmek veya sevk etmek*” şeklindedir. Aşağıda ayrıntısıyla açıklanacağı üzere *sevk etmek* ve *götürmek*

farklı anlamları içermektedir. Sevk etme, en basit haliyle göndermek şeklinde gerçekleşir. Kanunun, aynı anlamı içeren iki eylemi kullanmış olması mantıksal hata olarak görüleceğinden ve kelimelerin anlamları açısından değerlendirme yapıldığında, “*bir yerden başka bir yere götürmek*” şeklindeki hareketin tamamlanması için mağdurun gidilecek yere ulaştırılması gerekmektedir. Aksi durumda, mağdurun gideceği yere yola çıkarılıp da ulaşamaması durumunda, suç teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır.

İnsan ticaretine konu edilen mağdur kimseye karşı zor kullanma ile bir yerden bir yere götürülmesi durumunda “*kaçırmak*” amaç hareketinin mi olduğu yoksa hem araç hem amaç hareketlerin tamamlanarak suçun oluştuğunun mu kabulü gerekeceği hususunu tartışmak gerekmektedir. Yukarıda değinildiği üzere “*kaçırmak*” hareketi kişinin rızasına aykırı şekilde, zor kullanarak bir yerden başka bir yere götürülmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Bir kimsenin “*zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak, esarete tabi kılmak, vücut organlarının verilmesini sağlamak*” maksatlarıyla “*tehdit, baskı, cebir, şiddet uygulamak*” araç hareketleri ile “*bir yerden başka bir yere götürülmesi*” (amaç hareket) durumunda insan ticareti suçu oluşacaktır. Bu anlatımda yer alan araç ve amaç hareketlerin birleşimi esasında “*kaçırmak*” hareketidir. Bu kabulde, suçun oluşması için failin kanunda yer alan diğer araç hareketlerden “*nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak, kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek*” suretiyle “*kaçırmak*” amaç hareketini gerçekleştirmesi gerekmektedir. Ancak kaçırma hareketinin bu araç hareketler ile işlenmesi mümkün değildir. Her şeyden önce kaçırma rıza hilafına gerçekleşen bir eylemdir. Bir kimseyi kandırarak, kişi üzerindeki denetim olanaklarından faydalanarak, çaresizliğinden yararlanarak ya da nüfuzu kötüye kullanarak rızasını elde ederek kaçırma söz konusu olamayacaktır. Böylesi bir durumda “*kaçırmak*” amaç hareketiyle işlenebilecek bir araç hareket olamayacağından –cebir, tehdit, şiddet, baskı kaçırma eyleminin özünde var olduğundan- suçun oluşmayacağı akla gelebilecektir. Bu nedenle, Protokole ve suçun niteliğine, işleniş biçimine, korunan değerlere uygun olacak şekilde “*kaçırmak*” hareketinin kanunda araç hareket olarak revize edilmesi kanaatimizce uygun olacaktır. Bu durum, zor kullanma suretiyle “*bir yerden başka bir yere götürmek*” amaç hareketi ile işlenen suçla karışıklığı önleyecektir. Zira suçların tipikliklerinde birbirine yakın anlamda fiillerin bulunması, hangi davranışın suçun kanuni tipindeki

hangi hareketi oluşturacağı hususunda belirsizlik yaratarak kanunilik ilkesini zedelemektedir (Yetkin, 2024:158).

3.4.4.2.12. Sevk Etmek

Sevk etme, mağdurun yanında fail olmaksızın, mağdurun bulunduğu yerden başka bir yere yollanması, gönderilmesi, yönetilmesidir (Manav, 2010:246). Bu kapsamda sevk etme, yalnız olarak ya da fail tarafından belirlenen araçlarla mağdurun bulunduğu yerden başka bir yere gönderilmesi olarak açıklanabilir (Gökcan ve Artuç, 2021:2726). Sevk etmek, bir başkası aracılığıyla göndermeyi, yollamayı ifade etmektedir (Parlar ve Kızılkaya, 2018:37).

Bu seçimlik hareket yönünden suçun tamamlanma anı, failin mağduru gönderdiği andır. Bu nedenle, mağdurun gönderilmek istenen yere ulaşip ulaşmamasının hareketin gerçekleşmesi bakımından bir önemi yoktur (Manav, 2010:246; Yenidünya, 2009:117; Artuk ve diğerleri, 2014:2792). Bu noktada “*sevk etmek*” hareketi “*bir yerden başka bir yere götürmek*” hareketinden de ayrılmaktadır.

Ayrıca “*sevk etmek*” şeklinde gerçekleşen amaç hareket, “*bir yerden başka bir yere götürme*” amaç hareketinden farklı olarak, ülke sınırları içinde ya da dışında gerçekleşebilmektedir (Bayraktar ve diğerleri, 2016:207).

Sevk etmek şeklindeki harekete Protokolde yer verilmemiştir. Protokol “*transfer, transfert*” biçiminde “*aktarma, devretme*” hareketini benimsemiş, ancak bu husus TCK’ya “*sevk etmek*” biçiminde yansımıştır (Kocasakal, 2003:68). Kanaatimizce bu durum, kanun koyucu tarafından yanlış terim seçiminden kaynaklı bir ifadeden kaynaklanmaktadır (aynı yönde Kocasakal, 2003:68). Bu hatalı terim seçiminin yanı sıra “*devretme, teslim alma*” şeklinde insan ticareti suçunun kolaylıkla gerçekleşebileceği hareketlerin kanunda yer almaması da büyük bir eksikliktir.

3.4.4.2.13. Barındırmak

Barındırmak, kişinin hayatını sürdürebilmesi adına gerekli şartların oluşturulması, kişinin geçiminin, konaklamasının, beslenmesinin ve diğer ihtiyaçların giderilmesini sağlamaktır (Koca, 2003:157).

Barındırma şeklinde gerçekleşen harekette, mağdura belirli bir süre ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yer sağlanması gerekmektedir (Bayraktar ve diğerleri, 2016:209). Bundan dolayı, barındırma şeklinde gerçekleşen insan ticareti suçu kesintisiz bir suçtur. Kesintisiz suç bilindiği üzere neticenin devam ettiği suçtur (Demirbaş, 2009:228). Barındırma belli bir süre devam etmesi gerektiğinden (Kocasakal, 2003:157), bu hareketle işlenen insan ticareti suçu temadi eden bir suçtur.

Barındırma eyleminin kabulü için geçecek süre konusunda doktrinde kesin bir kabul bulunmamaktadır. *Manav, Yenidünya ve Kocasakal* bir defa mağdura yemek verilmesi gibi geçici veya basit eylemleri barındırma saymamakta; buna göre, *Manav* mağdurun bir kaç ay kalmasına olanak sağlamayı barındırma kabul edip, *Yenidünya ve Kocasakal* ise mağdurun durumunun bilinmesine rağmen bir gece konaklamasının sağlanmasını da barındırma olarak kabul etmektedir. *Koca* da *Manav* doğrultusunda görüş belirtmektedir (Kocasakal, 2003:157; Yenidünya, 2009:117; Koca, 2003:157; Manav, 2010:247). Kanaatimizce, failin mağduru barındırmasındaki amaç neticeyi elde etmek olduğundan, barındırmak şeklinde gerçekleşen harekette hareketin çok kısa olmaması, en azından belirli bir süre devam etmesi gerekmektedir. Ancak bu durum her somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir. Örneğin, fuhuş maksadıyla, kişinin çaresizliğinden yararlanarak, bir yerden başka bir yere götürülen mağduru bu durumunu bilerek birkaç gün evinde konaklatan, iâşesini sağlayan fail açısından barındırma eylemi oluşacağı gibi aynı mağduru aylarca ikametinde barındıran fail açısından da suç oluşacaktır. Barındırmanın geçici ya da daimi olması aranmadığından ve yalnızca hareketin belirli bir ölçüde önemi arandığından (Yenidünya, 2009:117), her iki örnekte de barındırma eyleminin gerçekleştiğinin kabulü gerektiği kanaatindeyiz.

3.4.4.3. Netice

Failin icrai ya da ihmali surette gerçekleştirdiği hareketi nedeniyle dış dünyada gerçekleşen değişiklik netice olarak tanımlanmaktadır. Ceza hukukunun ilgilendiği netice ise, hareketten doğup, harekete nedensellik bağı ile bağlanan, kanunda yasaklanmış olan neticedir (Demirbaş, 2009:227).

İnsan ticareti suçu, maddede yer alan maksatlarla, araç ve amaç hareketler gerçekleştirilmek suretiyle işlenmektedir. Araç ve amaç hareketlerin yapılması ile

suç tamamlanacağından, insan ticareti suçu neticesi harekete bitişik bir suçtur (Yenidünya, 2007:187).

İnsan ticareti suçu “kaçırmak ve barındırmak” asıl hareketleri ile gerçekleştiğinde kesintisiz (mütemadi) suç niteliğine bürünmektedir. Bu nedenle, böyle bir hareket sonucu işlenen suçta suçun tamamlanma anı ile yani neticenin meydana gelme anı ile bitme anı farklı zamanlarda gerçekleşebilmektedir. Suçun “kaçırmak” hareketi ile işlenmesi durumunda, failin mağduru serbest alanından çıkararak kendi egemenlik alanına soktuğu anda suç tamamlanacaktır. Mağdurun, failin egemenlik alanına girmesi ile suç tamamlanmış ancak sona ermemiştir. Yine “barındırmak” hareketi ile işlenen insan ticareti suçunda mağdurun temadi edecek şekilde barındırılması gerektiğinden, barındırılacak yere girilmesi ile suç tamamlanmayacaktır. Belirli bir süre ve oluşa uygun barındırma eyleminin gerçekleşmesi ile suç tamamlanacak, barındırma devam ettiği sürece de suç sona ermeyecektir.

Bu noktada, kaçırarak ve barındırmak hareketlerinde suçun tamamlanma ve sona erme anlarının birleşmesi hususuna değinmekte fayda vardır. Failin mağduru kaçırarak suçu işlemesi durumunda, kendi egemenlik alanına soktuğu anda kolluk güçlerince yakalanması yahut mağduru serbest bırakması durumunda neticenin meydana gelme anı ile bitme anı birleşecektir. Barındırmak hareketinde ise neticenin bir süre devam etmesi gerektiğinden zorunlu kesintisiz suç²⁴ özelliği taşımaktadır (Koca 2003:156). Barındırma eyleminin temadi edecek şekilde gerçekleşmesi arandığından, suçun temadi ile oluştuğu anda fail tarafından fiil sona erdirilirse yine bu iki anın birleşeceği kanaatindeyiz. Ancak; barındırma hareketiyle işlenen insan ticareti suçunda bu iki anı birleştirme daha karmaşık olabilecektir.

Barındırmak ve kaçırarak dışında kalan diğer araç hareketleri ile gerçekleşen insan ticareti suçu ise ani suç niteliğindedir. Ani suç, bilindiği üzere, hareketin yapılmasıyla neticenin gerçekleştiği suçlardır (Demirbaş, 2009:228)

²⁴ Kesintisiz suçlar doktrinde “zorunlu” ve “muhtemel” kesintisiz suçlar olarak ikiye ayrılmış olup; zorunlu kesintisiz suç “kanunun neticenin bir süre devam etmesini şart koştuğu suçlar” olarak tanımlanmış, muhtemel kesintisiz suç ise “ani suç olarak işlenmeleri mümkün olmakla birlikte, kesintisiz suç olarak da işlenebilen suçlar” olarak tanımlanmış ve elektrik hırsızlığı muhtemel kesintisiz suçta örnek gösterilmiştir (Demirbaş 2009:229).

Fail suçu ancak icrai hareketlerle işleyebileceğinden insan ticareti suçu icrai bir suçtur. Ancak, neticenin gerçekleşmesini önleme hususunda hukuki garantörlük yükümlülüğü altında bulunan bir kimse (örneğin kolluk görevlisi) için, bu yükümlülüğün ihlali yoluyla insan ticareti suçu, ihmal suretiyle icrai bir suç olarak işlenebileceğine dair kanunda açık bir düzenleme yer almadığından, hukuki sorumluluk söz konusu olamayacaktır.

Suçların netice bakımından bir başka ayrımı ise zarar suçu-tehlike suçu ayrımıdır. İnsan ticareti suçunun oluşması için failin belirli maksatlar adına mağdura yönelik araç ve amaç hareketleri gerçekleştirmesi yeterlidir. Bunun haricinde bir somut zararın meydana gelmesi gerekmemektedir. Bu nedenle insan ticareti suçu tehlike suçudur (Bayraktar ve diğerleri, 2016:211).

3.5. Suçun Manevi Unsuru

Ceza hukukunu diğer hukuk dallarından ayıran unsur kusurluluk olup suçun asıl manevi (sübjektif) unsuru kusurdur. Kusur, hareketin veya ihmalin bilinçli ve iradi şekilde gerçekleşmesini gerektirir ve *kast* ile *taksir* olarak ikiye ayrılır (Toroslu 2023:204). Kast, TCK'nın 21. maddesinde “*suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi*” olarak tanımlanmıştır. Taksir ise, TCK'nın 22. maddesinin 2. fıkrasında “*dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeden gerçekleştirilmesi*” olarak tanımlanmıştır.

Bu kapsamda, insan ticareti suçunun manevi unsurunun kast olduğu, buna karşın taksirli hali TCK'da düzenlenmediğinden suçun taksirle işlenmesinin mümkün olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte kanun koyucu, TCK 80. maddede belirtilen fiillerin işlenmesi için failin sayılan sömürü biçimlerinden birini hedeflemesini aramış ve fiilin ancak fail tarafından bu özel maksatlardan biri ile işlenmesi halinde suçun meydana geleceğini düzenlemiş olup, bu nedenle bu suç “*özel kast*” ile işlenebilecek bir suç olarak öngörülmüştür.

Maksat (amaç), suçun yasal tanımında (tipikliğinde) açıkça aranan, hukuki metinde zorunlu bir şart olarak yer alan ve fiilin gerçekleştirilmesinde ulaşılmak istenen neticeyi ifade eder (Kılıç, 2020: 38). TCK m. 80/1'de yer alan: “*...zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da vücut*

organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla...” ibareleri, failin ulaşmak istediği amaçtır (maksattır). Bu özel amaç olmadan suç oluşmaz (Kılıç, 2020: 38, 51). Saik ise, faili suçu işlemeye iten, psikolojik veya duygusal nedenlerdir. Saik, failin neden o suçu işlediğini açıklayan ifade olup suçun tipikliğinin parçası değildir. (Kılıç, 2020: 37). Yalnızca cezanın bireyselleştirilmesi aşamasında dikkate alınabilecek bir nedendir. Bu açıklamalar ışığında, TCK 80. maddede aranan sömürü biçimleri (fuhuş yaptırma, zorla çalıştırma vb.) failin saiki değil, amacını teşkil eder. Bu nedenle, çalışmamızda özel kastı tanımlarken "saik" yerine, "amaç" veya "maksat" terimlerinin kullanılması tercih edilmiştir.

Manav ve Yurtcan da suçun amaçlarını “*zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak*” şeklinde belirterek paralel bir anlatıma yer vermiştir (Manav, 2010: 247; Yurtcan, 2016: 327).

Kanunda özel kast ile işlenebileceği öngörülen suçların olası kast ile işlenip işlenemeyeceği doktrinde tartışmalı bir konudur. Suçun genel kast unsurunun olası kastla işlenmesi mümkün iken, özel kastın olası kastla işlenmesi mümkün değildir (Demirbaş, 2009:347). Zira özel kast, failin kesin ve belirli bir neticeyi hedeflemesini gerektirir. Oysa olası kast, failin neticeyi öngörmesine rağmen eylemini sürdürmesidir. İnsan ticareti suçunda failin sömürü biçimlerinden birini maksat edinmesi zorunlu olduğundan, bu özel amacın olası kastla gerçekleşmesi hukuken mümkün değildir. Bu nedenle insan ticareti suçu sadece doğrudan kastla işlenebilir.

Doktrinde yer alan bir tartışma insan ticareti suçunun maddi kazanç elde etme amacıyla yapılıp yapılmadığının suçun oluşumunda etkisinin olup olmadığına yöneliktir. Kanaatimizce, suçun oluşması için maddi kazancın elde edilmesi zorunlu değildir. Kanun koyucu bu şekilde özel bir amaç belirlememiştir. İnsan ticareti suçu sonucunda fail genelde maddi bir menfaat temin etmektedir. Ancak, bu durumun suçun oluşmasında herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

Fail tarafından kanunda sayılan araç ve amaç hareketler gerçekleştirilmiş olsa da; bu hareketler kanun metninde yer alan amaçlarla gerçekleşmediği takdirde insan ticareti suçu oluşmayacaktır. Örneğin, fail ebeveynlerin çaresizliğinden yararlanarak, çocuğu başkasının evlat edinmesini sağlamak amacıyla bir yerden başka bir yere götürürse kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu oluşmaktadır. Zira kanuni tanımda yer alan amaçlar arasında evlat edinme yahut evlat edindirme gibi bir amaç

bulunmadığından insan ticareti suçunun unsurları gerçekleşmemiştir (Yaşar ve diğerleri, 2014: 2491).

Failin araç ve amaç (asıl) hareketler ile kanuni tanımında yer alan amaçlar doğrultusunda hareket etmesi yeterli olup, amaçlara ulaşmasının suçun oluşumu için zorunlu olmadığı bir kez daha belirtilmelidir. Bu nedenle de söz konusu “amaç”lar maddi unsura değil manevi unsura dâhildir.

Protokolün 3. maddesinde istismar amaç olarak belirtilmiştir. İstismarın, asgari biçimde, bir kimsenin fuhşunun istismarı, cinsel istismarın başka halleri, zorla çalıştırma, hizmet ya da kulluk ettirme, esaret ya da esaret benzeri uygulama, organları alma hallerini içerdiğini belirtmiştir. Protokol’de yer alan “*başkalarının fuhşunun istismar edilmesi veya cinsel istismarın başka biçimleri*” şeklindeki maksat TCK’da “fuhuş yaptırmak” olarak kabul edilmiştir. Elbette bu büyük bir eksiklik. Zira günümüzde pornografinin ne denli yaygınlaştığı ortada iken TCK “cinsel istismarın başka biçimleri” şeklinde bir maksat belirlemeyerek pornografi ya da zorla evlendirme gibi maksatlarla bir kimsenin insan ticaretine konu edilmesini cezalandırmamaktadır. Fuhuş, bir kimsenin rızasına aykırı şekilde maddi menfaat elde etme amacıyla cinsel ilişkiye zorlanmasını ifade etmektedir. Fuhuşta bedenin fiziki kullanımı söz konusudur. Ancak pornografi, müstehcenlik, cinsel içerikli görüntülerde kişilerin kullanılması ya da cinsel saldırı, taciz, istismar cinsel haz almayı sağlayan hareketlerle işlendiğinden fuhuştan farklıdır. Kanunun yeniden ele alınarak Protokol’e uyumlu biçimde cinsel istismar veya cinsel istismarın başka biçimlerini kapsayacak şekilde özel amaç belirtilerek düzenlenmesi gerekmektedir.

İnsan ticareti suçunun oluşması için madde metninde yer alan amaçların failde bulunması gerektiğinden yalnızca “*zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak*” maksatlarıyla hareket ederek amaç ve araç hareketleri işlemesi durumunda suç oluşacaktır.

Bu noktada, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 4. ve 5. maddesine değinmek gerekmektedir. İnsan ticareti suçunun terör örgüleri tarafından da gerçekleştirildiğini daha önce ifade etmiştik. Terörle Mücadele Kanununun 4. maddesi ile insan ticareti suçu terör amacıyla işlendiğinde terör suçu sayıldığı hüküm altına alınmıştır. 5. maddesinde ise TCK 80. maddede yer alan özel saiklerin yanı

sıra insan ticareti suçunun terör maksadıyla işlenmesi halinde verilecek cezanın yarı oranında artırılacağı hüküm altına alınmıştır.

Son olarak bu başlıkta hata kurumuna değinmemizde fayda olduğu kanaatindeyiz. Ceza hukukunda hata konusu fiil üzerinde ve kural üzerinde hata olarak iki ayrı şekilde ele alınmıştır. Kural üzerinde hatada, kişi ceza normu ile engellenen fiili gerçekleştirmeyi istemekte ancak bu fiilin suç teşkil etmediğine inanmaktadır. Fiile ilişkin hatada ise, kişi tipik fiil yönünden esaslı bir hataya düşmekte ve bu esaslı hata nedeniyle ceza normunda öngörülen tipik fiili gerçekleştirmeyip başka bir fiil işlediğini düşünmektedir.

Kural üzerinde hatada işlenen fiil ile yasaklanan fiil aynı olup fail ceza normuna dair bir hataya düşmekte; fiil üzerinde hatada ise failin yapmak istediği fiil ile yasaklanan fiil farklı olup, failin iradesi kastettiğinden farklı bir şekilde dış dünyaya yansımaktadır (Güngör, 2007, 25-26). Örneğin, karanlık bir ormanda domuz avladığını düşünen ve bunu kasteden fail, bir insana ateş edip vurduğunda, tipik fiilin maddi unsuru üzerinde hataya düşmekte, “hayvan vurmak” olan iradesi bu esaslı hata nedeniyle dış dünyaya “insan vurmak” olarak yansımaktadır.

Fiil üzerinde hata esaslı bir hata olması halinde kastı kaldırmakta ve fail ortaya çıkan neticeden sorumlu olmamaktadır. Bu hata, suçun maddi unsurlarında (TCK 30/1), nitelikli unsurlarında (TCK 30/2) veya hukuka uygunluk sebeplerinin maddi şartlarında (TCK 30/3) gerçekleşebilir (Sarigül, 2019:678). Suçun maddi unsurlarında hata yapılması halinde fail söz konusu suçtan dolayı cezalandırılmayacakken, nitelikli unsurlar yönünden yapılan hata durumunda ise fail yine hatasından yararlanacak, suçun nitelikli halinden cezalandırılmayacak, ancak basit halini kastettiği için suçun basit halinden cezalandırılacaktır. Örneğin, kasten öldürme suçunun nitelikli hali olan “üstsoyu öldürme” fiilinde fail, yabancı bir kimseyi öldürmek kastıyla babasını öldürdüğünde, nitelikli unsurlar yönünden hatasından yararlanacak ve suçun nitelikli halinden (TCK m. 82) değil, basit halinden (TCK m. 81) cezalandırılacaktır.

Kural üzerinde hata (TCK 30/4) ise, failin ceza normu ile yasaklanan fiilin esasında yasaklanmadığına ve bir suç oluşturmadığına inanmasıdır (Toroslu ve Toroslu, 2023:259). Hukukun ilgilendiği bu bilgisizlik, bir hataya neden olan bilmeme halidir (Güngör, 2007:23) ve yasal şartlarının oluşması halinde “kanunu bilmemek mazeret sayılmaz” ilkesinin istisnası olarak kabul edilebilir (Toroslu ve

Toroslu, 2023:267). Ne var ki kural üzerinde hata fiili hataya dönüşmedikçe, kastı kaldırmamaktadır (Güngör, 2007:159).

İnsan ticareti suçu niteliği gereği failin kaçınılmaz bir hataya düşebileceği suç tiplerinden olamayacağından kural üzerinde hatanın uygulama şartları oluşmayacaktır. Zira insan ticareti suçunun koruduğu hukuki değer dikkate alındığında failin işlediği bu eylemin haksızlık oluşturduğuna dair kaçınılmaz hataya düştüğü söylenemeyecektir. Ancak örneğin, fail, çocuk mağdurun yetişkin olduğunu zannetmesi durumunda suçun konusunda suçun unsurları üzerinde hataya düşmüş olup, bu hatasından faydalanması kanaatimizce mümkün olacaktır. Faildeki bu hata fiil üzerinde hatadır (aynı yönde: Sarıgül, 2019:678). Ancak bu durumda fail, TCK 80/3. maddesinde tanımlı suçtan cezalandırılmasa da, 80/1. maddesi uyarınca cezalandırılacaktır. Zira; hata sonucu oluşan fiilin bilinen ve istenen unsurları başka bir suçu oluşturduğundan fail bu suçtan dolayı sorumludur (Güngör, 2007:40). Elbette failde var olan hatanın esaslı ve kaçınılmaz olması gerekmektedir (Güngör, 2007:55).

3.5.1. Zorla Çalıştırmak ve Hizmet Ettirmek

Zorla çalıştırma, mağdurun hür iradesi dışında bedensel veya zihinsel bir uğraşta bulundurulması olarak tanımlanmaktadır (Yaşar ve diğerleri, 2014:2492). Hizmet ettirmek ise zorla çalıştırmadan daha geniş bir anlam ihtiva etmekte ve bir kimsenin cebir veya tehdit altında emre hazır şekilde tutulması olarak tanımlanmaktadır (Koca, 2003:158).

Zorla çalıştırma yasağı AİHS'nin 4. maddesi uyarınca da yasaklanmış bulunan evrensel bir insan hakkıdır. Bu nedenledir ki; zorla çalıştırma insan onurunu zedeleyici nitelikte bulunduğundan bireyin bu maksatla sömürülmesinin suç olarak tanımlanması yerindedir.

Yargıtay 8. C. D'nin 2008/4555 Esas, 2008/7998 Karar sayılı ilamında da sokaklarda mendil ve midye satıcılığı ile tartıcılık yaptırmak gibi eylemlerin zorla çalıştırma fiili kapsamında kaldığını vurgulamıştır.

Yargıtay 8. C.D.'nin 2007/10501 Esas, 2008/2801 Karar sayılı ilamında da mağdurenin konsomatris olarak çalıştırılması zorla çalıştırma kabul edilmiştir²⁵.

3.5.2. Fuhuş Yaptırmak

Fuhuş, maddi bir menfaat karşılığında, bir kimsenin duygusal bir bağı bulunmayan başka bir kimseye vücudunu kullandırması ve bu işi meslek haline getirmesi şeklinde ifade edilmektedir (Manav, 2010:250). Fuhuş, mağdurun kendi isteği dışında cebir ya da zor kullanarak, maddi çıkar karşılığında cinsel ilişki yaşamaya zorlamaktır (Parlar ve Hatipoğlu, 2010:1262).

Fuhuşta vücudu kullandırma söz konusu olduğundan, yalnızca cinsel ilişkiye girmek değil, bununla birlikte şehveti ve cinsel hazzı tatmin edici diğer davranışlar da fuhuş olarak değerlendirilmektedir (Dönmezer, 1983:340). Ancak pornografik ürün üretimi adına poz vermek, fotoğraf çektirmek fuhuş olarak değerlendirilmemektedir (Kocasakal, 2003:72; Manav, 2010:250).

Fuhuş yaptırmak amacı 5237 sayılı TCK'nın 80. maddesine 5560 sayılı Yasa ile eklenerek 19.12.2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu nedenle bu tarihten önce bir kimseye fuhuş yaptırmak amacıyla kanunda yer alan araç ve amaç hareketlerin gerçekleştirilmesi durumunda insan ticareti suçu oluşmayacak, aynı Kanunun 227. maddesinde tanımlanan fuhuş suçu oluşacaktır. Yargıtay da bu hususta aynı görüşte olup; Yargıtay 9.C.D.'nin 2013/11016 Esas, 2014/9782 karar sayılı ilamı, Yargıtay 9.C.D.'nin 2013/11336 Esas, 2014/9711 Karar sayılı ilamı, Yargıtay 8. C.D.'nin 2006/10550 Esas, 2008/1364 Karar sayılı ilamı gibi birçok ilamında bu konuyu belirtmiştir.

3.5.3. Esarete Tabi Kılmak

Esarete tabi kılmak, bir kimsenin esir durumuna düşürülmesi, tutsak muamelesine tabi tutulması, köleliğe maruz bırakılması, boyunduruk altına alınması anlamlarına gelmektedir (Manav, 2010:251; Koca, 2003:158) Bir kimsede mülkiyet

²⁵ “Tetikik olunan dosya münderecatına göre, Nizip İlçesinden getirilen mağdurenin sanıklar tarafından evlerinde zorla barındırılıp ve “konsomatris” olarak cebir, şiddet ve tehdit kullanarak çalıştırmaları biçimindeki eylemlerinin 5237 sayılı TCK.nun 80. maddesinde tanımlanan İnsan Ticareti suçunu oluşturduğu anlaşılma, mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmediğinden oybirliğiyle onanmasına...”

gibi bir hak iddia edilerek, köle gibi hizmet edip emirleri yerine getirmesi anlaşılmaktadır (Reisoğlu, 2001:114).

Esarete tabi kılma amacının açığa kavuşması için 7 Eylül 1956 tarihli “Kölelik, Köle Ticareti ve Köleliğe Benzer Kurum ve Uygulamaların Kaldırılmasına Dair Ek Sözleşme”nin 1. maddesi doğrultusunda değerlendirme yapmak doğru olacaktır. Zira Sözleşme metninde “esarete tabi kılmak”;

“(a) Bir kimsenin kendi kişisel hizmetini ya da denetimi altındaki bir kimsenin hizmetini borç güvencesi olarak göstermesine karşılık, makul hizmet bedelinin borcun ödenmesine ayrılmaması ya da hizmetin süresi ve niteliğinin sınırlanıp saptanmasından doğan statü ya da koşul,

(b) Yasa, töre ya da sözleşmeyle başka kimseye ait toprak üzerinde yaşamak ve çalışmak ve bu kimseye ücretli ya da ücretsiz kimi belli hizmetlerde bulunmak zorunda olan ve statüsünü değiştirme özgürlüğü bulunmayan bir toprak kiracısının koşulu ya da statüsü,

(c) Bir kadının geri çevirme hakkı tanınmadan ana babası, vasisi, ailesi ya da başka bir kişi ya da gruba para ya da mal olarak bir ödeme karşılığında evlendirilme sözü verilmesi ya da evlendirilmesi; ya da kocası, ailesi ya da topluluğu tarafından bir kadının bedel karşılığında ya da başka yoldan, bir başkasına aktarılma hakkı; ya da kocasının ölümünde bir kadının miras yoluyla bir başkasına aktarılma zorunda bırakılması,

(d) Çocuğun ana babası ya da bunlardan biri ya da vasisi tarafından, kendisinin ya da emeğinin sömürülmesi amacıyla ücretli ya da ücretsiz olarak başka bir kimseye verilmesi”

şeklinde belirlenmiştir. Bu bağlamda, madde metninde yer alan uygulamalar esarete tabi kılma anlamına gelmektedir (Yenidünya, 2007: 218-219).

3.5.4. Vücut Organlarının Verilmesini Sağlamak

Vücut organlarının verilmesini sağlamak, bir kimsenin organlarının başkasına verilmesini sağlamak anlamında kullanılmaktadır. Organı alınan kişi suçun mağdurudur (Gökcan ve Artuç, 2021:2732).

Kanun metninde organ verilmesinin sağlanmasından bahsedildiğinden, kişinin dokularının temini bu suça vücut vermeyecektir (aynı yönde: Yenidünya, 2007:219).

Yine, insan ticareti suçunun organların verilmesini sağlamak maksadıyla işlenmesi durumunda, bu amaca yönelik amaç ve araç hareketlerin yapılması durumunda suç tamamlanmakta, ayrıca mağdurdan elde edilen organların satışının söz konusu olduğu hallerde insan ticareti suçunun yanında organ ve doku ticareti suçu da oluşmaktadır.

3.6. Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuka aykırılık, belirli bir normda yer alan emir ya da yasaklara uyan hareketin yapılması kuralı olarak tanımlanmakta olup, kusurluluktan farklı bir kavramdır (Demirbaş, 2009:247). Suçun oluşabilmesi için, diğer unsurlarla birlikte failce yapılan eylemin herhangi bir hukuka uygunluk nedeni içinde bulunmaması gerekmektedir. Bir eylemin suç teşkil edebilmesi için kanuni tanıma uygun (tipik) olmasının yanı sıra hukuk düzeni ile de çatışması, yani hukuka aykırı olması gerekmektedir (Hafizoğulları ve Özen, 2024:218).

Hukuka uygunluk nedenleri TCK'da hukuka uygun emrin yerine getirilmesi, kanun hükmünün yerine getirilmesi, meşru savunma, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası olarak kabul edilmiştir.

İnsan ticareti suçu irdelendiğinde, failin eyleminde herhangi bir hukuka uygunluk sebebinin bulunamayacağı görülmektedir.

Hukuka uygunluk nedenlerinden olan ilgilinin rızası hususunda TCK'nın 80/2 maddesi "*Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girilen ve suçu oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası geçersizdir.*" demek suretiyle yetişkinler açısından araç hareketlerin icrası ile rızanın elde edilmesi durumunda rızanın geçerli kabul edilmeyeceği, dolayısıyla eylemin hukuka uygun hale dönüşmeyeceği açıkça öngörülmüştür. Örneğin, bir kişinin organlarını verme hususundaki rızası, madde metninde yer alan araç hareketler ile gerçekleşmiş ise (cebir, tehdit gibi), görünüşte elde edilen bu rıza yok kabul edilecektir (Koca, 2003:160). Suçun getiriliş amacı insan onuruna aykırı fiillerin önlenmesi olduğundan, kişinin insan onurunu zedeleyecek türden eylemlere rızasının hukuk düzenince de korunmayacağı açıktır.

Bu konuda Türk Medeni Kanununun 23. maddenin 2. fıkrasında “*Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlaka aykırı olarak sınırlayamaz.*” diyerek temel hakların ve bu hakların temelini oluşturan insan onurunun hiçbir suretle –ilgilinin rızası dahil- sınırlanamadığı aşıkardır.

18 yaşından küçük mağdurlar yönünden ise TCK 80/3 madde uyarınca rıza hiçbir şekilde kabul edilmemiş, fiil hukuka aykırı kabul görmüştür. Bu ihtimalde, yaşı küçüğün velisi ya da vasisi tarafından rızanın verilmesi de durumu değiştirmeyecektir (Artuk ve diğerleri, 2014:2796-2797). Yargıtay 8. C.D.’nin 26.06.2008 tarih ve 2008/4555 Esas, 2008/7998 Karar sayılı ilamı da aynı yöndedir²⁶. Hatta böyle bir durumda, veli ya da vasinin insan ticareti suçuna iştirakten cezalandırılması söz konusu olabilecektir (Tezcan ve diğerleri, 2022:120).

3.7. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

3.7.1. Teşebbüs

Teşebbüs kurumu 5237 sayılı TCK’nın 35. maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre; “*Kişinin işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaması*” durumunda suça teşebbüs söz konusu olmakta ve faile suçun tamamlanmış haline göre daha az ceza verilmektedir.

İnsan ticareti suçu, maddede yer alan araç hareketler ve amaç hareketlerin yapılması ile oluşmaktadır. Daha önce değinildiği üzere, madde metninde yer alan amaçlara ulaşmanın suçun oluşumunda bir etkisi bulunmamaktadır. Suç, araç ve amaç hareketlerin yapılması ile tamamlanmaktadır. Araç hareketlerin gerçekleşmesi amaç hareketler ile eş zamanlı olabileceği gibi önce de olabilir.

Fail kanunda yer alan “*zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak*”

²⁶ "Sanığın ... yaşları 10 ila 14 arasında değişen 8 mağduru, Mardin'in Ömerli ilçesinden alıp İstanbul'a getirdiği, şehrin çeşitli yerlerindeki sokaklarda kağıt mendil ve midye satıcılığı, tartıcılık gibi işlerde zorla çalıştırdığı, çocukların hepsini evinin tek bir odasında insanlık dışı koşullarda barındırdığı; zorla çalıştırmak maksadıyla mağdurların buldukları yerden alınarak İstanbul'a getirilmesi ve barındırılması şeklinde gerçekleşen eyleminin 5237 sayılı TCK'nın 80. maddesinde düzenlenen insan ticareti suçunu oluşturduğu, mağdurların ya da ailelerinin rızalarının bulunmasının anılan maddenin 2. ve 3. fıkraları uyarınca suçun oluşumunu etkilemeyeceği gözetilmeden suçun nitelendirilmesinde yanılığa düşülerek uygulama yeri olmayan 5237 sayılı TCK'nın 117/2. madde ve fıkrası ile uygulama yapılması"

amaçlarıyla “tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek” araç hareketlerini uygulayıp “ülkeye sokma, ülke dışına çıkarma, tedarik etme, kaçırma, bir yerden başka bir yere götürme veya sevk etme ya da barındırma” amaç hareketlerinin icrasına başlayıp gerçekleştirememesi ya da bu amaç hareketlerin icrasına başlayıp elde olmayan nedenlerle tamamlayamamış olması durumunda suça teşebbüs söz konusu olacaktır. Örneğin; failin nakletmek için mağduru araca bindirdiği esnada kolluğun olaya el atması, kaçırılacak mağdurun elde edilip de failin hâkimiyet alanına sokulamamış olması durumlarında eylemin teşebbüs aşamasında kaldığından söz edilecektir. Bu ihtimalde ise fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre teşebbüs hükümleri uyarınca cezalandırılacaktır (Artuk ve diğerleri, 2014:2797).

Teşebbüste icra hareketlerinin ne zaman başladığı konusunda doktrinde birçok teori öne sürülmüştür²⁷. Zira; bunun belirlenmesi hazırlık hareketi ve icra hareketinin ayrımı noktasında önem arz etmektedir. Sonuç olarak bizim de katıldığımız görüşe göre, her somut olayda yargıç tüm teorilerden faydalanarak ve kanunun ruhuna uygun şekilde failde suç işleme iradesinin ortaya çıkıp çıkmadığı, suçla korunan hukuki varlığın tehlikeye düşüp düşmediğini araştıracaktır (Toroslu ve Toroslu, 2023:311; Özocak, 2018:117). İnsan ticareti suçunda, örneğin, failin mağduru barındıracağı yeri araştırması, sevk edeceği güzargahlarda keşif yapması doğrudan doğruya icra hareketlerinin başladığını göstermeyecek olup; bu şekilde yapılan araştırmalar hazırlık hareketi niteliğindedir. Failin bu aşamada suç işleme kararı tam bir kesinlikle ortaya konulamamaktadır (Toroslu ve Toroslu, 2023:307).

İnsan ticareti suçunda araç hareketlerin tamamlanmasından sonra failin amaç hareketlerin icrasına başlamadan amaç hareketleri yapmaktan kendi rızası ile vazgeçmesi durumunda teşebbüs değil, gönüllü vazgeçme söz konusu olacaktır. TCK 36. maddede düzenlenen gönüllü vazgeçme hükümleri gereği de fail ancak tamamladığı ve suç oluşturan eylemleri nedeniyle cezalandırılacaktır. Örneğin, fail cebir ve tehdit araç hareketleri ile suçu işlemeye başlamış ve sonrasında amaç hareketleri gerçekleştirmekten kendi iradesi ile vazgeçmişse yalnızca cebir ve tehditten dolayı sorumlu olacaktır. Gerçekten, TCK 36. madde “Fail, suçun icra

²⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz: Toroslu ve Toroslu, 2023:306 vd.; Özocak, 2018:90 vd.; Demirbaş, 2009:420 vd.; Dönmezer ve Erman, 1997:416 vd.)

hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır.” diyerek gönüllü vazgeçme müessesesini ihdas etmiş ve hukuki sonuçlarını hüküm altına almıştır. İnsan ticareti suçunda da icrai hareketler amaç ve araç hareketler olduğundan, araç hareketlerin tamamlanmasından sonra amaç hareketlerin gerçekleşmesinden fail rızasıyla vazgeçerse gönüllü vazgeçme hükümleri somut olaya uygulanacaktır.

TCK 36. madde uyarınca gönüllü vazgeçmenin uygulanabilmesi için temel şart, failin, icra hareketlerinin bitiş anından önce suçu işlemekten gönüllü olarak vazgeçmesidir (Özocak, 2018:186). Zira, ceza hukukunda hazırlık hareketleri kural olarak cezalandırılmadığından, bu aşamadan vazgeçilmesi durumunda gönüllü vazgeçme hükümleri değil, doğrudan cezasızlık söz konusu olacaktır. Ancak, gönüllü vazgeçmede cezasızlık şartsız olmayıp (Toroslu ve Toroslu, 2023:318) şayet failce yapılan harekette tamam olan kısım ayrıca bir suç oluşturuyorsa o suça ilişkin ceza ile cezalandırılır. Bilindiği üzere, insan ticareti suçu araç ve amaç hareketlerin yapılması ile oluşmaktadır. Fail araç hareketler akabinde asıl hareketlerin icrasından gönüllü vazgeçer ve sonucu engellerse gönüllü vazgeçme müessesesinden faydalanacaktır. Ancak, bu örnekte, Kanunun bağımsız suç olarak öngördüğü araç hareketler nedeniyle (tehdit, cebir gibi) cezalandırılacaktır.

TCK 80/3. maddesinde çocuklara yönelik insan ticareti suçunda araç hareketlerin bulunmaması durumunda da failin suçtan sorumlu olduğu belirtilmiştir. Buna göre, failin mağdur çocuğa yönelik amaç hareketlerini gerçekleştirirken elinde olmayan sebepler ile eylemi tamamlayamaması durumunda teşebbüs söz konusu olacaktır.

Yargıtay 9. C.D.’nin 2012/6075 Esas, 2013/1926 Karar sayılı ilamında²⁸ failin araç hareketleri tamamlayıp amaç hareketleri gerçekleştirilmeden kollukça

²⁸ “Oluşa ve tüm dosya kapsamına göre İstanbul’da yaşamakta olan katılanın bir gazetede yayınlanan elaman ihtiyacına ilişkin ilanı görüp ilgili ajansı aradığı ve yaptığı görüşme sonucu çalışmak üzere İzmir’e gittiği, İzmir ilinde ajans çalışanı M. A. aracılığıyla sanıklarla buluştuğu ve sanık K. S.’ye ait birahane de çalıştırılmak üzere Burdur’a götürüldüğü, sanığa ait birahane de bir gün çalıştıktan sonra burada çalışmak istemediğini bildirmesi üzerine sanıklarca Eskişehir iline getirildiği, geceleyin Eskişehir’de bulunan başka bir eğlence mekanına götürülüp çalıştırılmak üzere bırakılmak istenmiş ise de; bu işyeri çalışanın Jandarmaya haber vermek gerektiğini ve geceleyin böyle bir iş görüşmesinin yapılamayacağını bildirmesi üzerine katılanı bir sonraki günü beklemeden ve rızası

yapılan takip neticesinde yakalanması durumunda suçun teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilmiştir. Karara konu olay incelendiğinde; failin eyleminin teşebbüs aşamasında kalmasına neden olan tipik hareketin bir yerden başka bir yere götürme hareketi olduğu anlaşılmaktadır. Sanıklar, mağduru zorla çalıştırmak maksadıyla, rızası hilafına ve üzerindeki denetim olanaklarından yararlanarak başka bir yere götürmek üzere yola çıkmışlardır. Bu eylem, TCK m. 80'de belirtilen bir yerden başka bir yere götürme tipik hareketinin icrasına başlanıldığını göstermektedir. Ancak mağdurun bıraktığı not üzerine kollukça yapılan müdahale neticesinde sanıkların yakalanması, failin icrasının failin elinde olmayan nedenlerle tamamlanamaması sonucunu doğurmuş ve bu nedenle TCK m. 35 uyarınca insan ticareti suçuna teşebbüs hükümleri uygulanmıştır. Bunun gibi, örneğin, failin mağduru yurtdışına nakletmek için uçağa bindirmesi ancak mağdurun son anda güvenlik tarafından kurtarılması, “ülkeye sokmak veya ülke dışına çıkarmak” hareketinin tamamlanamaması nedeniyle suç teşebbüs aşamasında kalır. Bu yönüyle, suçun icra hareketleri tamamlanamaması durumunda teşebbüs hükümleri uygulanacaktır.

İnsan ticareti suçu neticesi harekete bitişik yani sırf hareket suçudur. Neticesi harekete bitişik suçların özelliği, kanunca yasaklanan hareket yapıldığı anda suçun tamamlanmasıdır. İnsan ticareti suçunda asıl hareketin yapılması ile suç kural olarak tamamlanmaktadır. Neticesi harekete bitişik suçlarda, hareket ancak parçalara bölünebildiği takdirde teşebbüs mümkün olmaktadır (Özocak, 2018:211; Demirbaş,

hilafına neresi olduğunu bildirmedikleri bir yere doğru götürmek üzere yola çıktıkları, katılanın yol üzerindeki bir petrol istasyonunda verilen mola sırasında gizlice ve istasyon çalışanlarının görmesini sağlayacak şekilde "kaçırıldığını ve zorla satılmak istendiğini" belirtir bir notu bıraktığı, istasyon çalışanının bu not üzerine aramış olduğu polis olay yerine gelmesiyle sanıkların yakalandığı, Sanıkların katılanın çalıştırılması karşılığında ajans görevlisi M. A.'a ödediklerini iddia ettikleri bedel tutarındaki zararlarını, katılanı zorla bir yerde çalıştırmak suretiyle gidermek amacıyla oldukları, katılanla İzmir'de buluşup Burdur üzerinden Eskişehir'e kadar geldikleri süreçte katılanın rızasına aykırı bir durum bulunduğu dair yeterli delil elde edilemediği, Eskişehir'deki eğlence mekanında yapılan görüşmeden sonraki aşama itibarıyla; sanıkların katılanı zorla çalıştırmak maksadıyla, üzerindeki işveren konumunun sağladığı denetim olanaklarından yararlanarak rızasını elde edip başka bir yere götürdükleri sırada polisçe yapılan müdahale üzerine eylemlerini tamamlayamadan yakalandıkları, Burdur'dan İzmir'e gidecek olduklarını iddia eden sanıkların Eskişehir'de yakalandıkları mevkii, katılanın istasyon görevlisine bıraktığı not, Eskişehir'de geceleyin yaptıkları iş görüşmesini takip eden günü beklemeden yola çıkmaları ve tüm dosya kapsamına göre, sanıkların katılanın gönüllü olarak kendileri ile birlikte geldiğine ilişkin savunmalarının doğrulanmadığı anlaşılmakla; sübut bulan insan ticaretine teşebbüs suçundan cezalandırılmaları gerekirken suçun tamamlandığı kabul edilip değerlendirmede yanılıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması”

2009:441). İnsan ticareti suçunda da failin hareketinin parçalara bölünebildiği hallerde teşebbüs müessesesi uygulanabilecektir.

İnsan ticareti suçunun amaç hareketlerinden olan “*kaçırma ve barındırma*” fiilleri yukarıda değinildiği üzere mütemadi suç niteliğindedir. Bu nedenle örneğin mağdurun kaçırılıp failin hâkimiyet alanına sokulması anına kadar olan süre içerisinde kolluğun kesintisiz takibi ile failin yakalanılması durumunda suç teşebbüs aşamasında kalacaktır.

İnsan ticareti suçunda etkin pişmanlık hükümleri de öngörülmemiştir. Suç tamamlandıktan sonra failin mağduru serbest bırakması durumunda suç tamamlanmış olmakta, failin pişmanlık göstermesinin indirimden yararlanmasına neden olmayacağı anlaşılmaktadır. Ancak; burada hakim cezanın bireyselleştirilmesi noktasında takdir yetkisini kullanmakta serbesttir. Gerçekten; TCK 62. maddenin ikinci fıkrasında yapılan düzenleme ile belirlenen soyut cezanın olaya ve faile uygun şekilde, hakim daha adil bir ceza öngörebilmesi olanaklı hale getirilmiştir (Gökcan ve Artuç, 2021:2286). Etkin pişmanlık hükümlerinin bulunmadığı insan ticareti suçunda, hakim pişmanlık gösterdiğine kanaat ettiği fail hakkında TCK 62. maddeyi uygulayabilecektir.

İnsan ticareti suçu, netice başlığında ele alındığı üzere doktrinde genellikle tehlike suçu olarak kabul edilmektedir. Zira, suçun tamamlanması için amaçlanan sömürü neticesinin (fuhuş, kölelik, zorla çalıştırma gibi) gerçekleşmesi aranmaz; sadece kanunda sayılan araç ve amaç hareketlerin sömürü maksadıyla gerçekleştirilmesi aranır. Bu vasıflandırma ışığında, suçun hazırlık suçu nev'inden olup olmadığı tartışılmalıdır.

Yetkin hazırlığı, “*Hazırlık, hazırlayanın, gelecekteki bir suça yönelik olarak, bu suça dair pozitif etkide (hedef suçun icrasını olanaklı kılmak, kolaylaştırmak ya da güvence altına almak) bulunan bir hareket gerçekleştirmesidir.*” biçiminde tanımlayarak, hazırlık hareketini failin gelecekte işleyeceği asıl suç ile bağlantı içerisinde işlediğini kabul etmekte (Yetkin, 2024:245); insan ticareti suçunu ise, failin mağdurun sömürülmesi amacıyla araç fiilleri kullanarak hazırlık hareketlerini gerçekleştirilmesi biçiminde ifade etmektedir (Yetkin, 2024:245-246). Ancak çalışmamızın her aşamasında vurgulandığı üzere, suçun kanuni tanımında yer alan sömürü yöntemleri bir hedef suç niteliğinde değildir. Failin mağduru sömürme amacıyla icrai hareketlerini gerçekleştirmesi gerekmektedir. Suçun tipikliğinde yer

alan araç ya da asıl hareketlerin hazırlık hareketi olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Mağdurun iş imkânlarının bulunduğu internette verilen ilan ile kandırılması örneğinde, ilanın mağdura ulaşmadan erişiminin engellenmesi durumunda bunun bir hazırlık hareketi olabileceği tartışılabilir. Bunun ötesinde, suçun oluşumu için şart olan hareketlere hazırlık hareketi demek mümkün değildir. Genel kabul, dış dünyaya yansımamış hazırlık hareketlerinin cezalandırılmayacağına yöneliktir. İstisnai olarak, kanunkoyucu, suçla korunan hukuki değeri dikkate alarak ve suç politikası uyarınca, teşebbüs evresinde kalmış bazı suçları tamamlanmış suç gibi cezalandırma yoluna gitmektedir. Bu istisnai suçlar teşebbüs (kalkışma) suçları olup, TCK 227/1 maddesi buna örnek bir düzenlemedir (Atalay, 2013:72; Demirbaş, 2009:420). İnsan ticareti suçu, teşebbüs suçu olmadığı gibi, maddi unsur içerisinde yer alan araç ve asıl hareketler de hazırlık hareketi niteliğinde değildir. TCK 80. maddede belirtilen araç ya da asıl hareketler, başka bir suça (sömürü) yönelik hazırlık hareketi olarak değil, bizzat insan ticareti suçunun icra hareketleri olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle, insan ticareti suçu, genel anlamda hazırlık suçları nev'inden değildir. Bu noktada, ifade edilmelidir ki; eğer suç hazırlık suçu olarak kabul edilirse, icra hareketlerine başlama anı belirsizleşeceği için teşebbüs hükümlerinin uygulanması hususunda da karışıklık ortaya çıkabilecektir. *Yetkin* burada kanaatimizce, hazırlık suçu-hedef suç ayrımı ile insan ticareti suçunun fuhuş suçu ile ilişkisi yönünden, insan ticareti suçunu fuhuş suçunun hazırlığı niteliğinde öngörmüştür.

3.7.2. İştirak

İnsan ticareti suçu, amaç ve araç hareketlerden oluşmakla hem bağlı hareketli hem de seçimlik hareketli suçtur. Bu kapsamda, faillerden birinin araç hareketi, diğerinin amaç hareketi gerçekleştirilmesi durumunda ya da her failin ayrı ayrı amaç veya araç hareketleri gerçekleştirilmesi durumunda iştirak iradesinin varlığı kabul edilmekte ve her bir fail suçtan sorumlu olmaktadır (Tezcan ve diğerleri, 2022:132; Yenidünya, 2007:224-225; Bayraktar ve diğerleri, 2016:230). Ancak, iştirak iradesi, Ceza hukukunun temel ilkeleri gereği kesinlikle bir karine (varsayım) gibi kabul edilemez. Failin suça iştirak konusundaki manevi iradesinin varlığı, somut olaydaki tüm deliller, iletişim kayıtları ve dış dünyaya yansıyan hareketler üzerinden şüpheden sanık yararlanır ilkesine uygun bir şekilde, tereddüde mahal vermeyecek

biçimde ispatlanmak zorundadır. Bu iradenin varlığı, hareketin zorunlu sonucu olarak varsayılmaz; aksine, her somut olayda ayrı ayrı araştırılır ve ortaya konulur.

İnsan ticareti suçu seçimlik hareketli olması dolayısıyla failin birden fazla seçimlik hareketi gerçekleştirilmesi durumunda tek suç oluşmaktadır. Ancak böyle bir olayda TCK 61. madde uyarınca hâkim tarafından alt sınırdan uzaklaşarak ceza tayin edilmesi doğru olacaktır.

Kaçırmak ve barındırmak şeklinde amaç hareketler ile gerçekleştirilen insan ticareti suçunun kesintisiz suç olduğu, bu nedenle kesinti gerçekleşene kadar azmettirme hariç bu suça iştirakin her safhada mümkün olduğunu söylemek doğru olacaktır (Yılmaz, 2017:914).

İnsan ticareti suçu işlendikten sonra suçtan istifade edecek kişi baştan itibaren bu suçun işleneceğinden haberdar ise, durumuna göre azmettiren yahut yardım eden sıfatıyla sorumlu olacak, aksi durumda suç tamamlandıktan sonra öğrenmesi durumunda insan ticareti suçundan değil, eylemine göre kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma, yaralama, cinsel saldırı, iş ve çalışma özgürlüğünü ihlal, fuhşa aracılık gibi suçlardan sorumlu olacaktır (Yenidünya, 2009:123-124).

3.7.3. İçtima

Ceza hukukunda “*kaç adet fiil varsa o kadar suç, kaç adet suç varsa o kadar ceza vardır*” biçiminde tezahür gören gerçek içtima kuralı, suçların içtimaı ise istisna olarak kabul edilmektedir (Hakeri, 2023:572).

İnsan ticareti suçu yapısı gereği amaç ve araç hareketlerin birleşiminden oluştuğundan bileşik suçtur. Bu nedenle fail insan ticareti suçunu tamamladığında, eylemi gerçekleştirirken kullandığı araç hareketler nedeniyle (örneğin, cebir, tehdit) ayrıca cezalandırılmayacaktır. Zira; bu araç hareketler suçun oluşumu için gerekli unsurlar olup, suçların çokluğu, tüketen-tüketilen norm ilişkisinin görünüm biçimi olan görünüşte içtima sonucudur (Yılmaz, 2017:915 vd).

İnsan ticareti suçu, maddede öngörülen araç ve asıl hareketlerin seçimlik olarak öngörüldüğü bir suç tipidir. Yine suçun unsuru olan araç hareketlerden bazıları (örneğin, cebir, şiddet, tehdit gibi) kanunda bağımsız suç olarak düzenlenmiş ise de; TCK 42. madde uyarınca fail sadece insan ticareti suçundan cezalandırılacaktır.

İnsan ticareti suçu işlenirken araç hareketlerden cebir ve şiddet kullanılmış ve bu fiil ile mağdur TCK 86. maddesinde tanımlı bulunan nitelikte yaralanmış ise, ayrıca kasten yaralama suçundan cezalandırılmayacaktır. Ancak, yaralamanın boyutu TCK 87. maddede tanımlanan nitelikte ise fail ayrıca yaralamadan da sorumlu olacaktır. (Manav, 2010:259; Kurt, 2016:224; Kocasakal, 2003:73; Yenidünya 2007:193; Özbek ve diğerleri, 2022:106). Bu sonuç, cebir ve şiddetin TCK 80. maddenin araç fiili olarak düzenlenmiş olmasına rağmen, bu fiillerin, Kanunda bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenen ve nitelikli sonuçlar doğuran (Örneğin TCK m. 87'deki) yaralama suçunun maddi unsurlarını gerçekleştirmesi halinde, 'tüketen-tüketilen suç' ilişkisinin (görünüşte içtima) dışına çıkması ve iki ayrı suçun oluşması ilkesine dayanmaktadır. Böyle bir durumda fail gerçek içtima kurallarına göre sorumlu tutulur.

Gerçek içtimanın istisnası TCK 42, 43 ve 44. maddede düzenlenmiştir. Failin hareketi sonucu oluşan netice, birden fazla hareket sonucu oluşabileceği gibi, bir tek hareket birden fazla netice veya suçu da oluşturabilir. Fiil ile suç arasındaki ilişki; bir fiilin bir ihlale sebep olması, bir fiilin birden çok ihlale sebep olması, birden çok fiilin bir ihlal doğurması, birden çok fiilin birden fazla ihlale neden olması şeklinde dört ihtimaldir (Dönmezer ve Erman, 1997:373).

Suçların içtimaı hususunda, fiilden ne anlaşılması gerektiği hususunda hareket ya da netice şeklinde farklı görüşler bulunsa da; kanun sistematigi ve Yargıtay uygulamaları ışığında içtimada fiil kavramından anlaşılması gerekenin hareket olduğudur. Hareketin tekliği de, hukuksal anlamda teklik olup; doğal anlamda hareketler birden çok olsa bile suçun maddi unsurunu oluşturan birden çok hareket bir bütün oluşturuyor ise tek hareket kabul edilmektedir (Yılmaz, 2020:916, 934, 936).

Suçların içtimama dair düzenlemeler, oluşan suçlar açısından ayrı ayrı cezalandırmamayı, tek suçtan cezanın ağırlaştırılarak verilmesini veya işlenen suçlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan ceza verilmesini doğurur. (Yılmaz, 2017:915). İnsan ticareti suçu, araç ve amaç hareketlerin bileşiminden oluştuğundan, doğal anlamda birden fazla hareket olsa bile tek fiil olarak kabul edilecektir.

TCK 44. maddede "*İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.*" şeklinde düzenlenen fikri içtima, Dönmezer'in ayrımında ikinci

ihtimale denk gelmektedir. Örneğin, insan ticareti suçu kaçırmak suretiyle işlenmesi durumunda fail ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan cezalandırılmayacaktır. Zira; tek fiil ile hem insan ticareti suçu hem de kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu oluşmuştur. Bu örnekte fail, fikri içtima kuralları uyarınca en ağır ceza olan insan ticareti suçundan sorumlu olacaktır.

İnsan ticareti suçu “barındırma” seçimlik hareketi ile gerçekleştirilirken mağdurun çok zor yaşam koşullarına tabi tutulması durumunda ayrıca TCK’nın 96. maddesinde tanımlı “eziyet” suçu oluşmakta ise de eylem tek olduğundan farklı neviden farklı içtima kuralı uyarınca faile sadece insan ticareti suçundan ceza verilecektir (Yılmaz, 2017:944; Bayraktar ve diğerleri, 2016:227; Parlar, 2010:1267). Buna karşılık, örneğin fuhuş için temin edilen mağdurun sonrasında bir yere hapsedilerek çok kötü muameleye maruz bırakılması, zincirlenmesi, yemek verilmemesi, dövülmesi, üzerinde sigara söndürülmesi durumunda fail insan ticareti suçunun yanı sıra, kasten yaralama, eziyet gibi suçlardan da cezalandırılmalıdır (Yenidünya, 2007:227). Zira; mağdur üzerinde uygulanan araç fiilin, mağdurun direncini kırmaya yönelik olması esastır (Yılmaz, 2017:944). Bu örnekte, failin direnci uygun ölçüde kırıldıktan sonra eziyet niteliğinde fiiller uygulanmıştır.

İçtima konusu ile ilgili Yargıtay 4. C.D.’nin 26.05.2022 tarih ve 2021/41598 Esas, 2022/13312 Karar sayılı ilamında, insan ticareti suçunun oluşması için araç ve asıl hareketlerin bir arada bulunması gerektiği, fuhşa aracılık etme ve insan ticareti suçlarının birbirinden bağımsız olduğu, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun ise insan ticareti suçunun unsuru olduğunu vurgulamıştır.

Antalya 3. Ağır Ceza Mahkemesi’nin 2009/276 Esas, 2010/656 Karar sayılı ilamı ile verilen karar hakkında Yargıtay 9. Ceza Dairesi’nin 2021/27626 Esas, 2022/1319 Karar sayılı ilamında fuhuş ve insan ticareti suçunun ayrı suç olduğu, failin iki suçtan cezalandırılması gerektiği kabul edilmiştir²⁹.

²⁹ “Dosyadaki onaylı pasaport ve diğer kimlik bilgilerine göre Moldova’da doğan ve Rusya uyruklu olan mağdure V.C.V. kızı, V.’dan olma, ... doğumlu olduğu, suç tarihleri itibari ile 18 yaşından büyük olup, ülkesinde hukuk okuduğu ancak çalışmadığı, Türkiye’de fuhuş işinden çok para kazanıldığını arkadaşlarından duyduğu anlaşılmaktadır.

Mağdurenin mahkememizce samimi görülen anlatımı dikkate alındığında; İ. isimli bir bayan ile tanıştığı, onu birlikte yaşadığı kişinin sanık Ş. Ö. olduğu, Türkiye’ye çok bayan gönderdiklerini, çok para kazandıklarını söyleyerek onu Türkiye’ye gelip fuhuş yapması konusunda ikna ettiği, İ.’nin biletini de alarak onu Antalya’ya gönderdiği, Antalya havalimanından Ş. ve oğlu O.C.’in karşıladıkları, onların yanında 30 gün kadar kalıp, para karşılığında erkeklere tedarik ettikleri, daha

Yargıtay kararındaki temel ölçüt, bir eylemin fuhşa aracılık düzeyinde kalıp insan ticareti boyutuna ulaşmaması için, failerin mağdura yönelik TCK 80. maddede sayılan araç fiilleri (özellikle cebir, tehdit ve baskı) kullanmamış olması ve

sonra Ş.'in mağdureyi G. Ş. isimli kadının yanına gönderdiği, bir süre de G.Ş. ve birlikte yaşadığı Ö. Ş.'in buldukları müşteriler ile cinsel ilişkiye girdiği, 2 ay daha vizesini uzattıkları, bir süre daha fuhuş yaptıkları, vizesi bitince ülkesine dönerek 8 ay fuhuş yapmadığı,

Türkiye'ye tekrar gelerek tanık olarak dinlenen Ü. Y.'in yanında kaldığı, onunla arkadaş olduğu, tekrar G. Ş. ve Ö. Ş.'in yanına götürdükleri, bu şekilde fuhuş yaptırmaya devam ettikleri, otellere ve evlere kendisini Ş. D.'in götürdüğü, her ilişki başına mağdureye 100 TL para verdikleri,

Bilahare G. ve birlikte Yaşadığı Ö. Ş. ile çalışmayıp ülkesine geri dönmek istediğini bildirdiğinde Ö. Ş.'in mağdureye bağırıp çağırıp tehdit ettiği; onu korkuttuğu, evin bir odasına götürerek odaya kilitletiği, bu oda da mağdureye hitaben yüksek sesle "Diyelim ki kaçtın, polislerin içinde benim adamlarım var seni bulursa bize geri teslim ederler" diyerek tehdit ve baskılarını devam ettirdiği, sesini aşırı derecede yükselten sanık Ö. Ş.'in yumrukları ile mağdureyi döverek yaraladığı, tekrar çalışmak istemediğini söyleyerek bu arada buldukları müşterilere de gitmeyince onu tekrar tekme tokat dövüp boğazına da bir bıçak dayayarak "Seni öldürürüm, benim istediklerimi yapacaksın, müşteri ile gideceksin" diyerek onu zorla çalıştırmaya devam ettiği,

04.04.2009 cumartesi günü çalışmak istemediğini buralardan kurtulup ülkesine gitmek istediğini söylediğinde, kabul etmedikleri, bunun üzerine mağdurenin tuvalete gidiyorum diyerek şahısların elinden kaçıp arkadaşı Ü. Y.'i telefon ile arayıp onun evine gittiği ve polisleri arayarak söz konusu evde mahkeme kararı ile yapılan operasyonda sanıkların yakalandığı, mağdurenin zorla elinden aldıkları eşyalarını ve pasaportunu polisin evde ele geçirip mağdureye teslim ettiği, hatta pasaportun TV sehpasının altında gizlenmiş vaziyette bulunduğu,

Sanık Ö. Ş.'in tüm bu davranışlarının kül halinde TCK'nın 80/1 maddesinde yaptırma bağlanan "fuhuş yaptırmak amacı ile insan ticareti" suçunu oluşturduğu sonuç ve vicdani kanaatine varılmıştır. Sanık suçlamayı kabul etmemiş ise de; mağdurenin samimi ifade ve canlı teşhisi, olay yakalama tutanağı içeriği, tanık Ü. Y.'in aşamalardaki ifadesi, olayla ilgili raporlar, tutanaklar, belgeler karşısında bu savunmasına değer verilmemiştir.

2-Sanıklar Ş. D., O. Ö., Ş. Ö. ve G. Ş.'in üzerlerine yükletilen;

A-İnsan ticareti suçu ile ilgili olarak; Yukarıda açıklandığı üzere bu sanıkların yabancı uyruklu mağdure V. C.'in ülkemize para kazanmak amacı ile gelmesi ve havalimanında sanık O. Ö.'in karşılayarak babası Ş. Ö. ile birlikte yaklaşık 30 gün buldukları erkek müşteriler ile para karşılığı cinsel ilişkide bulunmalarına aracılık etmiş olmaları sabit olup, mağdurenin çaresizliğinden yararlandıkları gibi onun ülkesinden Türkiye'ye başka bir işte çalıştırma bahanesi ile kandırıp getirtmedikleri, mağdurenin 18 yaşından büyük oluşu ve kendi rızası ile fuhuş yapmış olması nedeni ile çalışmaması halinde ona yönelik tehdit, baskı, cebir şiddet uygulamamış olmaları karşısında, fuhuş aracılık suçu oluşmuş ise de; bu tür davranışları insan ticareti boyutuna ulaşmamıştır.

Aynı şekilde sanık Ş. D. ve G. Ş.'in de eylemleri insan ticareti boyutuna ulaşmamıştır.

B-Fuhuşa aracılık, yer temin etme suçu ile ilgili olarak;

Tüm bu sanıkların mağdure V. C.'in erkekler ile para karşılığı cinsel ilişkide bulunma suçuna aracılık ettikleri, mağdurenin ifadesi ve sanıkların kaçamaklı savunmalarından anlaşılmıştır.

3-Sanıklar O. Ö. ve Ş. Ö.'in mağdure A. C.'ya yönelik fuhuşa aracılık suçları ile ilgili olarak;

Bu mağdurenin beyan ve teşhisi mahkememizce samimi görülmüş ve her iki sanığın bu mağdureye yönelik fuhuşa aracılık suçunu işledikleri mahkeme heyetimizce sabit görülmüştür." şeklindeki kararı Yargıtay 9. C.D'nin 2012/11070 Esas, 2013/4961 Karar sayılı ilamı ile "1- Sanık O. Ö. hakkında kurulan hükümlere yönelik temyiz incelemesinde;

... hükümlerin onanmasına,

2- Sanık Ö. Ş. hakkında kurulan hükme yönelik temyize gelince;

Sanık ve müdafinin temyiz itirazlarının reddine, ancak;

Fuhuş suçunun, insan ticareti suçunun unsuru olmaması nedeniyle her iki suçtan da hüküm kurulması gerektiği gözetilmeden, insan ticaretinin bileşik suç olduğu kabul edilerek tek suçtan hüküm kurulması,

Kanuna aykırı, Cumhuriyet savcısının temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmüş olduğundan, hükmün bu sebepten dolayı bozulmasına, 01.04.2013 tarihinde oybirliğiyle karar verildi..."

mağdurun iradesini sakatlayıcı bir sömürü sistemi kurmamış olmaları gerekmektedir. Araç fiillerin yokluğu, fiili fuhşa aracılık düzeyinde bırakır.

İnsan ticareti suçunun oluşması için araç hareketler ile amaç hareketlerin tamamlanması gerekmele birlikte “*zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak*” şeklindeki amaçların gerçekleşmesi aranmamaktadır. Bahsi geçen amaçların somut olayda ayrıca gerçekleşmesi halinde TCK’da bağımsız suç olarak tanımlanan hallerde failin bu gerçekleşen amaçlardan dolayı da cezalandırılması gerekmektedir (Yılmaz, 2017:954). Örneğin, fuhuş yaptırmak ya da organ ticareti yapılması halinde hem insan ticareti suçu hem de gerçekleşen amaç ayrıca suç olduğundan failin o suçtan da cezalandırılması söz konusu olacaktır.

İnsan ticareti suçunun unsuru niteliğinde bulunmayan hareketler ile suçun işlenmesi durumunda gerçek ıçtima kuralları uygulanacaktır. Örneğin, organ ve doku satışı, cinsel saldırı gibi suçlar insan ticareti suçunun unsuru değildir. Örneğin, fail, organların verilmesinin sağlanması adına insan ticareti suçunu işlemesi akabinde, mağdurdan aldığı organları başka birine satması durumunda iki suçtan da cezalandırılacaktır.

Bu konu hakkında Yargıtay 9. Ceza Dairesi’nin 2021/27626 Esas, 2022/1319 Karar sayılı ilamında fuhuş maksadıyla insan ticareti suçu işlenip mağdurun cinsel ilişkiye girmesi sağlandığında, fuhuş, insan ticareti ve nitelikli cinsel saldırı suçlarının oluştuğu, ancak fikri ıçtima kuralı uyarınca en ağır ceza olan nitelikli cinsel saldırıdan sanıkların cezalandırılması gerektiği, insan ticareti ve fuhuş suçlarından hüküm kurulmasına yer olmadığına karar verilmesi gerektiği vurgulanarak kendi içinde, diğer kararlarına ve kanaatimize aykırı şekilde hüküm kurmuştur.

İnsan ticareti suçunda zincirleme suç hükümlerinin uygulanacağını savunan yazarlar olmasına karşın (Tezcan ve diğerleri, 2022:130), yerleşik Yargıtay uygulamalarında ve doktrindeki çoğu görüşe göre insan ticareti suçunun mağdur sayısınınca oluşacağı böylece zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağıdır³⁰.

³⁰ “Yargıtay 9. C.D’nin 2012/3443 Esas, 2012/11356 Karar sayılı ilamı, “Sanıklar hakkında insan ticareti ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarından kurulan beraat hükmü ile sanıklar R. C. ve

İnsan ticareti suçu ile fuhuş suçu arasında içtima ilişkisinde, yetişkinler ve çocuklar şeklinde ikili inceleme yapmak gerekmektedir.

M. G. hakkında mağdure S. Z.'ya, sanık D. M. hakkında ise mağdure A. L.'e yönelik fuhuş suçundan kurulan mahkumiyet hükümlerine ilişkin temyizlere gelince;

a) Oluş ve tüm dosya kapsamına göre, yabancı uyruklu mağdurelerin pasaportlarını zorla alıp yerleştirildikleri yerlerden dışarı çıkmalarına engel olup, cebir ve tehdit kullanmak suretiyle fuhuşa yönelen sanıkların kanıtlanan eylemlerinin şüpheden uzak şekilde belirlenen mağdur sayısına insan ticareti suçunu oluşturduğu gözetilerek, sanıklar M. T., R. C. ve M. G.'un; mağdureler A.L., S. K. ve R. A.'ya, sanık D. M.'nin ise mağdureler S. K, R A'ya yönelik eylemleri nedeniyle mağdur sayısına insan ticareti suçundan ayrı ayrı mahkumiyetleri yerine yazılı şekilde hüküm kurulması" şeklindedir. Yine, Bakırköy 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2004/377 Esas, 2010/310 Karar sayılı ilamında "Kolluk güçlerince tutulan 28.08.2004 tarihli ihbar tutanağına göre; jandarmayı arayan bir erkek şahsın Silivri İlçesi faaliyet gösteren K. Otelde H.G. adlı otel işleticisinin otelin 504 nolu odasında kaldığı, bu odada ekstazy ve diğer uyuşturucu haplarının bulunduğu, bu hapları otelde çalışan yabancı kadınlara sattığı, onları bağımlı hale getirip fuhuş maksatlı otelde çalıştırdığı, otelin 413 ve 414 nolu odalarında H.'in kardeşinin kaldığı, yabancı kadınları dışarıdan temin ederek kandırarak otele getirip abisine teslim ettiği, otelin 201 nolu odasında R.K. isimli şahsın kaldığı, bu şahsın insan kaçakçılığı ve kadın ticareti ile iştigal ettiği, otelde çalışan E., Ö. ve C. isimli şahısların da organize olarak fuhuş yaptıkları ihbar edildiği tespit edilmiştir.

29.08.2004 günlü arama tutanağına göre; ihbara konu K. Otele gelindiği, otelde yapılan aramada 301 nolu odada Y.L. Ukrayna uyruklu 21 yaşından küçük bir bayanın U.E.'in isimli bir şahısla birlikte olduğu, 304 nolu odada R.N. Ukrayna uyruklu 21 yaşından küçük bayanın N.A.'la birlikte olduğu, 305 nolu odada G.A. Moldavya uyruklu bayanın H.M.D. ile birlikte olduğu, 313 numaralı odada I.O. isimli şahsın E.Y.'la, K.O. isimli şahsın A.Y. ile M.S.'nin M.S. ile 318 nolu odada M. E'nin S.S. ile birlikte olduğu, aynı odada ikiz yatak altında poşet içerisinde haplar bulunduğu, 317 nolu odada S.T.'nin A.Ü. ile birlikte olduğu tespit edilmiştir.

Jandarma ekiplerince 31.08.2004 tarihli telefon inceleme tutanağı tanzim edilmiştir.

Otele ait konaklama defteri kayıtları celp edilmiş dosyaya konulmuştur.

İncelenen dosya kapsamı, iddia, savunma, müşteki beyanları, otel kayıtları, yakalama ve inceleme tutanakları, el koyma tutanakları ile dosya içerisinde bulunan tüm bilgi ve belgeler kapsamından; sanıklardan H.'in Silivri İlçesinde faaliyet gösteren K. Otelinin işletmeciliğini yaptığı, sanık M.A.G.'nun bu sanığın kardeşi, sanıklardan Ç'in resepsiyon görevlisi, sanık A.Z.'ün de yabancı uyruklu olan müşteki ve mağdureleri uçak biletlerini göndermek suretiyle ülkemize çalıştırmak bahanesiyle getirdikleri ve otelde para karşılığında zorla ve mağdurelerin içerisinde bulunduğu çaresizlikten yararlanmak suretiyle baskı ve tehdit ile erkeklere pazarladıkları ve yapılan ihbar üzerine jandarma ekipleri tarafından çok sayıda yabancı uyruklu mağdurelerin başka erkeklerle suça konu otelde seks yaparken yakalandıkları, böylece sanıkların üzerlerine atılı fuhuş amacıyla kadın ticareti yapmak suçunu işledikleri kanaatine varılmıştır.

Sanıklara atılı suçun suç tarihinde yürürlükte bulunan 765 sayılı TCK'nın 201/1-b,1-2 maddesi kapsamında kaldığı, bu maddenin alt sınırdan tatbik edilmesi halinde 5 yıl hapis cezası ve para cezası ile cezalandırılmalarının gerektiği, suç tarihinden sonra yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nın 80.maddesinin 1.fıkrasının alt sınırdan tatbiki halinde 8 yıl hapis cezası ile cezalandırılmalarının gerektiği, bu haliyle 765 sayılı TCK'nın sanıklar lehine olduğu kanaatine varılmış ve bu yönde uygulama yapılmıştır.

Her ne kadar sanıklar E.Ç., C.Ü ve R.K. hakkında atılı suçtan kamu davası açılmış ise de; sanıkların atılı suçu işlediklerine dair mahkumiyetlerine yeter kesin ve inandırıcı delil bulunmaması nedeniyle bu üç sanığın CMK'nın 223/2-e maddesi gereğince delil yetersizliğinden ayrı ayrı beraatlerine dair hüküm kurulmuştur." şeklinde verilen kararın Yargıtay 8.C.D'nin 2012/28962 Esas, 2013/1856 Karar sayılı ilamı ile " Sanıklar H.G., M.A.G. ve Ç.A hakkında kurulan hükümlere yönelik temyiz incelemesine gelince; insan ticareti suçunun mağdur sayısına oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde tek suçtan hüküm kurulması aleyhe temyiz bulunmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.

Yapılan yargılamaya, dosya içeriğine, toplanıp karar yerinde gösterilen ve değerlendirilen delillere, oluşturma ve mahkemenin soruşturma sonucunda oluşan inanç ve suçu oluşumuna ve niteliğine uygun kabul ve uygulamasına, hukuka uygun, yasal ve yeterli olarak açıklanan gerekçeye göre, sanık H.G. müdafii ile sanıklar M.A.G. ve Ç. A.'un suçun sabit olmadığına yönelik yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle hükümlerin onanmasına, 18.01.2013 gününde oybirliğiyle karar verildi..."

Yetişkinler noktasında insan ticareti suçu ile fuhuş suçu arasındaki fark araç hareketlerin eylemde var olup olmadığıdır (Atalay, 2013:20; Artuk ve diğerleri, 2014:2777). Fuhşa teşvik edilmesi, fuhşun yolunun kolaylaştırılması ve fuhşa aracılık edilmesi insan ticareti suçunun maddi unsurları arasında yer almadığından TCK 227/2. maddesi açısından herhangi bir karışıklık bulunmamaktadır. Ancak TCK 227. maddenin 4. ve 5. fıkralarında yer alan “*cebir veya tehdit kullanarak, hile ile ya da çaresizliğinden yararlanarak, nüfuz kötüye kullanılmak*” suretiyle fuhuş suçunun işlenmesi durumunda hem fuhuş suçunun nitelikli hali gerçekleşmiş olacak hem de amaç hareketlerin de mevcut olması durumunda insan ticareti suçu oluşacaktır. Zira; her iki suçun unsurları da örtüşecektir. Bu durumda fikri içtima hükümlerinin uygulanması doğru olacağını belirten görüşler mevcuttur (Artuk ve diğerleri, 2014:2778, Yenidünya, 2007:67). Ancak; böyle bir durumda içtima konusunda, hem insan ticareti suçundan hem fuhuş suçundan ayrı ceza verilmesi gerekmektedir. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 06/10/2022 tarih ve 2021/417 Esas, 2022/618 Karar sayılı ilamında da “*insan ticareti ve fuhşa aracılık etme suçları birbirinden bağımsız olduğundan, fuhuş yaptırmak maksatlı insan ticareti suçunda, insan ticareti suçunun unsurunu oluşturan araç fiiller ile fuhuş halini teşkil eden fiillerin bulunup bulunmadığı her suç açısından ayrı ayrı değerlendirilecektir.*” şeklinde kabulü ile bu konuya açıklık getirmiştir.

İnsan ticareti suçunun oluşması için, maddi unsur içinde yer alan araç ve asıl hareketlerin her ikisinin de gerçekleşmesi gerekmektedir. Fuhuş suçu ile araç hareketler yönünden benzerlik bulursa da; asıl hareketler yönünden farklılık olduğundan tam örtüşme söz konusu değildir (Yılmaz, 2017:962). Bu nedenle, aynı fiil bulunmadığından birden fazla suçun oluşup oluşmadığı, yani fikri içtimanın gündeme gelip gelmediği tartışması yapmak kanımızca doğru değildir. Netice olarak; failin mağduru fuhuş maksadıyla, cebir, tehdit kullanarak, hile ile veya çaresizliğinden yararlanarak barındırmış, tedarik etmiş ve yine bu araç hareketlere başvurarak mağdurun fuhuş yapmasını sağlamış ise, hem fuhuş suçundan hem de insan ticareti suçundan sorumlu olacaktır (Yılmaz, 2017:962). Yetkin, bu konuda hazırlık suçu-hedef suç kapsamında farklı bir perspektiften değerlendirme yapmış, insan ticareti suçunu fuhuş suçunun hazırlık suçu olarak öngörüp, suçlar arasındaki zımni talilik ilişkisi uyarınca, hedef suç olan fuhuş suçundan ceza vermek gerektiğini ifade etmiştir (Yetkin, 2024:515). Bu karışıklık ve tartışmaların önlenmesi adına

TCK 227. maddenin 4. fıkrasının kaldırılması gerektiği savunulmuştur (Jahic ve Karan, 2006:110).

Konu ile ilgili Alanya 1. Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan yargılama sonucunda mahkemece insan ticareti suçundan beraat, fuhuş suçundan mahkûmiyet kararının temyiz incelemesi neticesinde karar bozulmuş, akabinde Mahkeme 10/06/2021 tarih ve 2019/436 Esas, 2021/140 sayılı Kararı³¹ ile sanıkların, mağdurların ülkelerinde yaşadıkları maddi sıkıntılardan haberdar bir şekilde, mağdurelere Türkiye'de bakıcılık ve benzeri işler yaparak para kazanabileceklerini, bu konuda kendilerine yardımcı olabileceğini söyleyerek kandırmak sureti ile

³¹ “Sanıklar hakkında bozma öncesi yapılan yargılama sonucunda; Sanıklar İ. K., L. D. G., Ö. G.'in insan ticareti suçundan CMK 223/2-e maddesi gereğince sanıkların ayrı ayrı beraatlerine ve aynı sanıkların her iki mağdura karşı TCK'nın 227/2. maddesi kapsamında fuhuş suçunu işlemesi nedeniyle cezalandırılmalarına karar verilmiştir.

Mahkememiz kararının Cumhuriyet Savcısı tarafından sanıklar aleyhine ve sanıklar müdafileri tarafından sanıklar lehine temyiz yoluna başvurulmuş, temyiz incelemesinde Yargıtay 18. Ceza Dairesi 2019/8457, Esas- 2019/14791 Karar sayılı kararı ile “...Mağdurların soruşturma aşamasında tespit edilen birbiri ile tutarlı anlatımları, toplanan deliller, dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde, sanık L.'nin üzerine atılı insan ticareti suçundan mahkûmiyeti yerine yazılı şekilde beraat kararı verilmesi ve sanıklar Ö., İ., L. hakkında fuhuş suçundan TCK'nın 227/4. maddesinin uygulanmaması, Sanıklar Ö. G. ve İ. K.'in tutuklulukta ve gözaltında kaldığı süre ile sanık L. D. G.'in gözaltında kaldığı sürenin TCK'nın 63. maddesi gereğince hapis cezasından mahsup edilmemesi...” gerekçeleri ile ilgili yönlerden bozulmuştur.

Mahkememizce yapılan yargılama neticesinde usul ve yasaya uygun Yargıtay 18. Ceza Dairesi'nin 17/10/2019 tarih 2019/8457 Esas 2019/14791 Karar sayılı bozma ilamına uyulmasına karar verilmiştir. Mahkememizce uyulmasına karar verilen bozma ilamında belirtildiği gibi mağdurların aşamalarda birbirine uyumlu ve istikrarlı anlatımları tüm dosya kapsamındaki delillere göre;

Sanık L. D. G.'in kendisi gibi Romanya ülkesi vatandaşı olan, mağdureler A. A. Z. ve A. M. A. R.'nin ülkelerinde yaşadıkları maddi sıkıntılardan haberdar olduğu, sanığın mağdurelere Türkiye'de bakıcılık ve benzeri işler yaparak para kazanabileceklerini, bu konuda kendilerine yardımcı olabileceğini söyleyerek kandırmak sureti ile mağdurelerin Türkiye'ye girmelerini sağladığı, mağdurelerin Türkiye'ye geldikten sonraki aşamada da fikir ve eylem birliği içerisinde hareket eden sanıklar L.D.G., Ö.G. ve İ.K. tarafından baskı altına alınarak pasaportlarına el konulduğu, korkutma yolu ile fuhuşa zorlandıkları, sanık İ.'nin de araçla mağdureleri fuhuş yaptırılacak adreslere götürüp getirmek, müşteri tabir edilen kişilerden paraları tahsil etmek sureti ile asli fail olarak eylemlere iştirak ederek fuhuş yaptırma suçunu işlediği, mağdureleri iş bulma vaadiyle kandırarak Türkiye'ye sokan sanık L.'nin eylemlerinde yasada tarifini bulan insan ticareti ve fuhuş suçuna ilişkin bütün yasal unsurların mevcut olduğu ve atılı suçların mağdur sayısınınca 2 kez sanık tarafından işlendiğinin dosya kapsamında bulunan delillerden anlaşılmış, sanıklar Ö. ve İ. yönünden insan ticareti suçunun yasal unsurlarının yargılamaya konu somut olayda oluşmadığı, ancak bu iki sanığın mağdurelerin çaresizliklerinden yararlanmak, mağdurelere karşı cebir, tehdit ve hile kullanmak suretiyle fuhuş suçunu işlediklerinin somut delillerle sabit olduğu, bahsi geçen suçun mağdure sayısınınca olmak üzere 2'şer kez sanıklar tarafından işlenmiş olduğu dosya kapsamında bulunan bütün delillerden anlaşılmalı, sanık L.D.G.'in mağdurlar A.A.Z. ve A.M.A.R.'ya yönelik insan ticareti suçunu işlediği kanaatine varılmış, suçun konusunun her bir mağdur olduğu kabul edilerek sanık L.D.G.'in insan ticareti suçundan iki kez cezalandırılmasına karar verilmiştir. Tüm sanıklar hakkında, mağdurelerin pasaportlarına el koymak ve korkutmak gibi eylemler yoluyla çaresizliğinden yararlanmak, cebir tehdit kullanmak suretiyle fuhuşa teşvik ettikleri tüm dosya kapsamından anlaşıldığından tüm sanıkların TCK'nın 227/2. ve 227/4. maddelerine göre ve suçun konusunun her bir mağdur olduğu kabul edilerek sanıkların mağdur sayısı olan 2 kez fuhuş suçundan cezalandırılmasına karar verilmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur...”

mağdurelerin Türkiye'ye girmelerini sağlayıp, mağdurelerin Türkiye'ye geldikten sonraki aşamada baskı altına alınarak pasaportlarına el konulup, korkutma yolu ile fuhuşa zorlandıkları olayda hem insan ticareti suçundan hem de fuhuş suçundan verilen mahkûmiyet hükümleri Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 31/12/2024 tarih ve 2021/41160 Esas, 2024/18101 Karar sayılı ilamı ile onanmıştır.

Yine Midyat Ağır Ceza Mahkemesinin 2021/267 Esas 2022/40 sayılı Kararı³² ile sanığın araç hareketler ile mağdurun fuhuşa rızasının alınması akabinde amaç hareketleri gerçekleştirip ayrıca tehdit ve cebir uygulayarak fuhuş yaptırmaları halinde her iki suçun oluştuğunu kabul ederek kurduğu mahkûmiyet hükmü Yargıtay 24/03/2025 tarih 2023/1348 Esas, 2025/5545 Karar sayılı ilamı ile onanmıştır.

Bu noktada fuhuş suç tipinde yer alan barındırma hareketine değinmekte fayda vardır. Bilindiği üzere insan ticareti suçu fuhuş maksatlı barındırma biçiminde işlenebilmektedir. Ancak insan ticareti suçunun bu örnekte oluşması için kanunda yer alan araç hareketlerin fail tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Araç hareketlerin varlığı söz konusu olmaksızın mağdurun rızası hilafına fuhuş barındırma hareketiyle gerçekleşiyorsa burada insan ticareti suçu değil hem TCK 109. madde hem de TCK 227. maddenin uygulanması gerekecektir (Atalay, 2013, s.89).

İnsan ticareti suçunun 18 yaşından küçük mağdurlara karşı işlenmesi durumunda TCK 80/3 maddesi uyarınca 80/1 maddede sayılan araç hareketlerin bulunması aranmamaktadır. Kanımızca, çocuklara karşı gerçekleştirilen insan ticareti

³² “Güncel Yargıtay uygulamaları ve kararlarına göre bir kimseyi Fuhuşa Teşvik Etmek veya Yaptırmak veya Aracılık Etmek veya Yer Temin Etmek ile İnsan Ticareti suçlarının farklı suçlar olduğu, TCK'nun 80. Maddesinde yer alan İnsan Ticareti suçunun oluşabilmesi için failin önce mağdur üzerinde tehdit, baskı, cebir, şiddet uygulayarak veya nüfuzunu kötüye kullanarak mağdur/mağdurların çaresizliklerinden yararlanarak mağdurun fuhuşa rızasının alınması daha sonrasında ise kişiyi ülkeye sokması, ülke dışına çıkarması, tedarik etmesi, kaçırması, bir yerden başka yere götürmesi, sevk etmesi veya barındırılması gerektiği ve insan ticareti suçunun ülke içinde de işlenilmesinin mümkün olduğu, bu açıklamalar çerçevesinde her ne kadar sanık üzerine atılı suçlamaları kabul etmemiş ise de ;mağdur anlatımlarını doğrulayan adli rapor, tanık beyanları, sanığın tevil yollu ikrarı göz önünde bulundurulduğunda mağdurun beyanlarına itibar edilebilmesi için yeterli delilin dosyada mevcut olduğu, sanığın mağduru ölümle tehdit ederek ve cebir uygulayarak mağdurun istememesine rağmen mağduru fuhuş yaptırmak için kendi tuttuğu evde barındırması eyleminin "İnsan Ticareti" suçunu oluşturduğuna ilişkin mahkememizce tam bir vicdani kanaate varıldığı, ayrıca yine mağdur beyanı, mağdur beyanları ile uyumlu adli muayene raporu ve tanık beyanları karşısında sanığın aşamalarda alınan çelişkili savunmasının suçtan kurtulmaya yönelik olduğu kanaatine varılmakla mağdura birden fazla kez fuhuş yaptırmaya yönelik yer temin etmesi ve fuhuşa zorlayarak karşılığında maddi menfaat temin etmesi eyleminin "Bir Kimseyi Fuhuşa Teşvik Etmek, Fuhuş İçin Aracılık Etmek veya Yer Temin Etmek" suçunu oluşturduğu anlaşılacakla sanığın üzerine atılı her iki suçu işlediği de tüm dosya kapsamından anlaşılacakla; sanığın eylemine uyan Türk Ceza Kanunu'nun 80/1, 227/2-4, 43/1 maddeleri uyarınca cezalandırılmasına karar vermek gerekmiştir.”

suçunda şayet araç hareketler kullanılmışsa (örneğin, şiddet, tehdit), failin ayrıca o suçlardan dolayı sorumlu tutulması gerekmektedir. Zira; araç hareketler yaşı küçük çocuklara yönelik gerçekleşen insan ticareti suçunun unsuru değildir.

Atalay çocuklara yönelik fuhuş ile insan ticareti suçunda içtima hususunda, TCK'nın 80. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenen insan ticareti suçu çocuklara yönelik işlendiğinde, araç hareketlerin varlığı aranmadığından, çocukların fuhuş maksatlı tedarikleri ve/veya barındırılmaları durumunda fuhuşa teşvik ile insan ticareti suçunun unsurları örtüşmekte ve bu nedenle fikri içtima kurallarının uygulanması gerekmektedir, diyerek kanaatimize uygun bir görüş belirtmiştir (*Atalay*, 2013:20). Ancak, *Yaşar*, *Gökcan* ve *Artuç* ise; cebir, tehdit, baskı, şiddet gibi araç hareketler ile çocuk fuhuşa sevk edilmişse bu durumda failin her iki suçtan cezalandırılması gerektiğini ifade etmiştir (*Yaşar* ve diğerleri, 2014:2505).

TCK 80/3 maddesinde insan ticareti suçunun çocuklara karşı işlenmesi durumu düzenlenmekte ve fiilde araç hareketler aranmadığından, çocuğun fuhuş maksatlı tedarik edilmesi ve/veya barındırılması (TCK 227/1) durumunda her iki suçun unsurları arasında görünüşte benzerlik bulunmaktadır (*Yılmaz*, 2017:961). Burada görünüşte içtima göze çarpsa da; fail tek fiil ile iki farklı suçu işlediğinden farklı neviden fikri içtima oluşmakta ve failin TCK 44. madde uyarınca en ağır suçtan cezalandırılması gerekmektedir (*Yenidünya*, 2007:67; *Manav*, 2010:265; *Yılmaz*, 2017:961). Ancak Yargıtay farklı görüşte olup, Yargıtay 8. C.D.'nin 12/05/2009 tarih, 2009/3498 Esas, 2009/6704 Karar sayılı ilamı gibi birçok kararında her iki suçtan failin cezalandırılmasına dair hüküm kurmaktadır. Bu kabulün nedeni ise TCK'nın 80. maddenin 3. fıkrasında yer alan araç hareketlerin yaşı küçük mağdurlarda aranmaması şeklindeki düzenlemedir. Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 14/01/2025 tarih ve 2022/8957 Esas, 2025/686 Karar sayılı ilamı, Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 27/02/2025 tarih 2022/12158 Esas, 2025/3819 Karar sayılı ilamı, Gaziantep B.A.M. 17. C.D.'nin 2018/1237 Esas, 2020/520 Karar sayılı ilamında, Gaziantep B.A.M. 17. C.D.'nin 2019/1021 Esas, 2019/566 Karar sayılı ilamında da çocuğun mağdur olduğu olayda hem insan ticareti hem de fuhuş suçunun oluştuğunu kabul etmiştir³³. Bahsi geçen kararlarda, asıl hareketler noktasında ayrıma

³³ "... sanıklar hakkında Fuhuş ve insan ticareti suçlarından dolayı kamu davası açıldığı hükme esas alınan Gaziantep 17. Asliye Ceza Mahkemesinin 09/04/2015 tarih ve 2015/35 E 2015/223 K sayılı gerekçeli kararında suçun sadece fuhuş suçu olduğu insan ticareti suçu yönünde kamu davasının

gidilmemesi eleştirilmelidir. Değınildiği üzere, TCK 227/1 ve 80/3 maddelerinde ortak olan unsur tedarik etme ve barındırmadır. Çocuğun fuhuş maksadıyla tedarigi ve/veya barındırılması durumunda aynı fiil ile kanunun birden fazla maddesi ihlal edilmektedir. Diğer asıl hareketler noktasında, Yargıtay ve BAM kararları kabul edilebilir niteliktedir. Zira; böyle bir olayda ayrı hareketler olacağından iki ayrı suçtan cezalandırma uygundur.

765 sayılı mülga TCK’da insan ticareti suçu örgüt kapsamında işlenmesi durumunda cezanın artırılması öngörülmekteyken, 5237 sayılı TCK’da böyle bir düzenleme kabul edilmemiştir. Bu nedenle 5237 sayılı TCK döneminde işlenen insan ticareti suçu bir örgüt faaliyeti içerisinde işlenmesi durumunda hem örgüt suçundan hem de insan ticareti suçunda fail sorumlu olacaktır.

İstanbul Anadolu 9. Ağır Ceza Mahkemesinin 2020/209 Esas 2022/691 sayılı Kararında³⁴, örgütlü olarak işlenen insan ticareti ve fuhuş suçlarına yönelik Midyat

açılıp açılmadığının anlaşılamadığı, Yargıtay 18. Ceza Dairesinin yerleşik içtihatlarında suç tarihi itibarıyla henüz 18 yaşını bitirmeyen çocuk mağdura karşı fuhuş eylemini sağlamaya yönelik sanığın davranışları nedeniyle, TCK'nın 80/3. maddesindeki düzenleme de dikkate alındığında, TCK'nın 44. maddesinde belirtildiği biçimde fikri içtimadan söz edilemeyeceği, sanığın fuhuş suçu dışında çocuk olan mağdura karşı eylemlerinden dolayı ayrıca "insan ticareti" suçunun oluşabilme ihtimalinin varlığı karşısında, Yerel Mahkeme tarafından dava zamanaşımı süresinde "insan ticareti" suçu nedeniyle "suç duyurusunda" bulunabileceği..."

³⁴ "... her bir eylem yönünden amaç ve araç hareketler ayrı ayrı irdelendiğinde, insan ticareti suçundan sanıkların mahkumiyetine karar verilen eylemlerde sanıkların ya henüz mağdur ülkeye girmeden önce ülkemizde fuhuş yaptırılacağından habersiz olan mağdurun/mağdurların ülkede çocuk bakıcılığı vesair işlerde çalıştırılacağından bahisle kandırılarak ülkeye sokulduğu ve veya ülkeye kendi imkanları dahilinde kaçak yollardan gelen mağdurların ülkede kaçak şekilde bulunmalarından, kendi ülkelerine dönmelerinin zorluğundan veya mağdurların ülkemizde kaçak olarak bulunuyor olmaları nedeniyle kolluğa ulaşımlarının zor oluşundan faydalanarak veya mağdurların pasaportlarını ellerinden alıp onları çaresiz bırakmak suretiyle, maddi olarak yaşadıkları sıkıntılar nedeniyle ülkemize kaçak olarak giren mağdurların yine maddi imkansızlıklar nedeniyle ülkelerine ve ailelerine dönmekte yaşadıkları çaresizlikten faydalanmak suretiyle mağdurların iradelerini kırarak ve görünüşte rızalarını elde etmek suretiyle mağdurlara zorla fuhuş yaptırdıkları, dolayısıyla sanıkların insan ticareti suçundan mahkumiyetlerine karar verilmiş olan aşağıda sıralı eylemlerinde insan ticareti suçunun amacının mağdurlara zorla fuhuş yaptırılıp elde edilen paralardan menfaat elde etmek amacı olduğunun sabit olduğ u, araç eylemlerin ise çoğu eylemde mağdurların ölümle tehdit edilmesi veya darp edilmeleri şeklinde gerçekleştiği, bazı eylemlerde ise mağdurların pasaportlarına el konulması gerçekleştirilerek mağdurların çaresiz durumda bırakıldığı ve bu çaresizliklerinden faydalanıldığı, bu haliyle insan ticareti suçunun açıklanan nedenlerle aranan yasal unsurlarının oluşmuş olduğ u anlaşılmıştır.

Yine yukarıda belirtilen şekilde insan ticaretinin aslında amacı olan mağdurlara zorla fuhuş yaptırılması eyleminin Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında da görüleceği üzere ayrı bir suç olarak cezalandırılmasının gerektiği anlaşıl makla, insan ticareti amacıyla ülkeye getirilen veya ülkede fuhuş amacıyla sanıklar tarafından sevkleri yapılan mağdurların aşağıda her bir eylemde tek tek irdeleneceği üzere zorla fuhuş yapmaya sevk edildikleri, mağdurların bu amaçla fuhuş yaptırılan evlerde tutuldukları ve zaman zaman yine farklı fuhuş evlerine sevk edildikleri mağdurların sayesinde elde ettikleri gelirleri sanıkların örgüt faaliyeti çerçevesinde paylaştıkları ve kendi içerisinde dağıtımını sağladıkları anlaşıl makla, sanıkların sabit görülen fuhuş yaptırma eylemlerinden hükümde ayrıntılı olarak belirtilen şekilde cezalandırılmalarına karar verilmiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi kararına paralel gerekçelerle hem insan ticareti suçundan hem de fuhuş suçundan mahkûmiyet hükmü verilmiştir. Hüküm Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 03/12/2024 tarih 2024/7375 Esas, 2024/15888 Karar sayılı ilamı ile onanmıştır.

İnsan ticareti suçunda bir kişinin ülkeye sokulması, ülke dışına çıkarılması şeklinde seçimlik hareketler olduğunda göçmen kaçakçılığı suçu ile irtibatlı olabilecektir. Suçlar ile ayırım kısmında değinildiği üzere, göçmen kaçakçılığı suçu ile insan ticareti suçu arasındaki ayırım rıza noktasındadır. Şayet araç hareketler uygulanmak suretiyle bir kimsenin ülkeye sokulması/çıkarılması söz konusu ise bu seçimlik hareketler göçmen kaçakçılığı suçunda da bulunmasına rağmen özel hüküm niteliğinde olan insan ticareti suçundan fail sorumlu tutulacaktır (Bayraktar ve diğeri, 2016:229). Kendi rızaları ile ülke değiştiren kişilerin insan ticaretine konu edilmeleri durumunda ise, gerçek içtima hükümleri uyarınca her iki suç uygulama alanı bulacaktır (Yılmaz, 2017:948-949).

Organ ve doku ticareti suçu ile içtima hususunda, TCK 80. maddede yer alan “*vücut organlarının verilmesini sağlamak*” amacına ulaşılması durumunda failin hem insan ticareti hem de organ ve doku ticareti suçundan dolayı cezalandırılması gerekmektedir (Koca ve Üzülmöz, 2017:163-164; Yenidünya, 2007:228; Kurt, 2016:228; Tezcan ve diğeri, 2022:131; Aydın, 2008:147). İnsan ticareti suçu ile organ ticareti suçu arasında içtima yalnızca, organ ticareti suçunun maddi unsurları arasında yer alan “*organ satılmasına aracılık etme*” bakımından söz konusu olabilecektir (Yılmaz, 2017:950).

İş ve çalışma hürriyetini ihlal suçu ile insan ticareti suçu arasında içtima ilişkisinde, 117/1’de düzenlenen suç ile insan ticareti arasında korunan hukuki değer ve maddi unsur bakımından benzerlik bulunmadığından, bir bağ yoktur. İnsan ticareti

Sanıkların fuhuş yaptırma suçundan mahkumiyet hükümlerinde, mağdur/mağdurların yasa dışı olarak ülkede bulunmaları nedeniyle çaresizliğinden faydalanmak suretiyle, cebir ve tehdit kullanarak (mağduru döverek çalıştırması veya mağduru pasaportlarına el koyarak kurtulma şansını elinden almak suretiyle) fuhuş yaptırdıkları eylemlerde sanıkların cezaları hükümde ayrıntılı olarak belirtildiği üzere TCK'nun 227/4 maddesi uyarınca artırılmıştır. Sanıkların, mağdur/mağdurlara yönelik fuhuş yaptırma suçunu örgüt faaliyeti çerçevesinde gerçekleştirdikleri anlaşılma, mahkumiyet hükümlerinde TCK'nun 227/6 maddesi uyarınca cezaları artırılmıştır. (insan ticareti suçu açısından beraat kararı verilen eylemler hariç olmak üzere)

İnsan ticareti ve fuhuş yaptırma suçlarının her bir mağdura karşı ayrı ayrı işlenen ve mağdur sayısınca cezalandırılması gereken suçlar olduğu anlaşılma, hükümde ayrıntılı olarak belirtilen şekilde sanıkların her bir mağdura karşı sabit görülen insan ticareti ve fuhuş yaptırma suçlarından ayrı ayrı cezalandırılmalarına karar verilmiştir.”

suçunun zorla çalıştırma maksadıyla gerçekleştirilmesi durumunda gerçek içtima uyarınca fail insan ticareti suçu birlikte TCK 117/1. maddedeki suçtan ayrıca sorumlu olacaktır (Yılmaz, 2017:951-952).

TCK 117. maddenin 2. fıkrasında kişinin çaresizliği, kimsesizliği kullanılarak veya bağılılığı sömürülerek ücretsiz, düşük ücretli ya da insan onuru ile bağdaşmayacak şekilde çalıştırılması söz konusudur. Bahsi geçen suç tipi ile insan ticareti suçu “*çaresizlikten yararlanmak*” araç hareketi noktasında örtüşmektedir. Yine her iki suç tipi insan onuru ile bağdaşmaz nitelikte sömürülme amacı içerdiğinden örtüşmektedir. Gerçekten de; insan ticareti suçunda hedeflenen amaçlardan “*hizmet ettirmek ve esarete tabi kılmak*” insan haklarının temelini oluşturan insan onuru ile bağdaşmayacak niteliktedir. Her iki suç tipinde araç hareketler yönünden benzerlik yer alsa da, hareket unsuru yönünden fark bulunmaktadır. Zira; insan ticareti suçunda kişinin çaresizliğinden yararlanarak zorla çalıştırma amacıyla ülkeye sokma, ülke dışına çıkarma, tedarik etme, kaçırma, bir yerden başka bir yere götürme veya sevk etme ya da barındırma söz konusu iken, TCK 117/2. maddesinde tanımlanan suç tipinde çaresizlikten faydalanmak suretiyle ücretsiz, düşük ücretli ya da insan onuru ile bağdaşmayacak şekilde çalıştırma söz konusudur. Bu kapsamda her iki suç tipinde manevi unsur bakımından da fark bulunmaktadır. TCK 80. kapsamında insan ticareti eylemine maruz kalmış mağdurun suçun tamamlanmasından sonra TCK 117/2. maddesinde tanımlanan şekilde çalıştırılması durumunda her iki suç da oluşmaktadır.

TCK 117. maddenin 3. fıkrasında, kişinin 2. fıkrada yer alan duruma düşürülmek adına tedarik edilmesi, sevk veya nakledilmesi hususu düzenleme altına alınmıştır. Bu fıkrada yer alan suç tipi insan ticareti suçunun maddi ve manevi unsurları ile örtüşmektedir. İki suç tipini birbirinden ayıran unsur ise araç hareketler noktasındadır. Şayet kişinin “*çaresizliğinden yararlanmak*” araç hareketiyle tedarik edilme, sevk veya nakledilme söz konusu ise iki suç da oluşmakta ve fikri içtima kurumu gündeme gelmektedir. Ancak, insan ticareti suçunda yer alan diğer araç hareketler ile kişinin TCK 117/2. maddesinde tanımlanan durumu sokmak amacıyla tedarik edilmesi, sevk veya nakledilmesi durumunda insan ticareti suçu oluşmaktadır. TCK 80. maddenin amacı zorla çalıştırmak olduğundan, kişinin sevki, nakli veya tedarigi sonrasında TCK 117/2-3. maddede tanımlanan şekilde

çalıştırılması durumunda ayrıca o suçtan da failin cezalandırılması gerekmektedir (Yenidünya, 2009:44).

Konu ile ilgili Yargıtay 9. C.D.'nin 2012/8107 Esas, 2013/3841 Karar sayılı ilamında mağdurun zorla konsimantris olarak çalıştırılması, kaçmasının da engellenmesi şeklinde gerçekleşen eylemde insan ticareti suçunun olduğu kabul edilmiştir³⁵.

3.8. Soruşturma ve Kovuşturma Usulü

TCK 80/1 maddesi kapsamında insan ticareti için öngörülen yaptırım “*sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası*”dır. Bu kapsamda suç şikayete tabi olmayıp resen soruşturulur ve yargılama görevi Ağır Ceza Mahkemesine aittir.

Yargıtay 8.C.D.'nin 2007/8697 Esas, 2009/13101 Karar sayılı ilamı ile insan ticareti suçunda yargılama görevinin Ağır Ceza Mahkemeleri'ne ait olduğu vurgulanmıştır³⁶.

İnsan ticareti suçu TCK'nın 13. maddesi kapsamında katalog suçlardan olmakla, vatandaş ya da yabancı tarafından yabancı ülkede işlense dahi Adalet Bakanının talebi üzerine yargılama Türkiye'de yapılır.

İnsan ticareti suçunu soruşturma kovuşturmaya yetkili yerin tespiti bakımından 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 12. ve 13. maddelerine bakmak gerekmektedir. Buna göre, ani suç niteliğinde gerçekleşen “*ülkeye sokma,*

³⁵ “...Bu açıklamalar ışığı altında; somut olayda katılanın, sanıklar M. U. ve S. U. tarafından işletilen ve sanık O. B.'in sorumlu müdürü olduğu işletmede zorla konsimantris olarak çalıştırıldığı, bu kapsamda sanıkların eylem ve fikir birliği içerisinde katılanı işletmede çalışmaya zorladıkları ve kaçmasını engellemek amacıyla demir kapılı bir odada rızası dışında tuttıkları, işletme dışına bir görevli gözetiminde ve kontrolünde çıkardıkları, kaldığı odanın kapısının dışarıdan kilitletiği ve anahtarının da sanıklar O. B. ve A. T.'te bulunduğu, katılanın sanıkların izni olmadan oda dışına çıkma olanağının da bulunmadığının, katılanın olaya uygun anlatımı, ihbar ve olay tutanağı içeriği ile tüm dosya kapsamından anlaşılacakla, sanıkların sübut bulan eylemleri nedeniyle insan ticareti suçundan mahkumiyetleri yerine, oluşa ve dosya içeriğine uygun düşmeyen yazılı gerekçe ile beraatlerine karar verilmesi, kanuna aykırı olduğundan hükmün bozulmasına...”

³⁶ “...TCK'nın 80. maddesinde tanımlanan insan ticareti suçunu oluşturabileceği, bu suçtan yargılama yapma ve kanıtları değerlendirme görevinin ise Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilerek görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, yargılamaya devam olunarak yazılı biçimde hüküm kurulması,

Kanuna aykırı, sanığın temyiz itirazı bu itibarla yerinde görülüş olduğundan, esası incelenmeyen hükmün bu sebepten dolayı CMUK'un 321 ve 326. maddeleri uyarınca kazanılmış hak saklı kalmak üzere bozulmasına, 20.10.2009 gününde oybirliğiyle karar verildi...”

ülke dışına çıkarma, tedarik etme, bir yerden başka bir yere götürme veya sevketme” amaç hareketleri ile suç işlenmişse suçun işlendiği yer yetkilidir. Ancak, *“barındırma ve kaçırma”* şeklinde gerçekleşen suç kesintisiz suç niteliğinde olduğundan temadinin gerçekleştiği yer yetkilidir.

TCK 66/1-d maddesi uyarınca insan ticareti suçunun asli dava zamanaşımı süresi 15 yıldır.

İnsan ticareti suçunda, CMK 128 madde kapsamında taşınmazlara, hak ve alacaklara el koyma, CMK 133 madde kapsamında kayyım tayin etme, CMK 135 madde uyarınca iletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması, CMK 140 madde uyarınca teknik araçlarla izleme şeklinde koruma tedbirleri uygulanabilir (Manav, 2010:270).

Yine, insan ticareti suçunda eşya ve kazanç müsaderesine ilişkin hükümler de uygulama alanı bulmaktadır (Yenidünya, 2009:127).

3.9. İnsan Ticareti Suçunun Benzer Suçlar İle Karşılaştırması

3.9.1. Genel Olarak

İnsan ticareti suçu ilk kez 765 sayılı mülga TCK'nın 209/b maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile ülkemiz tarafından da *onaylanan "Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi"* ve *"Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol"* hükümlerine uyum hedeflenmiştir. Bu husus TCK 80. maddenin gerekçesinde de yer almaktadır.

1 Haziran 2005 tarihinde 5237 sayılı TCK yürürlüğe girmiş ve 80. maddede insan ticareti suçu düzenleme altına alınmıştır. 765 sayılı mülga TCK'da insan ticareti suçu hürriyete karşı suçlar bölümünde yer alırken 5237 sayılı TCK'da uluslararası suçlar başlığı altında düzenlenmiştir.

Bu kısımda; 5237 sayılı TCK'da hükme bağlanan ve insan ticareti suçu ile bağlantılı olduğu düşünülen göçmen kaçakçılığı, cebir, tehdit, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, organ ve doku ticareti, iş ve çalışma hürriyetinin ihlali, cinsel saldırı,

cinsel istismar, cinsel taciz ve fuhuş suçları ele alınarak insan ticareti suçu ile arasındaki ilişki üzerinde durulacaktır.

3.9.2 Göçmen Kaçakçılığı Suçu

5237 sayılı TCK'nın uluslararası suçlar kısmının ikinci bölümünde 79. maddede düzenlenen göçmen kaçakçılığı ve yine aynı bölümde 80. maddede düzenlenen insan ticareti suçu birbiri ile benzeyen, iç içe geçmiş ve yukarıda da değinildiği üzere insan tacirlerinin insan ticareti mağdurlarını genelde başka ülkeye göç edenlerden seçmesi nedeniyle birbiri ile hem paralel hem de karıştırılan suçlardır.

Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçları, kişilerin başka ülkelere sevki şeklinde işlendiğinden bazı noktalarda birbiri ile karıştırılmaktadır (Yenidünya, 2007:58). İnsan ticareti ve göçmen kaçakçılığı suçları bilhassa suçun sebepleri ile ortaya çıkış biçimleri, suçun işlenişi, korunan hukuki menfaat gibi noktalarda benzer özelliklere sahiptir (Koray, 2008:26).

TCK 79. maddede Göçmen Kaçakçılığı suçu “(1) Doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek maksadıyla, yasal olmayan yollardan; a) Bir yabancıyı ülkeye sokan veya ülkede kalmasına imkân sağlayan, b) Türk vatandaşı veya yabancının yurt dışına çıkmasına imkân sağlayan kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve bin günden onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Suç, teşebbüs aşamasında kalmış olsa dahi, tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur. (2) Suçun, mağdurların; a) Hayatı bakımından bir tehlike oluşturması, b) Onur kırıcı bir muameleye maruz bırakılarak işlenmesi, hâlinde, verilecek ceza yarısından üçte ikisine kadar artırılır. (3) Bu suçun; birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde verilecek ceza yarısına kadar, bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde verilecek ceza yarısından bir katına kadar artırılır. (4) Bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.” şeklinde düzenlenmiştir.

Göçmen kaçakçılığı suçunda fail tarafından bir hizmet verilerek ya da vaad edilerek mağdur maddi amaçla sömürülmektedir. İnsan ticareti suçunda ise, fail maddi çıkarımı mağduru zorla çalıştırmayla, hizmet ettirmeyle, fuhuş yaptırmayla veya esarete tâbi kılmayla ya da vücut organlarının verilmesini sağlamayla elde

etmektedir. Göçmen kaçakçılığı suçunda doğrudan veya dolaylı olarak maddi menfaat temini varken, insan kaçakçılığı suçunda maddi menfaat temini suçun oluşumu için şart değildir. Ancak insan ticareti suçunda da genelde suç maddi menfaat elde etmek için işlenmektedir. Bu kapsamda her iki suç tipinde fail maddi menfaat elde etmek amacıyla mağduru sömürmektedir diyebiliriz. Her iki suçun konusu da insandır ve bu genellikle de yabancılardır (Koray, 2008:27). Her iki suç bakımından da suça konu kişilerin sayısının bir önemi bulunmamaktadır. Bu konuda aksi görüşte yazarlar (Tosun, 2003:121) olsa da hakim görüş göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçlarında sayının öneminin olmadığıdır. Her iki suç ile de fail tarafından mağdurun temel hakları ihlal edilmekte ve insan haklarının kaynağı olan insan onuru zedelenmektedir. Her iki suç tipinde de mağdurların bir yerden alınıp başka bir yere sevki seçimsel hareket olarak kabul edilmiş olmakla birlikte göçmen kaçakçılığı suçunda ülke sınırlarının aşılması suçun oluşumu için gereklidir. Buna karşın insan ticareti suçu ülke içerisinde de işlenebilen bir suçtur. Her iki suç da İkinci Kitap, Birinci Kısım altında yer alan suçlardan olduğu için TCK'nın 13/2-3. maddesi gereği bu suç nedeniyle fail hakkında yabancı ülkede mahkûmiyet veya beraat kararı verilmiş olsa dahi, Adalet Bakanının talebi üzerine Türkiye'de yargılama yapılabilecektir (Özbek ve diğerleri, 2022:64).

Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçları arasında benzerlik olmakla birlikte bu suçlar özü itibariyle birbirinden farklı suçlardır. Bu kapsamda ilk olarak rıza konusuna değinmek gerekmektedir. Göçmen kaçakçılığı suçunda rıza yer almasına rağmen insan ticareti suçunda rıza yer almamakta ya da mağdurun rızası failin hareketleri ile fesada uğratılmaktadır.

Göçmen kaçakçılığı suçunun mağdurunun kim olduğu hususunda ise hem yüksek yargı kararlarında hem de doktrinde belirsizlik bulunmaktadır. Artuç ve Manav, göçmen kaçakçılığı suçunda mağdurun uluslararası toplum olduğunu kabul etmektedir (Artuç, 2016:306, Manav, 2010:262). Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesi'nin 2019/126 Esas, 2020/ 572 Karar sayılı ilamında da “*Göçmen kaçakçılığı suçunun niteliği ve korunan hukuki yararı dikkate alındığında, göçmenlerin suçun yasal mağduru olmaması ve suçun konusunu oluşturmaları nedeniyle ...*” şeklinde hüküm kurularak suçun mağdurunun insan olmadığı vurgulanmıştır. Yargıtay 8. Ceza Dairesi ise, göçmenlerin suçun mağduru olduğuna dair kararları bulunduğu gibi suçun konusu olduğuna dair de kararları bulunmaktadır.

Doktrinde de göçmen kaçakçılığı suçunun mağduruna dair farklı görüşler bulunmaktadır. Göçmen kaçakçılığı suçunda korunan hukuki yarar, kişilerin özgürlüğü, insan onuru, kişilerin vücut ve malvarlığı bütünlüğü, devletlerin güvenliği, kamu düzeni, uluslararası toplum düzeni olması nedeniyle bu suçta cezalandırma ile hem birey hem uluslararası toplum korunmaktadır. Her suçun asli ve zorunlu mağduru devlet olmakla birlikte mağdur, suç ile zarar gören, hukuki hakkın ve menfaatin sahibi olan kişi iken suçun maddi konusu, failin üzerinde suçu icra ettiği kişi ya da şeydir (Demirbaş, 2009:504-507). Bu kapsamda suçun mağduru ile konusu bazı noktalarda çakışabilmektedir. Göçmen kaçakçılığı suçu da bu nitelikte bir suçtur. Ancak, tüm tartışmalar, görüşler ve içtihatlar ile ceza hukuku genel hüküm kuralları, TCK 79. maddesinin gerekçesi ve madde metni dikkate alındığında göçmen kaçakçılığı suçunun mağdurunun insan olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Zira madde gerekçesinde, mağdurun insan olduğu vurgulanmış, yine maddenin ikinci fıkrasında “*Suçun, mağdurların; a) hayatı bakımından bir tehlike oluşturması, b) onur kırıcı bir muameleye maruz bırakılarak işlenmesi, hâlinde, verilecek ceza yarısından üçte ikisine kadar artırılır.*” şeklinde hüküm kurularak mağdurun insan olduğunu kanun koyucu kabul etmiştir. Ancak burada da kanun koyucunun somut tehlikeden bahsetmek için bu ifadeyi kullandığı da kimi yazarlar tarafından belirtilmiştir. Bu kapsamda, insan ticareti suçunda da göçmen kaçakçılığı suçunda da mağdurun insan olduğu şeklinde görüşle birlikte göçmen kaçakçılığı suçunda mağdurun uluslararası toplum olduğunu kabul eden görüş de bulunmaktadır.

Göçmen kaçakçılığı suçu “*yasal olmayan yollardan; bir yabancıyı ülkeye sokmak veya ülkede kalmasına imkân sağlamak ya da Türk vatandaşı veya yabancının yurt dışına çıkmasına imkân sağlamak*” şeklinde serbest hareketli bir suç iken, insan ticareti suçu yukarıda anlatıldığı üzere bağlı hareketli bir suçtur (Koray, 2008:27).

Göçmen kaçakçılığı suçunun oluşması için bir kimsenin bir ülkeden başka bir ülkeye nakli gerekmektedir. Ancak insan ticareti suçu ülke içerisinde de işlenebilmektedir. Göçmen kaçakçılığı suçunda kaynak ülke ve hedef ülke olmak üzere iki ülkenin bulunması, eylemin iki ülkede gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu kapsamda göçmen kaçakçılığı suçu hedef ülkeye varılmakla tamamlanırken, insan ticareti suçu kişinin sömürüsü sürdüğü süre içerisinde devam etmektedir.

Cebir, şiddet, baskı ve tehdit unsurlarının eylemde gerçekleşmesi durumunda suç göçmen kaçakçılığından, insan ticaretine dönüşmektedir (Kocasakal, 2003:40; Yenidünya, 2007:60).

Diyarbakır B.A.M. 8. C.D.'nin, 2020/111 E., 2020/111 K., sayılı ilamında özetle göçmen kaçakçılığı ile insan ticareti suçu arasındaki farkları, "*Göçmen kaçakçılığı suçu, diğer bazı suç tipleri ile de ortak özellikler veya farklılıklar gösterebilmektedir. Örneğin; fail, sahte bir nüfus cüzdanı ile bazı kişileri ülkeye sokmaya çalışırsa, TCK'nın 212. maddesi gereğince gerçek içtima hükümleri kapsamında, failin, hem göçmen kaçakçılığı hem de sahtecilik suçu hükümleri gereğince cezalandırılması yoluna gidilecektir. Yurt dışına girmek isteyen kişi, ilgili görevliye rüşvet vermek isterse, bu kişi açısından, sadece rüşvet verme suçu oluşacaktır. Fail, fuhuş yaptırmak amacıyla, kişileri yurda sokarsa, eylem, TCK'nın 80. maddesi kapsamında, insan ticareti suçu yönünden değerlendirilecektir. Bu kapsamda; göçmen kaçakçılığı suçunun amacı; maddi menfaat temin etmek iken, insan ticareti suçunun amacı; zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak, esarete tabi kılmak veya vücut organlarının verilmesini sağlamaktır. Göçmen kaçakçılığı suçunda, suçun konusunu oluşturan göçmen, bu olaya rıza göstermektedir. Oysa ki, insan ticareti suçunda mağdurun rızası yoktur veya mağdurun rızası cebir, şiddet ve tehdit gibi unsurlarla zorla alınmıştır ya da bazı durumlarda, mağdur rızasının bulunmadığı kabul edilmektedir. Göçmen kaçakçılığı suçu, serbest hareketli bir suç iken, insan ticareti suçu, bağlı hareketli bir suçtur. Göçmen kaçakçılığı suçunda; ülkeye sokma, ülkeden çıkarma, ülkede kalmasına imkân sağlama eylemleri düzenlenmiş iken; insan ticareti suçunda, ülkeye sokma ve ülkeden çıkarma eylemlerinin yanı sıra; tedarik etme, kaçırma, nakletme veya barındırma eylemleri de suç olarak düzenlenmiştir. Göçmen kaçakçılığı suçunda; suçun konusunu oluşturan göçmen, Pasaport Kanunu'na göre sorumlu iken; insan ticaretinin mağduru olan kişi kendi iradesi ile hareket etmediği için, adı geçen Kanun hükümleri gereğince kural olarak sorumlu değildir. Göçmen kaçakçılığı suçu, Asliye Ceza Mahkemesinin görev alanında iken, insan ticareti suçu, Ağır Ceza Mahkemesinin görev alanında bulunan bir suçtur. Göçmen kaçakçılığı suçunda, mağdur sayısınca suç oluşmaz iken, insan ticareti suçunda birden fazla mağdura yönelik gerçekleşen eylemlerde, mağdur sayısınca suç oluşacaktır. Göçmen kaçakçılığı suçunda, teşebbüs aşamasında kalan eylemler, tamamlanmış suç gibi*

cezalandırılacak iken, insan ticareti suçunda teşebbüse ilişkin genel hükümler uygulanacaktır." demek suretiyle her iki suç tipinin benzerlikleri ve farklılıkları açıklamıştır.

Göçmen kaçakçılığı suçu göçmenin rızası ile işlenmektedir. Ancak, göçmenin rızasından vazgeçmesi durumunda failin TCK 80. maddedeki maksatlarla insan ticaretinin araç hareketlerini kullanarak göçmeni ülkeye sokması durumunda insan ticareti suçu oluşmakta ve fail bu suçtan sorumlu olmaktadır. Aynı durum göçmenin "kandırılması" durumunda da geçerlidir. Zira, insan ticareti suçunun araç hareketlerinden biri kandırmadır. Bunun yanı sıra her iki suçtan da failin sorumlu olacağı olaylar da olabilmektedir. Özellikle, failin göçmeni rızasıyla ülkeye sokması akabinde göçmenin zor durumundan faydalanarak ya da cebir, tehdit, şiddet uygulayarak TCK 80. maddedeki asıl hareketleri uygulaması durumunda her iki suç da oluşacaktır.

3.9.3. Fuhuş Suçu

Fuhuş suçu TCK'nın Topluma Karşı Suçlar kısmının Genel Ahlaka Karşı Suçlar bölümünde 227. maddesinde düzenleme altına alınmıştır. TCK'nın 227. maddenin 3. fıkrası 5560 sayılı Yasa ile 06/12/2006 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır. Bu tarihten önce madde metninde "*Fuhuş amacıyla ülkeye insan sokan veya insanların ülke dışına çıkmasını sağlayan kişi hakkında yukarıdaki fıkralara göre cezaya hükmolunur.*" şeklindeydi. 5560 sayılı Yasa ile anılan fıkra yürürlükten kaldırılmış ve aynı Yasa ile insan ticareti suçunun düzenlendiği TCK'nın 80. maddesinin 1. fıkrasına "*... fuhuş yaptırmak maksadıyla kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkararak...*" ibareleri eklenmiştir. 5560 sayılı Yasanın yürürlüğe girdiği 19.12.2006 tarihinden önce fuhuş amacıyla insan ticaretinin yapılması durumunda insan ticareti suçu oluşmayacak, eylem hangi suça vücut veriyorsa fail o suçtan sorumlu tutulacaktır (Yaşar ve diğerleri, 2014:2504). Yargıtay 8.C.D.'nin 2010/13971 E., 2012/21631 Karar sayılı ilamında da bu husus kabul edilmiştir³⁷.

³⁷ "... sanığın Romanya uyruklu maktül L. S.'yu zorla fuhuş yaptırmak maksadıyla İstanbul'dan Antalya'ya getirip yerleştirdiği evden dışarı çıkmasına engel olduğu, ancak eve getirdiği müşterilerle fuhuşa zorlanan maktülün duş almak bahanesiyle girdiği banyonun penceresinden birbirine bağladığı çarşafarla kaçmaya çalıştığı sırada çarşafın kopması neticesinde üçüncü kattan düşerek öldüğünün anlaşılması karşısında; sanığın eyleminde 765 sayılı TCK.nun 201/b madde ve fıkrasındaki "zorla çalıştırma veya hizmet ettirmek, esarete veya benzer uygulamalara tabi kılmak" şeklinde

İnsan ticareti suçunda failin amaçlarından biri fuhuş yaptırmak olduğundan her iki suç birbirine geçmiş durumdadır. Bu noktada belirleyici en önemli unsur failin “*tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek*” şeklindeki araç hareketleri kullanıp kullanmadığıdır. Fail bahsi geçen araç hareketlerden birini kullanarak eylemi gerçekleştirmişse insan ticareti suçu oluşmaktadır.

TCK'nın 80. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenen insan ticareti suçunun 18 yaşını doldurmamış kişilere karşı işlenmesi durumunda, araç hareketlerin varlığı aranmadığından, çocukların fuhuş maksatlı tedarik edilmeleri ve/veya barındırılmaları durumunda fuhuşa teşvik ile insan ticareti suçlarının unsurları örtüşmektedir (Atalay, 2013:20).

3.9.4. Cebir, Tehdit ve Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma Suçu

Tehdit suçu TCK'nın 106. maddesinde düzenlenmiştir. TCK'nın 106. maddesinde tanımlanan tehdit suçunda failin, mağdurun kendisinin ya da bir yakınının hayatı, vücut dokunulmazlığı ya da cinsel dokunulmazlığına saldıracığından bahisle yahut malvarlığında büyük zarar meydana getireceğinden ya da sair kötülük edeceğinden bahisle tehdit etmektedir (Artuç, 2016:443).

TCK'nın 108. maddesinde ise cebir suçu düzenlenmiştir. Bahsi geçen maddedeki düzenleme ile bir kimsenin bir şeyi yapması yahut yapmaması için ya da kendisinin yapmasına müsaade verilmesi için cebir kullanılması durumunda kasten yaralama suçuna ilişkin cezanın artırılarak uygulanacağı belirtilmiştir.

TCK 109. maddede ise kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu düzenlenmiştir. Buna göre; failin mağduru rızası dışında bir yere gitmesini ya da bir yerde kalmasını engellemesi durumunda cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

düzenlenen suçun unsurlarının oluşmadığı "fuhuş yaptırmak" maksadıyla insan ticareti suçunun 5237 sayılı TCK.nun 80. maddesinde 19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5560 sayılı Yasanın 3. maddesiyle yapılan değişiklik sonucu kabul edildiği gözetilerek, sanıklar hakkında suç tarihinde 21 yaşını bitirmiş olan mağdureyi cebir ve şiddet kullanmak suretiyle fuhuş için tedarik etme ve hürriyeti tahdit suçlarından cezalandırılmasına karar verilmesi ve lehe yasanın bu suretle tespiti gerektiği gözetilmeden 765 sayılı TCK.nun 201/b madde ve fıkrası uyarınca zorla alıkoymanın insan ticareti suçunun unsuru olduğu kabul edilerek yazılı şekilde hüküm kurulması yasaya aykırı görülmele hükmün bozulmasına..."

Kişilere karşı işlenen suçlar başlığında yer alan kasten yaralama, 5237 sayılı TCK'nın 86. ve 87. maddelerinde düzenlenmiştir. TCK'nın 86. maddesi yaralama suçunu genel olarak tanımlamış, 87. maddede ise yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış halleri düzenlenmiştir.

İnsan ticareti suçunun hareket unsurunu cebir, tehdit, baskı veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanmak suretiyle kişilerin rızalarını elde etmek suretiyle, kişilerin ülkeye sokulması, ülke dışına çıkarılması, tedarik edilmesi, kaçırılması, bir yerden başka bir yere götürülmesi, sevk edilmesi ya da barındırılması hususları oluşmaktadır (Gerçeker, 2014:1263). Bu kapsamda, insan ticareti suçu araç hareketlerle işlenebilen bileşik (mürekkep) suçtur³⁸. TCK 42. maddede “*Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz.*” şeklinde hüküm ile bileşik suç tanımlanmıştır. Bu nedenle araç hareketler insan ticareti suçunun oluşması için şart olduğundan araç hareketler ayrıca bir suça vücut veriyor olsa da, fail bu suçtan dolayı bileşik suç hükümleri uyarınca cezalandırılmayacaktır (Gerçeker, 2014: 1263; Özbek ve diğerleri, 2022:104; Kocasakal, 2003:73, Tezcan ve diğerleri 2022:128).

Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 26/05/2022 tarih ve 2021/41598 Esas, 2022/13312 Karar sayılı ilamı gibi yerleşmiş içtihatlarında kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun insan ticareti suçunun unsuru olduğunu kabul etmiştir³⁹.

İnsan ticareti suçunun araç hareketlerinden biri olan “*cebir veya şiddet*” kullanılırken sınırın aşılması ve mağdurun TCK 86. maddeyi aşar şekilde nitelikli yaralanması durumunda, failin bu eylemi nedeniyle mağdur üzerinde oluşan neticeden dolayı TCK 87. maddede tanımlı kasten yaralama suçundan ayrıca sorumlu olup olmayacağına yönelik doktrinde yer alan genel kabul failin ayrıca

³⁸ *Dönmezer ve Erman* ise, mürekkep suç terimini farklı anlamda kullanmakta, kanuni tarifte yer alan bir fiilin daha hafif bir suçu zorunlu olarak içine alması halini karma suç olarak tanımlamaktadır (Dönmezer ve Erman, 1997:402).

³⁹ “*Somut olayda; oluş, dosya kapsamı ve mahkeme kabulüne göre, sanıkların kanıtlanan eylemlerinin TCK'nın 80/1. madde ve fıkrasında belirtilen "tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak" şeklinde gerçekleşen insan ticareti ile TCK'nın 227/4. maddesinde düzenlenen fuhuş suçlarını oluşturduğu, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun ise insan ticareti suçunun unsuru olduğu, bu nedenle ayrıca ceza verilemeyeceği, ayrıca amaç fiillerin tamamlanmasıyla insan ticareti suçunun oluşacağı, yerinde olmayan gerekçeyle kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan sanıkların ayrıca cezalandırılmasına karar verilmesi,.. hükmün bozulmasına..”*

sorumlu olacaktır (Kurt, 2016:224; Kocasakal, 2003:73; Yenidünya, 2007:193, Özbek ve diğerleri, 2022:106).

İnsan ticareti suçunda, kanun metninde yer alan seçimlik hareketlerden birinin gerçekleştirilmesi durumunda faile ceza verilecek, ayrıca suçun unsuru içinde yer alan cebir veya tehdit suçlarından ceza verilmeyecektir. Böyle bir olayda, insan ticareti suçu, cebir veya tehdit suçunu da bünyesine alıp tükettiğinden tüketen-tüketilen norm ilişkisinin varlığı kabul edilebilecektir (Yılmaz, 2017:920). Buna karşın; insan ticareti suçunda uygulanan araç hareketlerden cebir veya şiddetin sınırları aşılmışsa, artık kasten yaralama suçundan da ceza verilmesi gerekecektir (aynı yönde: Kurt, 2016:224; Kocasakal, 2003:73; Yenidünya 2007:193; Özbek ve diğerleri, 2022:106). Ayırt edici olan husus, suçun içinde eriyen cebir veya şiddetin TCK 86. maddesinde düzenlenen yaralama kapsamında kalmasıdır. Mağdurun direncini kırarak ölçüde cebir ve şiddet uygulanmalıdır (Yılmaz, 2017:920). TCK'nın 87. maddesinde düzenlenen neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama kapsamına giren yaralamalarda sınırın aşılması söz konusu olduğundan failin bu ağır neticelerden sorumlu olduğu kanaatimizce de doğrudur.

Bu konu ile ilgili doktrinde yer alan tartışmalar, kanunkoyucunun açık bir hüküm ile TCK 87. madde kapsamında sorumluluğa dair düzenleme yapmamasıdır. Örneğin TCK 265. maddede tanımlı bulunan görevi yaptırmamak için direnme suçunda ya da TCK 223. maddede tanımlı ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması suçunda eylemin işlenmesi sonucunda kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış hallerinin gerçekleşmesi durumunda ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir. İnsan ticareti suçunda böyle bir düzenleme bulunmamaktadır. Ayrıca; TCK 80. maddede yer alan “*cebir, şiddet, tehdit*” kelimelerinin ne anlama geldiği üzerine yapılan yorumlar nedeniyle bu tartışma mevcuttur. Araç hareketler kısmında, bahsi geçen kelimelerin anlamlarına dair açıklamalar yapılmıştır. Yenidünya, madde metnindeki cebir ve şiddet kelimelerinin pekiştirici mahiyette olduğunu ifade etmiştir (Yenidünya, 2007:192). Buna rağmen ayrıca sorumluluk kabulünde bulunmuştur. Gökcan ve Artuç, şiddeti cebirden daha fazla fiziki zor kullanma olarak belirtmiş, bir kimsenin kollarından tutup bir yere götürmeyi cebir, basit tıbbi müdahale ile giderilemeyecek ölçüde yaralamayı şiddet olarak ifade etmiştir (Gökcan ve Artuç, 2021:2717). *Yetkin*'in de ifade ettiği gibi benzer anlamlı ifadelerin kanun metninde kullanılması

kanunilik-belirlilik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir (Yetkin, 2024:158). Ancak; açık bir düzenleme yokken ya da benzer kelimeler kullanılmasına rağmen TCK m. 87'den sorumluluk kabulünün gerekçesi, TCK 80. maddenin cebir ve şiddet araç fiillerini bünyesinde tüketme (görünüşte içtima⁴⁰) gücünün, TCK m. 87'de tanımlanan neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama hallerini kapsayacak şekilde genişletilememesinden kaynaklanmaktadır. Bu durum, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu ile yapılan kıyaslamadan farklıdır. Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu, insan ticaretinin asıl hareketlerinden olan “kaçırma, götürme, sevk etme” ile özdeş kabul edilmiş ve tıpkı basit yaralama gibi suçun unsuru haline gelerek TCK 80. maddenin bünyesinde tamamen tüketilmiştir. Ancak, TCK m. 87'de düzenlenen nitelikli yaralama, sadece bir araç hareket değil, kanunkoyucunun ayrı ve ağır bir netice attığı, bağımsız bir suç tipidir. TCK 80. madde lafzında bu ağır neticeyi de bünyesinde tükettiğine dair açık bir hüküm bulunmadığından, bu ağır neticenin meydana gelmesi hukuki normların çokluğuna işaret eder ve gerçek içtima kuralları gereği failin TCK m. 87'den ayrı sorumluluğu doğar. Aksi bir yorum, Kanunun amacına aykırı şekilde ağırlaştırılmış neticenin cezasız kalmasına yol açacaktır.

3.9.5. Organ ve Doku Ticareti Suçu

Organ ve doku ticareti suçu kişilere karşı suçlar başlığı altında 5237 sayılı TCK'nın 91. maddesinde düzenlenmiş olup; hukuken geçerli rıza olmaksızın mağdurun organ ve dokularının alınmasının cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

İnsan ticareti suçunda failin amaçlarından bir tanesi “*vücut organlarının verilmesini sağlamak*”tır. Bu kapsamda suçun özel kast ile işlenmesi gerekmektedir. Vücut organlarının verilmesini sağlamak ise, insanın bedeninde olup belirli görevler üstlenen ve sınırları belli olan bölümünün faile ya da onun belirlediği bir kimseye mağdur tarafından verilmesi, bağışlanması, aktarılması, dolayısıyla onun organının başka birine naklinin sağlanmasıdır (Parlar, 2010:1265).

Kanun koyucu insan ticareti suçunun oluşması için, failin “*zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da vücut organlarının*

⁴⁰ Kanunların içtimaı olarak da nitelendirilen görünüşte içtima, kanunda düzenlenmemiş olan ve ceza normlarının ve suçların çokluğunun tamamen görünüşte olması dolayısıyla, failin gerçekleştirdiği fiile uygulanacak tek bir cezai normu bulunduğunu kabul eden görüştür (İçel, 1972:165).

verilmesini sağlamak” şeklinde belli amaçlarla hareket etmesini aramıştır. Suçun oluşması için failin bu amaçlarla araç ve asıl hareketleri gerçekleştirmesi gerekmektedir. Ancak, insan ticareti suçunun tamamlanması için maddede yer alan hedeflenmiş amaçlara ulaşılması gerekmemektedir. Bu nedenle, bu amaçların somut olayda gerçekleşmesi durumunda fail gerçekleşen bu eylemden ayrıca sorumlu olacaktır.

3.9.6. İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu

İş ve çalışma hürriyetinin ihlali suçu TCK'nın 117. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre;

“(1) Cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla, iş ve çalışma hürriyetini ihlal eden kişiye, mağdurun şikayeti halinde, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.

(2) Çaresizliğini, kimsesizliğini ve bağlılığını sömürmek suretiyle kişi veya kişileri ücretsiz olarak veya sağladığı hizmet ile açık bir şekilde orantısız düşük bir ücretle çalıştıran veya bu durumda bulunan kişiyi, insan onuru ile bağdaşmayacak çalışma ve konaklama koşullarına tabi kılan kimseye altı aydan üç yıla kadar hapis veya yüz günden az olmamak üzere adli para cezası verilir.

(3) Yukarıdaki fıkrada belirtilen durumlara düşürmek üzere bir kimseyi tedarik veya sevk veya bir yerden diğer bir yere nakleden kişiye de aynı ceza verilir.

(4) Cebir veya tehdit kullanarak, işçiyi veya işverenlerini ücretleri azaltıp çoğaltmaya veya evvelce kabul edilenlerden başka koşullar altında anlaşmalar kabulüne zorlayan ya da bir işin durmasına, sona ermesine veya durmanın devamına neden olan kişiye altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir.”

İnsan ticareti suçunda, bir kimseyi zorla çalıştırmak amacıyla araç hareketler kullanılmak suretiyle kişileri ülkeye sokma, ülke dışına çıkarma, tedarik etme, kaçırma, bir yerden başka bir yere götürme veya sevk etme ya da barındırma söz konusu olduğundan iş ve çalışma hürriyetini ihlal suçu ile bazı noktalarda örtüşmektedir.

Bu noktada 117. maddenin tüm fıkraları ayrıca ele alınmalıdır. Zira; her fıkrada ayrı bir suç tipi bulunmaktadır.

TCK 117. maddenin 1. fıkrasında insan ticaretine benzer araç hareketler ile iş ve çalışma hürriyetinin tamamen veya kısmen ihlal edilmesi söz konusudur. Bu suç tipinde korunan hukuki değer kişinin çalışma serbestisidir. Ancak, insan ticareti suçunda kişinin çalışma özgürlüğünün ihlali ya da kısıtlanmasından ziyade kişinin zorla çalıştırılmak, sömürülmek amacıyla tedarik edilmesi, nakledilmesi, barındırılması ya da kaçırılması söz konusudur. Bu noktada, TCK 117/1 maddesinde yaptırım altına alınan suç tipi ile insan ticareti suçu birbirinden ayrılmaktadır. İnsan ticareti suçunda zorla çalıştırmanın amaçlanması biçiminde olumlu bir eylem söz konusu iken, TCK'nın 117/1. maddesinde düzenlenen suç tipinde çalıştırmanın engellenmesi veya kısıtlanması gibi olumsuz bir eylem söz konusu olduğundan her iki suç bu noktada birbirinden ayrılmaktadır (Yaşar ve diğerleri, 2014:2507).

TCK 117. maddenin 2. fıkrasında kişinin çaresizliği, kimsesizliği kullanılarak veya bağıllığı sömürülerek ücretsiz, düşük ücretli ya da insan onuru ile bağdaşmayacak şekilde çalıştırılması söz konusudur. Bahsi geçen suç tipi ile insan ticareti suçu "*çaresizlikten yararlanmak*" araç hareketi noktasında örtüşmektedir.

TCK 117. maddenin 3. fıkrasında, kişinin 2. fıkrada yer alan duruma düşürülmek adına tedarik edilmesi, sevk veya nakledilmesi hususu düzenleme altına alınmıştır. Bu fıkrada yer alan suç tipi insan ticareti suçunun maddi ve manevi unsurları ile örtüşmektedir.

3.9.7. Cinsel Saldırı, Cinsel İstismar ve Cinsel Taciz Suçu

TCK'nın 80. maddesinde düzenlenen insan ticareti suçunun işlenmesi amacıyla mağdura TCK'nın 102, 103 ve 105. maddede tanımlanan cinsel suçların işlenmesi halinde, bu eylemler suçun araç hareketleri olarak yer almadığından fail ayrıca eylemine uyan bu suçlardan sorumlu olacaktır. İnsan ticareti suçu ile cinsel suçlar arasında fiilin tekliği noktasında ya da unsur/ağırlaştırıcı sebep gibi bir ilişki bulunmamaktadır (Artuk ve diğerleri 2008:131).

Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 2014/3723 Esas, 2014/4967 Karar sayılı ilamında cinsel saldırı suçu ile insan ticareti suçunun ayrı olduğu ve unsurlarının varlığı halinde failin her iki suçtan da ceza alacağı kabul edilmiştir⁴¹

⁴¹ "Dosya kapsamı ve toplanan deliller itibariyle; eşinden boşanan ve ailesiyle ikamet eden mağdur E. D.'in olaylardan yaklaşık olarak dört ay kadar önce çalışmak için Adana'ya kaçtığı, burada iki ay kadar garsonluk yaptığı, bir müddet sonra sanık A. İ.'nin cep telefonu ile mağduru aradığı ve İ. ilçesinde F. bar isimli iş yerinin sahibi olduğunu, iyi para ödeyeceğini ve çalışmak isteyip istemediğini sorduğu, mağdurun kabul etmesi üzerine sanık A. İ.'nin araba ile mağduru Adana'dan aldırıp İ. ilçesine getirttiği, anlaşmaları üzerine mağdurun F. barda bulaşıkçı olarak işe başladığı, bu zaman zarfında mağdurun sanık N. İ.'in denetiminde ailesi ile telefonla görüştüğü, sanık N.'in isteğine binaen mağdurun ailesine Alanya ilçesinde çalıştığını, sanık M. İ.'la evlendiğini, rahatının iyi olduğunu söylediği, sanıkların mağduru kilit altında tuttukları ve bara araba ile getirip götürdükleri, mağduru tek başına çarşıya göndermedikleri, zorla sahneye şarkıcı olarak çıkardıkları, konsomatrisliğe zorladıkları, isteklere itiraz eden mağdura sanıklar N. İ. ve T. İ.'nin küfür ve hakaret ettikleri, onu döverek zorla müşterilerin masasına gönderdikleri, müşterilerle öpüşmesini ve vücudunu okşatmasını istedikleri, mağdurun karşı koyması üzerine onu ve çocuğunu öldürmekle tehdit ettikleri, mağdurun İ.'na ilk geldiği gün sanık M. İ.'in ...'daki ikamete götürdüğü, mağduru dövüp elbiselerini yırtarak zorla tecavüz ettiği, sanık M. İ. cezaevine girene kadar zorla birden çok kez mağdura tecavüz ettiği, denetim altında tutulan ve çaresiz olan mağdurun içinde bulunduğu durum itibariyle şikayette bulunmadığı, bilahare sanıklar T. İ. ve N. İ.'in mağduru döverek arabayla K.'da bir mağaraya götürdükleri, çukur bir yeri göstererek 'bıçak ile boğazını keser, bu çukura atarım, bizden kaçabilirsin, ya da gidebilirsin, biz seni buluruz, çocuğunu öldürürüz, senin de yüzüne kezzap atar façanı bozarız' şeklinde tehditlerde buldukları, mağdurun kaçmayacağını ve isteklerini yapacağını söylemesi üzerine İ. ilçesine geri getirdikleri, sanık M. İ.'in cezaevinde olduğu esnada sanıklar N. İ. ve T. İ.'nin mağduru dövdükleri, küfür ettikleri, zorla çalıştırdıkları ve ölümle tehdit ettikleri, sanık N. İ.'in mağdura "ben dümbüğüm, sen orospusun, bu alem böyle, ben seni satacağım, üç ay dışını sık, birlikte para kazanır, bundan sana da pay veririm" dediği, mağdurun barda müşteriye ait cep telefonu ile tuvalete giderek teyzesi T. Y.'nu arayıp "kurtar beni, zorla beni çalıştırıyorlar, kızımı ve beni ölümle tehdit ederek beni kötü yola düşürecekler, bana tecavüz ettiler" diyerek yardım istediği, aynı gün akşam polislerin F. bara gelerek kimlik kontrolü yaptıktan sonra mağdur ve iki bayanı karakola götürdükleri, karakolda mağdura T. Y.'nun ihbarda bulunduğu söylenip, F. barda zorla çalıştırılıp çalıştırılmadığı ve tehdit edilip edilmediğinin sorulduğu, mağdurun sanıklardan korkusu sebebiyle teyzesi T. Y.'nu tanımadığını, ailesi olmadığını ve şikayeti bulunmadığını söylediği, bunun üzerine mağdurun serbest bırakıldığı, karakoldan ayrılan mağdurun sanıklar M. İ. ve N. İ. tarafından araba ile alınarak eve götürüldüğü, teyzesinin ihbarda bulunduğunu öğrenen sanık N. İ.'in mağduru dövdüğü, tehdit ettiği ve kilitlediği, ertesi gün de bara götürdüğü, fuhuş yapmaya zorladığı, çaresiz olan mağdurun sanık N.'in isteğini kabul ettiği, mağdurun sanık M. İ.'i arayacağını söyleyerek sanık N. İ.'dan cep telefonunu aldığı, Ankara'da ikamet eden ablası tanık E. A.'ı aradığı, kardeşine anne ve babasını arayarak kendisini kurtarmasını istediği, ihbara binaen polislerin mağduru alıp karakola götürdükleri, mağdurun 29/09/2008 tarihinde annesi ile birlikte Adana S. mahallesinde bulunan teyzesi T. Y.'ün evine saklanmak amacıyla gittikleri, bir gün sonra evden çöp dökmek için evden dışarı çıktığında sokakta arkasından gelen M. İ.'i gördüğü, M.'in "sesini çıkarma yoksa içeri girer çocuğunu öldürürüm, bin arabaya diyerek 25 plakalı Hyundai marka araca cebir ve tehditle bindirdiği, Müjdat'ın yanında ayrıca 2 tanımadığı şahsın daha bulunduğu, kendisini bilmediği köy gibi bir yere götürdüklerini, üçü birlikte, şikayeti üzerine soruşturma aşamasında tutuklanan T. İ. ve N. İ. hakkındaki şikayetinden vazgeçmesi konusunda baskı yaptıkları, okuma ve yazması olmayan mağdura bir kağıda zorla parmak basturdıkları, dilekçeyi adli makama verdikten sonra tekrar dağ evine götürdükleri, M. İ. ile yanında bulunan iki şahıs üçü birlikte 7-10 gün kadar süreyle mağdura rızası dışında tecavüzde buldukları, birlikte darp ettikleri, buradan bir yolunu bularak Ceyhan Emniyet Müdürlüğüne sığındığı yapılan muayenesi sonucu mağdurda ekimozlar tespit edildiği, bu ekimozların basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte olduğu anlaşılmıştır.

Bu oluşa göre;

A-1-) Sanık M. İ.'in, birden fazla kişi ile birlikte nitelikli yağma suçundan cezalandırılması istemi ile kamu davası açılmış ise de, sanığın işlemek istediği suç kastı, olayın özelliği ve tüm dosya kapsamı

itibariyle, sanığın atfedilen bu suçu işlediğine dair her türlü kuşkudan arınmış mağdurenin soyut iddiasından başka delil mevcut olmadığından CMK'nın 223/2-c gereğince beraatına karar verilmiştir. B-1-) Sanık M. İ. 'in, mağdurun beyanları ve tüm dosya kapsamı itibariyle TCK'nın 102/2 maddesinde tanımlanan zincirleme surette vücuda organ sokmak suretiyle nitelikli cinsel saldırı suçunu işlediği sabit kabul edilmiştir.

TCK'nın 61 maddesinde düzenli sebep ve saikler dikkate alınarak sanık sabit kabul edilen bu eyleminden dolayı takdiren ve teşdiden cezalandırılmıştır.

Dosya kapsamı itibariyle sanığın cinsel saldırı suçunu failleri tespit edilemeyen birden fazla suç ortağı ile birlikte işlediğinden TCK'nın 102/3-d ve sanığın mağdura yönelik sabit kabul edilen nitelikli cinsel saldırı suçunu, aynı suç işleme kararı kapsamında değişik zamanlarda birden çok kez zincirleme olarak işlediğinden TCK'nın 43 maddeleri uyarınca cezasında artırımı gidilmiştir.

2-) Sanık M. İ. 'in, mağdura yönelik zincirleme şekilde cinsel amaçla kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunu iki ayrı kez işlediği iddiası ile iki kez cezalandırılması istenilmiş ise de, mağdurun beyanları, tanık anlatımları, dosya kapsamı, olayın özelliği ve TCK'nın 44 maddesi hükmü itibariyle, sanığın tespit edilen özel kastı itibariyle TCK'nın 80/1 maddesinde tanımlanan insan ticareti suçunu işlediği sabit kabul edilmiştir.

TCK'nın 61 maddesinde düzenli sebep ve saikler dikkate alınarak sanık sabit kabul edilen bu eyleminden dolayı takdiren ve teşdiden cezalandırılmıştır.

C-) Sanıklar T. İ. ve N. İ.'in, üzerine mağdura yönelik zincirleme surette cebir ve tehdit kullanarak cinsel amaçla kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve fuhuş yaptırmak suçlarını işledikleri iddia olunmuş ise de, mağdurun beyanları, tanık anlatımları, tüm dosya kapsamı, olayın özelliği ve TCK'nın 44 maddesi hükmü itibariyle, sanıkların tespit edilen özel kasıtları itibariyle TCK'nın 80/1 maddesinde tanımlanan insan ticareti suçunu işledikleri sabit kabul edilmiştir.

TCK'nın 61 maddesinde düzenli sebep ve saikler dikkate alınarak sanıklar sabit kabul edilen bu eylemlerinden dolayı takdiren ve teşdiden cezalandırılmışlardır.

Sanıkların sabit kabul edilen suçları işlemelerindeki kişilik özellikleri ve sabıkalı oluşları dikkate alınarak TCK'nın 62 maddesi lehlerine tatbik edilmemiştir" şeklinde sanıkların cinsel saldırı suçundan ve insan ticareti suçundan cezalandırılmalarına ilişkin vermiş olduğu kararı "Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre sanıklar müdafilerinin yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle hükümlerin onanmasına..."

4. SONUÇ

İnsan ticareti, geçmiş dönemlerde birçok devlet, din ve toplum tarafından meşru bir kurum kabul edilmiş, köleliğin yasaklanma ve kaldırılma girişimlerinin akabinde ise uluslararası alanda tartışılıp mücadele edilen bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Aydınlanma dönemi ile birlikte insan hakları kavramının gelişmesi ve paralel olarak insan onur ve haysiyeti ile hiçbir şekilde bağdaşmayan kölelik kurumunun kaldırılması adına uzun ve yorucu uğraşlar verilmiştir. Uluslararası alanda birçok düzenleme yapılmasına rağmen insanın ticari bir eşya gibi alınıp satılması geleneği son bulmamıştır. Modern kölelik, insan sömürüsü gibi isimlerle de adlandırılan insan ticareti, Palermo Protokolü ile TCK'da suç olarak düzenlense de, insan ticaretini yalnızca bir suç olarak değerlendirmek, mücadele noktasında eksikliklere neden olacaktır. Zira; insan ticaretinde insan, adeta bir eşya gibi el değiştirebilir, alınıp satılabilir, nakledilebilir bir nesne durumuna sokularak insanın özgür iradesi yok sayılmakta ya da iradesi fail tarafından sarsılmaktadır. Bu kapsamda, insan ticareti suçunun temelinde bir insan hakları sorunu yer almaktadır. İnsanın yalnızca insan olmasından kaynaklanan ve doğuştan sahip olduğu devredilemez, sınırlandırılmaz ve vazgeçilemez birtakım temel hakları bulunmaktadır. Bu hakların temeli ise insan onurudur. Hiç kimse insan onuru ile bağdaşmayan bir muameleye tabi tutulamaz. Bu noktada, insan ticareti suçu insan onuru ve haysiyetini zedeleyen, yok sayan bir uygulama olup, tüm insanları etkileyen ve ilgilendiren bir suç tipidir.

TCK'nın 80. maddesine göre insan ticareti suçu, zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak, esarete tabi kılmak veya vücut organlarının verilmesini sağlamak amacıyla fail tarafından madde metninde yer alan araç ve amaç hareketlerin icrası suretiyle gerçekleşmektedir. Kanun koyucu, fail tarafından araç hareketler kullanılmak suretiyle mağdurun rızasının elde edilmesi durumunda, bu rızanın hukuken geçersiz olduğunu ve 18 yaşından küçüklerin rızalarının, her halükarda geçersiz olduğunu kabul etmiştir. Ayrıca mağdurun çocuk olması durumunda, fail araç hareketleri icra etmese de suçun oluşacağı düzenlenmiştir.

İnsan ticareti, neticeleri bakımından sadece mağdurun kendisini değil, ailesini, yakın çevresini, içerisinde yaşadığı toplum ile terk ettiği coğrafyayı da etkileyen karmaşık aşama ve bileşenlerden oluşmaktadır. Toplumsal hayat açısından sosyal, kültürel, ekonomik ve güvenlik alanlarında birçok etki ve sorunlara yol açtığı düşünülmektedir.

İnsan ticareti, hem ulusal hem de uluslararası özelliği ön planda olan ve organize suç yapılanmaları aracılığıyla etkisini artırıp yaygın hale gelen bir suç tipidir. İnsan ticareti uluslararası göç hareketlerinin de meydana getirdiği önemli sonuçlardan biridir.

TCK sistematığında insan ticareti suçu uluslararası suçlar başlığı altında düzenlense de, çalışmada esasen vurgulanmak istenen insan ticaretinde suçun konusunun insan olduğu ve zedelenen değer ise insan onuru olduğudur. İnsan ticareti suçu, bireyin hür iradesine hiçbir surette değer vermeyen bir suç tipidir. Tüm insanlığı tehdit eden uluslararası boyutta bir suç tipi olsa da, kamu düzeni ile uluslararası toplum düzeninin ikincil nitelikte olduğu, esas korunan menfaatin temel haklar ve onların temeli olan insan onuru olduğunu tekrar vurgulamak gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgün, E. (2016). Modern Kölelik İnsan Ticareti ve Rakamlarla Türkiye Gerçeği, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı:1, C. 22.
- Akkuş, S. (2007). “Eski Ön Asya Toplumlarında Kölelik Müessesesi”, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Alpkaya, G. (1990). Tanzimat’ın “Daha Az Eşit” Unsurları: Kadınlar ve Köleler, OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, 1(1).
- Arsal, S. M. (1948). Umumi Hukuk Tarihi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Arslan, Ç. ve Azizağaoğlu, B. (2004). Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi, 1. Baskı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Artuç, M. (2016). Pratik Türk Ceza Kanunu, Ankara: Adalet Yayınevi, 1. Baskı.
- Artuk, M. E., Gökçen, A., Yenidünya, A. C. (2014). Türk Ceza Kanunu Şerhi, 2. Cilt, 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Artuk, M. E., Gökçen, A., Yenidünya, A. C. (2008). Ceza Hukuku Özel Hükümler, 9. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Atalay, Ö. (2013). Türk Ceza Hukukunda Fuhuş Suçu, Bahçeşehir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Aybay, R. Sosyalizmin Öncülerinden Robert Owen-Yaşamı, Eylemi, Öğretisi, 3. Bası, Alfa Yayınları.
- Aybay, R. ve Çelik, D. B. (2022). İnsan Hakları Hukuku, İstanbul: Der Yayınları.
- Aydın, M. Türk Ceza Kanunu’nda İnsan Ticareti Suçu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, M. (2008). Tıbbi Müdahale Olarak Oran ve Doku Nakli ve Ceza Sorumluluğu, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Aydın, N. (2009). Türk Suç ve Ceza Hukuku Genel Hükümler-Özel Hükümler, Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Bakıcı, S. (1994). Açıklamalı İçtihatlı Genel Adap ve Aile Düzenine Karşı Cürümler, 1. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Bakıcı, S. (2010). 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri, Ankara: Adalet Yayınevi, 1. Baskı.
- Bakırezer, G. (2008) “Antik Yunan Düşüncesinde Kölelik”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, C.63, s.1)

- Bayraktar, K., Sonay Evik, V., Kurt, G. (2016). *Özel Ceza Hukuku (Uluslararası Suçlar)*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Bolat, G. (2005). “*İnsan Ticareti Suçlarında Tanım ve Tanımlama Problemleri*”, Polis Dergisi, Y. 11, S. 45.
- Bozkurt, G. (1981). Eski Hukuk Sistemlerinde Kölelik, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt 38, sayı 165.
- Bozkurt, G. (1990). Köle Ticaretinin Sona Erdirilmesi Konusunda Osmanlı Devletinin Taraf Olduğu İki Devletlerarası Anlaşma, OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, 1(1), 45-77.
- Bozkurt, G. (2020). *Türk Hukuk Tarihi*, 22. Bası, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Cesur, M. (2014). “*Türkiye’de Yapılan Bilimsel Çalışmalara Göre Hititlerde Kölelik Kültürü, Hukuku ve Müessesesi*”. Bilecik: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Ceylan, A., Uslu, İ. (2019). “*Türkiye Cumhuriyeti’ne Yönelen Kitleli Göç Hareketleri ve Kabul Mekanizmasındaki Yaklaşımlara İlişkin Bir İnceleme: 1989 Bulgaristan, 1991 Irak ve 2011 Suriye Göçleri*”, Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Sayı/Issue: 36
- Çatlı Özen, G. (2016). *Kapalı Toplumsal Yapı: Kast Sistemi Üzerinden Tabakalaşma*, Aydın Toplum ve İnsan Dergisi, Sayı 3.
- Çınar, A. R. (2002). *Tehdit Suçu*, 1. Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Çuhacı, A. (2012). Ulrich Beck’in Risk Toplumu Kuramı, İstanbul University Journal of Sociology, 3(14), 129-157.
- Değirmenci, O. (2006). *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu*, TBB Dergisi, s.67.
- Diakov, V. ve Kovalev S. (2014). *İlkçağ Tarihi Cilt 1 Ortadoğu Uzakdoğu Eski Yunan (Çeviren Özdemir İnce)*, İstanbul.
- Doğan, K. (2008). *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*. 2.Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Dönmezer, S. (1983). *Ceza Hukuku Özel Kısım, Genel Adap ve Aile Düzenine Karşı Suçlar*, 5.Baskı, İstanbul: Filiz Yayınevi.
- Dönmezer, S. ve Erman, S. (1997). *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım*, 1. Cilt, 13. Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Dönmezer, S. (1944). *İhmal Suretile İcra Suçları*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt 9, Sayı 3-4, Sayfa 473-494.
- Erdem, M. R. (2004). *Avrupa Birliği Hukukunun Üye Devletlerin Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukuna Etkileri*, Ankara.
- Erem, F. ve Toroslu, N. (2003). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Ankara: Savaş Yayınevi, 3.Baskı.
- Ersoy, Y. (1973). *Çalışma Hürriyetine Karşı Suçlar*, Ankara.
- Engin, N. (1998). *Osmanlı Devletinde Kölelik*, 1.Baskı, İstanbul: M.Ü İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.

- Gerçekler, H. (2014). Türk Ceza Kanunu, Cilt 1, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2. Baskı.
- Gökcan, H. T. ve Artuç M. (2021). Türk Ceza Kanunu Şerhi, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Gül, M. (2009). Orta Çağ Avrupa Tarihi, İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Güngör, C. (2005). Çağdaş Tefsirde Kölelik Yorumu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Güngör, D. (2007). Ceza Hukukunda Kural Üzerinde Hata, TBB Dergisi, sayı 68.
- Güngör, D. (2007). Ceza Hukukunda Fiil Üzerinde Hata, Ankara: Yetkin Basımevi.
- Hafizoğulları, Z. ve Özen, M. (2024). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Ankara: US-A Yayıncılık.
- Hakeri, H. (2004). “*Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçları (TCK 201/a ve 201/b)*”, KhukA, 1, Yıl:7.
- Hakeri, H. (2023). Ceza Hukuku Genel Hükümler, 28. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Hofmann, J. (2002). Menschenhandel: Beziehungen zur Organisierten Kriminalität und Versuche der strafrechtlichen Bekämpfung, Frankfurt/M
- İçduygu, A. (2012). “Kentler ve Göç: Türkiye, İtalya ve İspanya Örnekleri”, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Jahic, G., Karan U. (2006). Türk Ceza ve Ceza Usul Hukuku ve Fuhuş amaçlı İnsan Ticareti Suçunda Yaşanan Sorunlar, TBB Dergisi, Sayı 67
- Kaboğlu, İ. (2002). Özgürlükler Hukuku, 6. Baskı, Ankara: İmge Kitapevi.
- Karadeniz Çelebican, Ö. (2008) Roma Hukuku, 13. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları
- Katoğlu, T. (2012). “*Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 61, Sayı 2.
- Keçelioğlu, E. Risk Toplumunda Ceza Hukukunun Değişen Yüzü” Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan, 2015, s. 627-639.
- Kılıç, B. (2020). Suçun Manevi Unsuru Olarak Amaç ve Saik, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Koca, M. ve Üzülmez, İ. (2017). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Koca, M. (2003). İnsan Yağması (Sömürüsü) Suçu (TCK m. 201/b), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:52, Sayı:2.
- Koca, M. (2003). Yağma Cürümleri, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Koca, S. (2022). Uluslararası Hukukta Kölelik, Köleleştirme Suçu ve İnsan Ticareti, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kocasakal, Ü. (2002), “*Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı*”, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl 1, Sayı 1.
- Kocasakal, Ü. (2003). İnsan Ticareti Suçu (TCK 201/b), Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı:2.

- Kocasakal, Ü. (2004). Avrupa Birliği Ceza Hukukunun Esasları, İstanbul.
- Klueber, S.A. (2003). Trafficking in Human Beings: Law Enforcement Response, The Degree of Master of Science of University of Louisville, Kentucky.
- Küçüktaşdemir, Ö. (2011). Ceza Hukukunda Maddi Manevi Cebir, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Lee, M. (2007). Understanding Human Trafficking, Willan Publishing.
- Manav, H. (2010). Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Morgan, A.N. (2014). “*Metaphors in the ‘Fight’ Against Human Trafficking under the Obama Administration*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Baylor University.
- Okandan, R. G. (1951). Umumi Hukuk Tarihi Dersleri, Bez Ciltli, İstanbul: İ.Ü.F.H.Y, No: 465.
- Öksüz, Y. Osmanlı Erken Döneminde Kölelik, İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Önder, A. (1994). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 4. Bası, İstanbul.
- Özbek, Ö. V., Doğan, K., Bacaksız, P. (2022). Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 17. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Özbek, Ö. V. (2008). Türk Ceza Kanununun Anlamı, Seçkin Yayıncılık, Cilt 2.
- Özçelik, S. (1951). “Feodalitenin İçtimai Mahiyeti, Menşei, Avrupa’nın Siyasi ve Medeni İnkişafındaki Rolü, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 350-365.
- Özgenç, İ. (2022). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Özocak, G. (2018). Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Öztürk, B. ve Erdem, M. R. (2008). Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 12. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Parlar, A. ve Hatipoğlu, M. (2010). Açıklamalı-Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununu Yorumu, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Parlar, A. ve Kızılkaya, A. (2018). Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları, Ankara, Bilge Yayınevi.
- Pazarcı, H. (2004). Uluslararası Hukuk, 2.Bası, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Pirenne, H. (2018) Ortaçağ Avrupası’nın Ekonomik ve Sosyal Tarihi (Çeviren: Uygur Kocabaşoğlu), İstanbul, İletişim Yayınları.
- Demirbaş, T. (2009). Ceza Hukuku Genel Hükümler, 6. Baskı, Ankara.
- Püsküllüoğlu, A. (2007). Türkçe Sözlük, İstanbul.
- Reisoğlu, S. (2001). Uluslararası Boyutlarıyla İnsan Hakları, 1. Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayın.
- Sander, O. (2009). Siyasi Tarih: İlkçağlardan 1918’e, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları, 18. Baskı.

- Sarıgöl, A.T. (2019). Ceza Hukukunda Hata Kavramı ve Suçun Maddi Unsurlarında Hatanın Ceza Sorumluluğuna Etkisi, ERÜHFD, C. XIV, S. 2
- Sayın, H. (2010). Uluslararası Hukuk ve Türk Hukuku Bakımından Göçmen Kaçakçılığı, İnsan Ticareti, *Cinsel Sömürü Suçları ve Bunlarla Mücadelede Uluslararası İşbirliği*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Sever, H. ve Arslan, S. (2008). İnsan Borsası, Ankara: Adalet Yayınevi, 1. Baskı.
- Sönmezoğlu, F. (1998). *Uluslararası Politikada Yeni Alanlar Bakışlar*, İstanbul: Der Yayınları
- Tahiroğlu, B. (1981). Osmanlı İmparatorluğunda Kölelik, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 649-676.
- Taneri, G. (2015). Uygulamadan Örnek Hükümlerle Ağır Ceza Suçları, 1.Baskı, Ankara: Bilge Yayınevi.
- Tezcan, D., Erdem, M. R., Önok, M. (2022). Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 20. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Toluner, S. (1996). Milletlerarası Hukuk Dersleri, Devletin Yetkisi, 4. Baskı, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Toroslu, N. (1979). Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu, 1. Baskı, Ankara: Savaş Yayınevi.
- Toroslu, N., Toroslu, H. (2023). Ceza Hukuku Genel Kısım, 27. Baskı, Ankara: Savaş Yayınevi.
- Toroslu, N. (2008). Ceza Hukuku Genel Kısım, 11. Baskı, Ankara: Savaş Yayınevi.
- Tosun, L. (2003). İnsan Ticareti, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticareti Konusunda Uluslararası Düzenlemeler ve İç Hukuk Kuralları, Adalet Dergisi, Sayı:16.
- Ülgen, P. (2020). Ortaçağ Avrupasında Kölelik, İstanbul, Yeditepe Yayınevi.
- Üzülmez, İ. (2007). Yeni Türk Ceza Kanunu'nun Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar Sistemi Çerçevesinde Tehdit, Şantaj ve Cebir Kullanma Suçları, 1.Baskı.Ankara: Turhan Kitabevi.
- Yaşar, O., Gökcan, H. T., Artuç, M. (2014). Türk Ceza Kanunu, Cilt 2, 2. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Yenidünya, A. C. (2007). İnsan Ticareti Suçu (TCK m.80), 1. Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Yenidünya, A. C. ve Arslan, Ç. (2009). Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı, Ankara: "*Türkiye'nin İnsan Ticareti ile Mücadele Çabalarının ve Tüm İnsan Ticareti Mağdurlarının Adalete Erişimlerinin Desteklenmesi*" AB Hibe Projesi.
- Yenidünya, A. C. (2009). Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı, Ankara: "*Türkiye'nin İnsan Ticareti ile Mücadele Çabalarının ve Tüm İnsan Ticareti Mağdurlarının Adalete Erişimlerinin Desteklenmesi*" AB Hibe Projesi.

- Yetkin, E. (2024). Cezalandırılabilirliğin Öne Alınması Bağlamında Hazırlık Hareketlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık
- Yılmaz, E. (2002). Hukuk Sözlüğü, Büyük Boy Ciltli Genişletilmiş 7. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınevi,
- Yılmaz, Y. (2017). İnsan Ticareti Suçu ve İçtima Sorunu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 23 Sayı: 3, 883 – 972.
- Yücekul Kurt, G. (2011). İnsan Ticareti Suçu, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

Kararlar:

<http://www.uyap.gov.tr>.

ÖZGEÇMİŞ

Tuğba SEÇKİN

ÖĞRENİM DURUMU:

- Lisans : 2009-2013 Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde
- Yüksek Lisans : 2025-2026 İstanbul Gedik Üniversitesi Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı

MESLEKİ DENEYİM:

- 2013-2015 Serbest Avukat
- 2016-(Devam) Cumhuriyet Savcısı